

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΖ

S. FREUD

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΒΡΑΜ ΚΟΕΝ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΣΚΕΨΗ 34

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΓΚΟΒΟΣΤΗ

ΕΠ. Δ. της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ γνώσις τῆς ἱστορίας τῆς ψυχανάλυσεως ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῶν ψυχαναλυτικῶν μελετῶν. Ὅπως οἰουδήποτε ἐπιστημονικοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ θέματος ἡ μελέτη δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι πλήρης ἐφ' ὅσον δὲν συνοδεύεται ἀπὸ μίαν σχετικὴν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἱστορικῆς περιγραφῆς τῆς κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐμφανίσεως καὶ ἐπικρατήσεως τῶν διαφόρων δοξασιῶν αὐτῆς, εἶναι ἀναμφισβήτητος.

Ἀναλαβὼν πρὸ δεκαετίας, τὴν σύνταξιν τῆς ἱστορίας τῆς ψυχανάλυσεως, ὁ ἴδιος ὁ Φρόυντ ἄφισε νὰ ἐννοηθῇ πῶς ἡ σημασίαν ἀποδίδει εἰς αὐτήν. Ἠθέλησε νὰ τονίσῃ πρὸ παντὸς ὑπὸ ποίας ἀσθηρῶς ἐπιστημονικῆς συνθήκας ἀνεπτύχθησαν αἱ πρῶται τοῦ ἀντιλήψεις καὶ πῶς αἱ εὐνόητοι ἀρχικαὶ ἐπιφυλάξεις τοῦ ὑπεχώρησαν ἐν τέλει πρὸ τῆς καταπειστικῆς δυνάμεως τῶν πειραμάτων.

Ὁ πειραματισμὸς ἐπὶ τοῦ ψυχικοῦ ἐπιπέδου, εἰς ἕνα ἐπίπεδον δηλαδὴ εἰς τὸ ὅποιον τὰ πρὸς ἐπεξεργασίαν ὕλικά εἶναι ἀστάθμητα καὶ ἀσταθῆ, εἶναι προφανῶς δυσκολώτατος. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ὅμως, πρὸ παντὸς εἰς τὰς ψυχικὰς ἀσθενείας, τὰ συμπτώματα τῆς ψυχικῆς διαταραχῆς ἐμφανίζονται μὲ κάποιαν ρυθμικότητα καὶ ὁμοιοτυπίαν, βοηθοῦντα τὸν ἐπιστήμονα νὰ καθιερώσῃ ὠρισμένους κανόνας καὶ νὰ κατατάξῃ τὰς περιπτώσεις εἰς κατηγορίας.

Τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ Φρόυντ ἀντελήφθη ὅτι τὸ φαινόμενον τῆς «ἐρωτικῆς μεταβίβασεως» τοῦ νευρωτικοῦ πρὸς τὸν θεραπεύοντα ἰατρόν, ἔχει γενικὸν χαρακτήρα δι' ὅλας τὰς νευρώσεις καὶ δι' ὅλους τοὺς νευρωτικούς, ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔθεσε καὶ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς ψυχανάλυσεως. Εἰς μίαν ὠρισμένην στιγμὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας ὁ ἀσθενὴς αἰσθάνεται ἀκατίσχετον ῥοπήν νὰ κατα-

στήση τὸν ἱατρὸν ἀντικείμενον τοῦ ἐρωτός του. Τί σημαίνει τοῦτο; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημά μας εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ ψυχαναλυτικὴ ἐπιστήμη.

Ἡ ἐξέτασις τοῦ φαινομένου τῆς μεταβιβάσεως ὠδήγησε εἰς τὴν διαπίστωσιν τοῦ «ἀσυνειδήτου», τῆς «ἀπωθήσεως», τοῦ «οἰδιποδείου συμπλέγματος», καὶ τῆς «λίμπντο». Πῶς καὶ κατὰ ποίαν χρονολογικὴν σειράν; Αὐτὰ ἐκθέτονται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Βεβαίως ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ ἀνασκόπησις εἶναι περιληπτικωτάτη, δὲν δύναται δὲ ὁ ἀναγνώστης νὰ εὗρῃ ἐνταῦθα εὐρυτάτην καὶ ἐξαντλητικὴν ἐκθεσιν τῶν θεμάτων, τὰ ὅποια εἶναι πολυάριθμα καὶ περίπλοκα, ἀφορῶντα ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις, «ὕγιεις» καὶ νοσηράς, τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ. Ἡ χρησιμότης τῆς εἶναι ἀναντίρρητος δι' ὅσους θέλουν νὰ ἀποκτήσουν θεωρητικὴν ψυχαναλυτικὴν μόρφωσιν.

Μοῦ φαίνεται ὠφέλιμον νὰ ἐπισύρω τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου ἰδιαίτερος ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου τοῦ ἔργου τούτου, ὅπου ὁ Φρόϋντ πραγματεύεται τὰς διαφορὰς του μετὰ τὸν Ἄντλερ καὶ τὸν Ἰούγγ. Οἱ δύο τελευταῖοι ἐξ ἀρχῆς συνοδοιπόροι τοῦ Φρόϋντ, ἀποσπάσθησαν κατόπιν, ἰδρύσαντες ὁ μὲν τὴν λεγομένην σχολὴν τῆς «Individual-psychologie», ὁ δὲ τὴν ἑλβετικὴν σχολὴν τῆς ψυχανάλυσεως, διακριθεῖσαν ἐκ τῶν ὑστέρων διὰ τοῦ μυστικοπαθοῦς χαρακτῆρος τῶν δοξασίων τῆς. Τοῦ Ἄντλερ ἡ σχολὴ ἀποδίδει κατὰ τὸν αἰτιολογικὸν προσδιορισμὸν τῶν ψυχικῶν φαινομένων, περισσότερον βᾶρος εἰς τὴν ψυχοπλαστικὴν δύναμιν τῆς ἐγωϊστικῆς ὁρμῆς ἐπικρατήσεως καὶ διακρίσεως (τῆς λίμπντο θεωρουμένης ὡς δευτερευούσης σημασίας) παρ' ὅσον ἐποδίδει ὁ Φρόϋντ εἰς τὴν λίμπντο, ὡς τὸν κυριώτερον παράγοντα τῆς ψυχοσυνθέσεως, τοῦ ἀτομικοῦ Ἐγὼ θεωρουμένου ὡς ὑπερέτου τῆς λίμπντο. Ἡ σχολὴ τοῦ Ἰούγγ ἐναυάγησε κυριολεκτικῶς, μετατραπεῖσα εἰς μίαν ἠθικολογικὴν δοξασίαν.

Ἡ ἑλληνικὴ ψυχαναλυτικὴ φιλολογία, ἡ ὅποια εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτος, ἀγνοεῖ δυστυχῶς καὶ τοὺς δύο εἰρημένους ἐπιστήμονας, διὰ τοῦτο δὲ ἔδει νὰ μνημονευθοῦν ἄλλως εἰδικῶς ἐνταῦθα, λόγῳ τῆς σπουδαιότητος συμβολῆς των εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ψυχαναλυτικῆς ἐπιστήμης.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Τὸ παρὸν ἔργον ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην μίαν ὀπωσδήποτε λεπτομερῆ εἰκόνα τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγεννήθη καὶ ἀνεπτύχθη ἡ ψυχαναλυτικὴ διδασκαλία. Τὸ ὅτι παρουσιάζει κάποιον ὑποκειμενικὸν (προσωπικὸν) χαρακτήρα, ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ ἐκπλήξῃ κανένα, ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον διεδραμάτισα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ψυχαναλυτικῆς κινήσεως. Αὕτη ὑπῆρξε δημιουργία μου. Ἐπὶ δεκαετίαν ὀλόκληρον, ἤμην ὁ μόνος ὁ ὁποῖος ἠσχολήθη μὲ αὐτήν, καὶ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐδοκίμασα μόνος τὴν ἀμείλικτον κριτικὴν, δι' ἧς οἱ σύγχρονοί μου ἐξεδήλουν τὴν δυσφορίαν των κατὰ τῆς ψυχανάλυσεως καὶ τὰς ἐχθρικὰς των ἀποδοκίμασις. Καὶ φρονῶ ὅτι δύναμαι νὰ διΐσχυρισθῶ ἀκόμη σήμερον, ὅπου δὲν εἶμαι ὁ μόνος ψυχαναλυτής, ὅτι, οὐδεὶς εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίσῃ καλύτερον τί ἐστὶ ψυχανάλυσις, κατὰ τί διαφέρει ἀπὸ τὰς ἄλλας μεθόδους ἐξερευνήσεως τῆς ψυχικῆς ζωῆς, τί προσδιορίζει ἀκριβῶς ὁ ὅρος οὗτος ἢ τί θὰ ἠδύνατο νὰ προσδιορισθῆ καλύτερον δι' ἄλλου ἴσου.

Ὅταν, τὸ 1904, μοι ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ ὁμιλήσω διὰ πρώτην φορὰν δημοσίᾳ περὶ τῆς ψυχανάλυσεως ἀπὸ τὸ βῆμα μιᾶς ἑδρας ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου, ἔχων πλήρη συναίσθησιν τῆς σημασίας τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἡ πρώτη αὐτῆ δημοσίᾳ ἐμφάνισις διὰ τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τοὺς ὁποῖους ἐπεδίωκον, εἶχον δηλώσει τότε ὅτι, δὲν ἤμην ἐγὼ ὁ ἐπινοήσας τὴν ψυχανάλυσιν καὶ ὅτι ἡ τιμὴ αὕτη ἔλαχεν εἰς τὸν Ἰωσήφ Μπρόνερ,

καθ' ἦν στιγμὴν ἐγώ, ὢν ἀκόμη φοιτητῆς, προπαρεσκευαζόμεν ἡν διὰ τὰς ἐξετάσεις (1880—1882). Ἐκτοτε ὅμως ὠρισμένοι καλοὶ φίλοι μου μοῦ ἔκαναν τὴν παρατήρησιν ὅτι, ἐν προκειμένῳ, εἶχον προχωρήσει πέραν τοῦ δέοντος εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης μου, ὅτι θὰ ἔπρεπε μᾶλλον, ὅπως καὶ κατὰ διαφόρους προηγουμένας εὐκαιρίας, νὰ τονίσω ὅτι ἡ «καθαριστικὴ μέθοδος» θεραπείας τοῦ Μπρόυερ ἀπειλεῖ τὴν εἰσαγωγικὴν φάσιν τῆς ψυχαναλύσεως, καὶ ὅτι, τέλος, ἡ τελευταία αὕτη ἐχρονολογεῖτο ἀπὸ τὴν ἡμέραν καθ' ἦν, ἐγκαταλείπων τὴν ὑπνωτικὴν τεχνικὴν, εἶχον υἱοθετήσῃ τὴν μέθοδον τοῦ ἐλευθέρου συνδυασμοῦ ἰδεῶν ἐν τῇ θεραπείᾳ τῆς ὑστερίας καὶ τῆς νευρώσεως. Κατὰ βάθος, εἶναι σχεδὸν ἰδιόφορον ἂν ἡ ἀρχὴ τῆς ψυχαναλύσεως ἀνάγεται εἰς τὴν καθαριστικὴν μέθοδον ἢ εἰς τὴν τροποποίησιν τὴν ὁποίαν ἐπέφερα εἰς αὐτήν. Ἀναφέρω ἐνταῦθα τὸ ἱστορικὸν τοῦτο περιστατικὸν μόνον καὶ μόνον ἐπειδὴ ὠρισμένοι ἀντίπαλοι τῆς ψυχαναλύσεως δρᾶττονται πάσης εὐκαιρίας διὰ νὰ διακηρύξουν ὅτι εἰς τὸν Μπρόυερ καὶ οὐχὶ εἰς ἐμὲ ἀνήκει ἡ τιμὴ τῆς δημιουργίας τῆς θεραπευτικῆς αὐτῆς τέχνης. Ὅφειλω ἐν τούτοις νὰ προσθέσω ὅτι τὴν πρωτεριότητα τοῦ Μπρόυερ ὑποστηρίζουν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀποδίδουν κάποιαν ἀξίαν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, ἐνῶ οἱ καταπολεμοῦντες αὐτήν ὡς ἀναξίαν προσοχῆς, δὲν διστάζουν νὰ μοῦ καταλογίσουν ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην τῆς δημιουργίας τῆς. Ἡ σημαντικὴ συνεισφορὰ τοῦ Μπρόυερ εἰς τὴν γένεσιν τῆς ψυχαναλύσεως δὲν ἐπέσυρεν ἐπ' αὐτοῦ, καθ' ἃ γνωρίζω, οὔτε ἐλάχιστον μέρος τῶν ὕβρεων καὶ μομφῶν τῶν ὁποίων ὑπῆρξα ἀντικείμενον. Καὶ ἐπειδὴ διεπίστωσα ἤδη ἀπὸ μακροῦ ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἔχει τὸ προσὸν νὰ ὠθῆ ἀκατασχέτως τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀντίφασιν καὶ νὰ τοὺς κάμνη ἔξω φρενῶν, κατέληξα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἐπὶ τέλους, δὲν ἦτο καὶ ἀδύνατον νὰ ὑπῆρξα ὁ πραγματικὸς δημιουργὸς πάντος ὅ,τι χαρακτηρίζει καὶ διακρίνει αὐτήν. Καὶ προσθέτω εὐχαρίστως ὅτι οὐδέποτε ὁ Μπρόυερ ἀπεπειράθη νὰ ἀποτιμήσῃ τὸν

ρόλον τὸν ὁποῖον ἔπαιξα εἰς τὴν διαμύρφωσιν τῆς τόσον ἐπικρινομένης ψυχανάλυσεως οὔτε παρέσχε τὴν παραμικροτέραν ὑποστήριξιν εἰς τοὺς ἀντιπάλους μου.

Η ΚΑΘΑΡΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ ΜΠΡΟΪΕΡ

Ἡ οὐσία τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Μπρόιερ ἔχει περιγραφῆ καὶ ἐκτεθῆ ἐπανειλημμένως, ὥστε παρέλκει, νομίζω, νὰ ἐπανέλθω ἐπ' αὐτῆς ἐνταῦθα. Θὰ ὑπενθυμίσω μόνον ὅτι βασίζεται ἐπὶ τοῦ κεφαλαϊώδους ἀξιώματος κατὰ τὸ ὁποῖον, τὰ συμπτώματα τῶν ὑστερικών ἀνάγονται εἰς ὄρισμένα ἐπεισόδια τῆς ζωῆς των (ψυχικὰ τραύματα), τὰ ὁποῖα, ἀφοῦ ἄπαξ τοὺς ἐτάραξαν, περιέπεσαν εἰς λήθην, καὶ ὅτι, μὲ τὴν βασικὴν διαπίστωσιν ταύτην συνδέεται ἡ καθαρτικὴ θεραπεία, ἣτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὀδηγηθῆ ὁ ἀσθενής, διὰ τῆς ὑπνώσεως, νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν μνήμην του τὰ ἐν λόγῳ ἐπεισόδια, προκαλουμένης τοιουτοτρόπως τῆς ἀναπαραστιάσεώς των (κάθαρσις). Ἐκ τούτων ὁ Μπρόιερ ἔκρινε δυνατόν νὰ ἐξαγάγῃ τὸ θεωρητικὸν συμπέρασμα κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ ἐν λόγῳ συμπτώματα προέρχονται ἀπὸ μίαν ἀνώμαλον χρῆσιν (μεταστροφὴν) ὀρισμένων ἐρεθισμάτων ἅτινα ἔμειναν ἀνικανοποίητα κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐμφανίσεώς των. Ὅσαίκις ὁ Μπρόιερ θίγει εἰς τὸ θεωρητικὸν του σύγγραμμα «Μελέται περὶ τῆς ὑστερίας», τὸ θέμα τῆς μεταστροφῆς, δὲν παραλείπει νὰ ἀφέρῃ τὸ ὄνομά μου ἐντὸς παρενθέσεων, ὡσάν ἡ πρώτη αὕτη δοκιμὴ θεωρητικῆς δικαιολογήσεως, ἦτο πνευματικὴ μου ἰδιοκτησία. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ ἰδιοκτησία αὕτη ἀφορᾷ μόνον τὴν λέξιν «Μεταστροφή», ἐνῶ ἡ ἐννοία τοῦ πράγματος μᾶς ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν καὶ τῶν δυὸ μας συγχρόνως, ἀκοιταθεῖσα οὐτὼ κοινὴν ἰδιοκτησίαν.

Εἶναι ἐπίσης γνωστὸν ὅτι μετὰ τὸ πρῶτόν του πείραμα, ὁ Μπρόιερ εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν καθαρτικὴν θεραπείαν, ἐπιστρέψας εἰς αὐτὴν μόνον μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν, ὅταν ἐπανερχόμενος ἐκ Παρισίων ὅπου εἶχε

παρακολουθήσει τὰς παραδόσεις τοῦ Σαρκώ, ἐνόμισα καθήκον μου νὰ τὸν συμβουλευσω νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ. Ἡσχολεῖτο τότε μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ἰατρικὴν καὶ ἦτο ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν πολυπληθῆ πελατεῖαν του. Ἐγὼ δέ, ὅστις εἶχον γίνοι ἰατρὸς παρὰ τὴν θέλησίν μου, εἶχον τότε ἓνα σοβαρώτατον λόγον νὰ ζητῶ εὐκαιρίας ὅπως παράσχω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τοὺς προσβεβλημένους ἀπὸ νευρικὰς παθήσεις ἀσθενεῖς, ἢ, τοῦλάχιστον, νὰ ἐμβαθύνω ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς τὴν φύσιν τῶν νοσηρῶν των καταστάσεων. Δὲν ἐβράδυνα ὁμως νὰ διαπιστώσω τὴν πλήρη ἀδυναμίαν μου καὶ τὴν ἀπόγνωσίν μου συγχρόνως πρὸ τῶν ἀπαγοητεύσεων τὰς ὁποίας μοῦ ἐπροξένησε ἡ Ἡλεκτροθεραπεία τοῦ Β. Ἐρμπ, τοῦ τόσο πλουσίου εἰς συμβουλὰς καὶ ὑποδείξεις. Ἐὰν ἡ γνώμη τοῦ Μοέβιους, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἐπιτυχίαι τῆς ἠλεκτρικῆς θεραπείας πρέπει νὰ ἀποδίδωνται εἰς τὴν ὑποβολήν, δὲν παρουσιάσθη τότε εἰς τὴν σκέψιν μου, τοῦτο ὀφείλετο εἰς ἓνα ἀπλούστατον λόγον: μὲ τὴν ἐν λόγῳ θεραπείαν ἐγὼ δὲν ἐσημείωσα καμμίαν ἐπιτυχίαν. Ἡ θεραπεία διὰ τῆς ὑποβολῆς ἐν καταστάσει ὑπνώσεως, θεραπεία περὶ τῆς ὁποίας ὠρισμένα πειράματα γενόμενα καὶ παρόντος ἐμοῦ παρὰ τοῖς ἰατροῖς Λιμπόλτ καὶ Μπερνχάλμ, μοῦ εἶχον προμηθεύσει καταπληκτικὰς ἀποδείξεις, μοῦ ἐφάνη πρὸς στιγμὴν, ὡς ἐπαρκῆς συμψηφισμὸς διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἠλεκτροθεραπείας. Ἀλλὰ ἡ ἐξερεύνησις διαρκούσης τῆς ὑπνώσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἐμυήθην ὑπὸ τοῦ Μπρόυερ, ἐπέπρωτο νὰ ἐξασκήσῃ ἐπ' ἐμοῦ, ὡς ἐκ τοῦ αὐτοματισμοῦ τῆς ἐνεργείας της καὶ ὡς ἐκ τῆς ἱκανοποιήσεως ποὺ προσέφερεν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν μου περιέργειαν, ἔλλξιν ἀπείρως μεγαλυτέραν ἢ ἡ ὑποβλητικὴ ἀπαγόρευσις, μονότονος καὶ βιαία, ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν καθ' ἑαυτοῦ ἐξερεύνησιν.

Ἡ ἈΝΑΔΡΟΜΗ ΕἰΣ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Γνωρίζομεν σήμερον, καὶ εἶναι τοῦτο μία ἐκ τῶν νεωτέρων ἀποκτημάτων τῆς ψυχαναλύσεως, ὅτι, διαρκούσης

τῆς ἀναλυτικῆς θεραπείας ὀφείλομεν νὰ προτάξωμεν παντὸς ἑτέρου τὴν παροῦσαν ψυχικὴν ρῆξιν τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τὴν γενεσιουργὸν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας. Τοῦτο ἀκριβῶς ἐκάμνομεν, ὁ Μπρόυερ καὶ ἐγώ, εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης ἐφαρμογῆς τῆς καθαρτικῆς μεθόδου. Ἐπεσύραμεν ἀπ' εὐθείας τὴν προσοχὴν τοῦ ἀσθενοῦς ἐπὶ τοῦ προκαλέσαντος τὸ ψυχικὸν τραῦμα ἐπεισοδίου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου εἶχε γεννηθεῖ τὸ σύμπτωμα, ἐζητοῦνεν νὰ ἀνακαλύψωμεν εἰς τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τὴν ψυχικὴν ρῆξιν καὶ νὰ φέρωμεν εἰς φῶς τὸ ἀπολεσθὲν συγαισθημα. Τοιοῦτοτρόπως κατωρθώσαμεν νὰ ἀνακαλύψωμεν τὸν ψυχικὸν μηχανισμόν τῶν νευρώσεων, τὸν ὁποῖον καὶ ὠνομάσαμεν ἀργότερον «ἀναδρομὴν». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι, οἱ ἐλεύθεροι συνδυασμοὶ παραστάσεων τοῦ ἀσθενοῦς ἀνέτρεχον, ἀναχωροῦντες ἀπὸ τὴν σκηρὴν τῆς ὁποίας ἐπεδιώκετο ἡ ἀναπαράστασις, εἰς προγενέστερα ψυχικὰ γεγονότα, καὶ ὁ ἀναλυτὴς ὑπεχρεοῦτο οὕτως διὰ νὰ διορθώσῃ τὸ παρὸν, νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὸ παρελθόν. Ἡ ἐν λόγῳ ἀναδρομὴ μᾶς ὠδήγησε ὅλοεν περισσότερον πρὸς τὰ ὀπίσω, γενικῶς μάλιστα, ὡς μᾶς ἐφάνη κατὰ τὴν ἀρχὴν, μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς ἐφηβείας. Ἄλλ' ὅμως ὠρισμέναι ἀποτυχίαι καὶ μερικὰ κενά, ἠνάγκασαν τὴν ἀνάλυσιν νὰ προχωρήσῃ ἀκόμη βαθύτερον εἰς τὴν ἀναδρομὴν τῆς εἰς τὸ παρελθόν τοῦ ἀσθενοῦς, δηλαδὴ καὶ μέχρι τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἡ ὁποία εἶχε μείνει ἕως τότε ἀπρόσιτος εἰς πᾶσαν ἐξερεύνησιν. Ὁ ἀναδρομικὸς οὗτος προσανατολισμὸς δὲν ἐβράδυνε νὰ γίνῃ ἓνα τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων τῆς ψυχανάλυσεως.

Διεπιστώθη ὅτι ἡ ἀνάλυσις δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ διευκρινίσῃ τὸ παρὸν ἂν δὲν τὸ ἀνίγαγεν εἰς ἓνα παρελθόν πού; χωρὶς νὰ εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ παθογόνον, προσέδιδεν οὐχ' ἦττον εἰς τὸ μεταγενέστερον γεγονὸς τὴν παθογενῆ του σφραγίδα. Ἄλλὰ ὁ πειρασμὸς πού παρασύρει τὸν ἀναλυτὴν νὰ σταματᾷ εἰς τὴν παροῦσαν γνωστὴν συγκεκριμένην αἰτίαν ἦτο τόσοσὺν κατἄσχετος ὥστε, ἐπὶ πολλὰ ἔτη, δὲν ἠδυνήθην παρὰ νὰ ὑποκύψω

εις αὐτόν. Τὸ 1899, διαρκούσης τῆς θεραπείας τῆς γνωστικῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ντόρα» (1) ἀσθενοῦς, ἐγνώριζον τὴν σκηνὴν ἣ ὁποία εἶχε προκαλέσει τὴν ἐκδήλωσιν τῆς παρούσης ἀσθενείας. Πλειστάκις προσεπάθησα νὰ καταστήσω προσιτὴν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τὸ ψυχικὸν τοῦτο γεγονός, δὲν κατώρθωσα ὁμως, παρ' ὅλας τὰς ἀπ' εὐθείας διαταγὰς μου πρὸς τὴν ἀσθενῆ, τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν αὐτὴν σύντομον καὶ πλήρη κενῶν περιγραφῶν ἀπάντησιν. Μόλις κατόπιν μιᾶς μακρᾶς λοξοδρομήσεως, ἣ ὁποία μᾶς εἶχε ὀδηγήσει καὶ πέραν τῆς νηπιακῆς ἡλικίας τῆς ἀσθενοῦς, εὐρέθημεν πρὸ ἐνὸς ὄνειρου, ἣ ἐρμηνεῖα τοῦ ὁποίου ἐπανεφάρειν εἰς τὴν μνήμην λησμονηθείσας λεπτομερείας τῆς σκηνῆς, τοῦθ' ὅπερ κατέστησε δυνατὴν καὶ τὴν κατανοήσιν καὶ τὴν λύσιν τῆς παρούσης ρήξεως.

Τὸ μοναδικὸν τοῦτο παράδειγμα ἀρκεῖ νὰ ἀποδείξῃ εἰς ποῖα σφάλματα θὰ ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ περιπέσωμεν ἀκολουθοῦντες τὴν συμβουλὴν τὴν ὁποίαν ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω καὶ πόσον θὰ ὀπισθοχώρῃ ἡ ἐπιστήμη ἐξ ὑπατιότητός μας ἐὰν παρημελεῖτο ἡ ἀναδρομὴ εἰς τὴν ἀναλυτικὴν τεχνικὴν.

ΔΙΑΦΩΝΙΑ ΦΡΟΥΝΤῆ ΚΑΙ ΜΠΡΟΥΪΕΡ

Ἡ πρώτη διχογνωμία μεταξὺ Μπρόυερ καὶ ἐμοῦ ἐξεδηλώθη γύρω ἀπὸ ἓνα ζήτημα σχετικὸν μὲ τὸν ἐνδότερον ψυχικὸν μηχανισμόν τῆς ὑστερίας. Ὁ Μπρόυερ δὲν ἀπέκρυπτε τὰς προτιμήσεις του διὰ μίαν θεωρίαν καθαρῶς φυσιολογικὴν, οὕτως εἶπειν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ψυχικὴ ἐξάρθρωσις τοῦ ὑστερικοῦ θὰ προήρχετο ἀπὸ ἑλλειψιν συγκοινωνίας μεταξὺ ὀρισμένων ψυχικῶν καταστάσεων (ἢ, ὅπως ἐλέγομεν τότε, μεταξὺ «ὀρισμένων καταστάσεων τῆς συνειδήσεως»).

Τοιοῦτοτρόπως διετύπωσε τὴν ὑπόθεσιν περὶ τῶν «ὑπνοῖδῶν καταστάσεων», τὰ προϊόντα τῶν ὁποίων ἐνσκήπτοντα εἰς τὴν «ἐν ἐγρηγόρσει συνείδησιν» συμπλε-

(1) Βλ. «Εἰσαγωγή εἰς τὴν ψυχανάλυσιν».

ριφέρονται ἐν αὐτῇ ὡς παρειακτὰ σώματα. Λόγω τοῦ ἐπιστημονικοῦ μου σκεπτικισμοῦ, ὑποπτευόμενος μήπως πρόκειται περὶ τάσεων καὶ ροπῶν παρεμφερῶν τῶν τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἐθεώρουν αὐτὴν ταύτην τὴν ψυχικὴν διάλυσιν τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς λειτουργίας ψυχικῆς ἐκκαθαρίσεως, τὴν ὁποίαν εἶχον ὀνομάσει τότε λειτουργίαν «ἀμύνης» ἢ «ἀπωθήσεως». Ἐδοκίμασα μὲν νὰ ἀρίσσω τοὺς δύο μηχανισμοὺς συνυπάρχοντας τὸν ἓνα πλησίον τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ πείρα μου ἀπεκάλυπτε πάντοτε τὸ ἴδιον πρᾶγμα, δὲν ἐβράδυνα νὰ ἀντιτάξω τὴν θεωρίαν μου περὶ ἀμύνης εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Μπρόυερ περὶ ὑπνοϊδῶν καταστάσεων.

Ἡ ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΤΟΡΑ

Εἶμαι ἐν τούτοις βέβαιος ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἀντίθεσις αὐδόλως συνετέλεσεν εἰς τὸν χωρισμὸν ποὺ ἐμελλε νὰ λάβῃ χώραν ὀλίγον ἀργότερον μεταξὺ μας. Ὁ χωρισμὸς οὗτος προεκλήθη ἀπὸ λόγους βαθυτέρους, ἐπῆλθε ὅμως κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε δὲν τὸν ἀντελήφθην εὐθύς ἐξ ἀρχῆς καὶ δὲν τὸν ἐνόησα παρὰ πολὺ βραδύτερον ἐπὶ τῇ βίσει ἀσφαλῶν τεκμηρίων. Περὶ τῆς πολυκρότου πρώτης του περιπτώσεως (Ντόρα) ὁ Μπρόυερ ἔλεγεν ὅτι τὸ φυλετικὸν στοιχεῖον παρουσιάζει παρὰ τῇ ἀσθενεὶ βαθμὸν ἀναπτύξεως καταπληκτικῶς ἀνεπαρκῆ μὴ συντελέσαντα ποτὲ καθ' ὄλιονδῆποτε τρόπον εἰς τὴν τόσον ἀξιοσημειώτον ποικιλίαν τῆς εἰκόνας τῆς ἀσθενείας της. Μοῦ ἔκαμνε πάντοτε ἐντύπωσιν τὸ γεγονός ὅτι οἱ κριτικοὶ δὲν ἐσκέφθησαν ποτὲ νὰ ἀτιτάσσουν, συχνότερον ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἔκαμναν, τὸν ἐν λόγῳ ἰσχυρισμὸν τοῦ Μπρόυερ εἰς τὴν ἰδικὴν μου ἀντίληψιν περὶ τῆς σεξουαλικῆς αἰτιολογίας τῶν νευρώσεων, καὶ ἀγνοῶ ἀκόμη σήμερον κατὰ πόσον ἡ παράλειψις των αὐτῆ τοῖς ὑπηγορεύθη ἀπὸ μεταφορασύννην ἢ ἐὰν ἐξηγεῖται ἀπὸ ἀπροσεξίαν. Ἀναγνώσκοντες ἐκ νέου τὴν παρατήρησιν τοῦ Μπρόυερ εἰς τὸ φῶς τῆς ἀποκτηθείσης κατὰ τὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια πείρας,

εὐρίσκομεν ὅτι ὁλος αὐτός ὁ συμβολισμὸς ὁ ὁποῖος ἐκφράζεται δι' ὄψεων, διὰ προσβολῶν καταληψίας, διὰ παραλυσίας τοῦ βραχίονος, εἶναι ὑπεράγαν διαφανῆς, καὶ ὅτι, συνυπολογίζοντες εἰς τὴν ὅλην κατάστασιν τὴν κλίνην ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο ὁ ἀσθενὴς πατὴρ τῆς ἀσθενοῦς, ἐπιτυγχάνομεν τοιαύτην ἐρμηνείαν τῶν συμπτωμάτων ὥστε δὲν χωρεῖ καμμία ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τῶν. Καὶ τοιουτοτρόπως καθίσταται δυνατόν νὰ σχηματίσωμεν περὶ τοῦ σεξουαλικοῦ στοιχείου εἰς τὴν ψυχικὴν ζωὴν τῆς νεαρᾶς κόρης μίαν ἰδέαν ἐντελῶς διαφορετικὴν ἀπὸ τὴν γνώμην τοῦ θεραπεύσαντος ἰατροῦ. Ὁ Μπρόϋερ εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του, διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀσθενοῦς του, μίαν πολὺ ἐποικοδομητικὴν «ἐκθέσιν», εἰς τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ἀκριβῶς τὸ πρωτότυπον ἐκείνου τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν «μεταβίβασιν». Ἐχω ἰσχυροὺς λόγους νὰ πιστεύω ὅτι, ἀφοῦ ἐπέτυχεν τὴν ἐξαφάνισιν ὅλων τῶν συμπτωμάτων, ὁ Μπρόϋερ εὐρέθη ἀποτόμως πρὸ νέων τεκμηρίων μαρτυρούντων ὑπὲρ τῆς σεξουαλικῆς αἰτιολογίας τῆς ἐν λόγῳ μεταβίβασεως, ὅτι, ὅμως, ὁ γενικὸς χαρακτήρ τοῦ ἀπροσδοκῆτου τούτου φαινομένου διέφυγε τὴν προσοχὴν του, ἐσταμάτησεν αὐτόθι ὡς πρὸ μιᾶς ἀντιξοῦ περιπετειᾶς. Δὲν μοῦ ἔκαμε καμμίαν ἀμείνον ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἀλλὰ, μοῦ παρέσχεν ἐπανειλημμένως ἐνδείξεις ἐπαρκεῖς πρὸς δικαιολογίαν τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς. Καὶ διὰν παρεδέχθην ὀριστικῶς τὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ πρωτεύοντος ρόλου τῆς σεξουαλικότητος εἰς τὴν αἰτίαν τῶν νευρώσεων, ἀπὸ μέρους του ἀκριβῶς προέκυψαν αἱ πρῶται ἀντιδράσεις δυσθυμίας καὶ ἀποδοκιμασίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐσυνήθισα κατόπιν, ἐνῶ κατὰ τὴν ἐποχὴν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ λόγος, οὐδὲ κἂν ἠδυνάμην νὰ φαντασθῶ ὅτι αἱ ἀντιδράσεις αὗται θὰ μὲ κατεδίωκον ὅλην τὴν ζωὴν μου ὡς ἐν ἀδυσώπητον περρωμένον.

Ε.Υ.Δ. τῆς Κ. Π.
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2000

Η ΕΡΩΤΙΚΗ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΝΕΥΡΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟΝ

Τὸ γεγονός ὅτι ἡ σεξουαλικὴ μεταβίβασις ἐμφανίζεται ὅτε μὲν χονδροειδέστατα, ὅτε δὲ τρυφερῶς ἢ ἐχθρικῶς, κατὰ τὴν θεραπείαν τῆς νευρώσεως, οἷα σδήποτε φύσεως καὶ ἂν εἶναι αὕτη, χωρὶς νὰ ἐπιθυμηθῆ ἢ νὰ προκληθῆ ἀπὸ τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο τῶν δύο μερῶν (ἀσθενοῦς καὶ ἰατροῦ), μοῦ ἐφάνη πάντοτε ὡς ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τῆς σεξουαλικῆς προελεύσεως τῶν παρορμητικῶν δυνάμεων τῆς νευρώσεως. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν ἔτυχεν εἰσέτι ὅλης τῆς προσηκούσης εἰς αὐτὸ προσοχῆς, οὔτε ἀντιμετώπισθη μὲ ὄλην τὴν ἀπαιτουμένην σοβαρότητα, τῆς ὁποίας ἔτυχον, διότι, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, σήμερον θὰ εἶχον καύσει πλέον διίστάμεναι αἱ περὶ τοῦ θέματος τούτου γνώμαι. Ἐγὼ ὅμως τὸ ἐθεώρησα πάντοτε ἀποφασιστικόν, τόσον, καὶ συχνάκις περισσότερον, ἀποφασιστικόν, ὅσον καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτευχθέντα δεδομένα τῆς ἀναλύσεως.

Ἡ πεποίθησις ὅτι, ἠγωνιζόμενη διὰ μίαν νέαν καὶ πρωτότυπον ἰδέαν μὲ παρηγόρησε διὰ τὴν ἀποθαρρυντικὴν ὑποδοχὴν, τῆς ὁποίας ἔτυχον, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν στενὸν κύκλον τῶν φίλων μου, εἰς τὴν ἀντίληψίν μου περὶ τῆς σεξουαλιστικῆς αἰτιάσεως τῶν νευρώσεων, καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν εὐρέθην ἐξωστρακισμένος ἀπὸ τὸν ἐπισημονικὸν κόσμον. Τὴν ἱκανοποίησίν μου ὅμως ταύτην ἤλθον καὶ ἐτάραξαν μίαν ἡμέραν ὠρισμένα ἀναμνήσεις, παρ' ὅλον ὅτι αὐταὶ μοῦ ἀπεκάλυπτον συγχρόνως ὠρισμένας ἐνδιαφερούσας λεπτομερείας περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον συντελεῖται ἡ δημιουργικὴ μας ἐνέργεια καὶ περὶ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως.

Ἡ ἰδέα τῆς ὁποίας τὴν υπεράσπισιν εἶχον ἀναλάβει δὲν ἦτο ἀποκλεστικῶς ἰδική μου. Τὴν ὤφειλον εἰς τρία πρόσωπα, τῶν ὁποίων αἱ γνώμαι ἠξίουν βαθύν σεβασμόν, ἐκ μέρους μου, ἦτοι εἰς τὸν ἴδιον τὸν Μπρόνερ, εἰς τὸν

Σαρκῶ καὶ εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς γυναικολογίας τοῦ Πανεπιστημίου μας Χρομπάκ, ἓνα ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων Βιενναίων ἰατρῶν. Οἱ τρεῖς μνημονευθέντες ἐπιστήμονες μοῦ εἶχον μεταβίβασαι μίαν ἀντίληψιν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν εἶχον οἱ ἴδιοι. Οἱ δύο ἐξ αὐτῶν ἠρνοῦντο τὴν ἐν λόγῳ μεταβίβασιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρίτον, ἀσφαλῶς καὶ αὐτὸς θὰ ἠρνεῖτο, ἐὰν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν ἴδω ἐκ νέου. Ἀλλὰ αἱ μεταβίβασεις αὐταί, ταῦτοσήμεως γενόμεναι καὶ ἀπὸ τοὺς τρεῖς καὶ τὰς ὁποίας εἶχον ἀφομοιώσει χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω, διατηρήθησαν ἐν καταστάσει ληθαργίας ἐν τῷ ἑαυτῷ μου ἐπὶ πολλὰ χρόνια, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀπεκαλύφθησαν ὡς γενικὴ ἀντίληψις, ἀνήκουσα ἀποκλειστικῶς εἰς ἐμέ.

Ἡ ἐκ μέρους τοῦ Μπρόυερ ἔμπνευσις μοῦ ἐδόθη ὑπὸ τὰς ἑξῆς περιστάσεις.

Μίαν ἡμέραν πού ἓνας νεαρὸς ἰατρὸς τῶν νοσοκομείων, τὸν συνῴδευεν εἰς περίπατον ἀνά τὴν πόλιν, ἐχαιρετίσθη ἀπὸ ἓνα κύριον ὅστις ἐζήτησεν ἐπιμόνως νὰ τοῦ εἴπη κάτι. Ἐμείνα ὀλίγα βήματα ὀπισθεν, ὅτε δὲ ὁ Μπρόυερ μετὰ τὴν συνομιλίαν ἐπέστρεψε πρὸς ἐμέ, μοῦ εἶπε, μὲ τὸ φιλικὸν καὶ διδακτικὸν του ὕφος, ὅτι ὁ ξένος ἦτο ὁ σύζυγος κυρίας τὴν ὁποίαν ἐθεράπευσε καὶ τὸν εἶχε σταματήσει διὰ νὰ τὸν πληροφορήσῃ περὶ τῆς πορείας τῆς ἀσθενείας της.

«Ἡ κυρία, προσέθεσεν ὁ Μπρόυερ, συμπεριφέρεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατὰ τρόπον τόσον παράξενον, ὥστε οἱ οἰκεῖοι της ἔκριναν σκόπιμον νὰ τὴν ἐμπιστεύσουν εἰς ἐμέ πρὸς θεραπείαν ὡς νευροπαθῆ». Πρόκειται πάντοτε περὶ «μυστικῶν γυναικῶνίτου», εἶπε συμπερασματικῶς.

Ἐκπλαγεὶς ἀπ' αὐτὴν τὴν δήλωσιν, τοῦ ἐζήτησα συμπληρωματικὰς ἐξηγήσεις. Μοῦ ἐξήγησε τότε περὶ τίτος ἐπρόκειτο ἀκριβῶς, ἀντικαθιστῶν τὴν λέξιν «γυναικωνίτης» διὰ τῆς λέξεως «συζυγικὴ κλίνη» καὶ παρατηρῶν ὅτι δὲν κατελάμβανε διατὶ τὸ πρᾶγμα νὰ μοῦ φανῆ τόσον ἀνήκουστον.

Ὅλίγα ἔτη βραδύτερον παρευρισκόμην εἰς μίαν δεξι-

ωσιν, δοθείσαν παρά τοῦ Σαρκῶ. Ἦμην πολὺ πλησίον τοῦ σεβιστοῦ διδασκάλου, ὅταν ἀκριβῶς διηγείτο εἰς τὸν Μπρουαρντέλ ἓνα περιστατικόν, ἀναμφιβόλως πολὺ ἐνδιαφέρον, τῆς πρακτικῆς του. Δὲν εἶχον ἀκούσει καλὰ τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἢ ἀφήγησις μὲ ἐνδιέφερε τόσον ὥστε τὴν παρηκολούθησα μέχρι τέλους μὲ ὄλην τὴν προσοχήν μου. Ἐπρόκειτο περὶ νεαροῦ ζεύγους ἐλθόντος ἀπὸ μίαν χώραν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ σύζυγος ἔπασχε σοβαρῶς, ὁ σύζυγος ἦτο ἀνίκανος ἢ ἐντελῶς ἀδέξιος. «Προσπαθήσατε, λοιπόν, τοῖς ἔλεγεν ἐπανειλημμένως ὁ Σαρκῶ, σὰς βεβαιῶ, θὰ κατορθώσετε». Ὁ Μπρουαρντέλ ὁ ὁποῖος ὠμίλει σιγά, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποκρούῃ τὴν ἐκπληξίν του ὅτι, συμπτώματα ὡς ἐκεῖνα ποὺ παρουσίαζε ἡ σύζυγος ἦτο δυνατόν νὰ παράγονται ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας. Πράγματι, ὁ Σαρκῶ τοῦ ἀπήντησε ζωηρῶς: «Ἀλλὰ, εἰς τοιαύτης φύσεως περιπτώσεις, εἶναι πάντοτε τὰ γεννητικά, πάντοτε... πάντοτε... πάντοτε». Καὶ λέγων ταῦτα ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ ἤρχισε νὰ κάμῃ μικρὰ ἄλλατα μετὰ τῆς συνήθους εἰς αὐτὸν ζωηρότητα. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔμεινα κατάπληκτος ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς καί, ὅταν συνῆλθον, διερωτήθην: «Ἀφοῦ τὸ ξεύρει, διατί δὲν τὸ λέγει ποτέ;» Ἀλλὰ ἡ ἐντύπωσις ἐλησημονήθη μετ' ὀλίγον, καὶ ἐκ νέου ὄλη ἡ προσοχή μου ἀφιερώθη εἰς τὴν ἀνατομίαν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ εἰς τὴν πειραματικὴν παραγωγὴν ὑστερικῶν παραλύσεων.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος, γενόμενος διδάκτωρ τῶν νευρικῶν παθήσεων, ἤρχισα τὴν ἰατρικὴν σταδιοδρομίαν μου, τόσον ἀνίδεος περὶ τῆς αἰτιολογίας τῶν νευρικῶν νόσων, ὅσον δύναται νὰ εἶναι ἓνας νεαρὸς εὐέλπης φοιτητῆς Πανεπιστημίου. Μίαν ἡμέραν ὁ Χρομπὰκ μὲ παρεκάλεσε φιλικῶς νὰ ἀναλάβω τὴν νοσηλείαν μίᾶς ἐκ τῶν ἀσθενῶν του μὲ τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε καιρὸν νὰ ἀσχοληθῇ ἐπειδὴ εἶχε διορισθῇ τακτικὸς καθηγητής. Σπεύδω εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἐν λόγῳ ἀσθενοῦς, ὅπου ἐφθάσα πολὺ πρὸ τοῦ καθηγητοῦ, καὶ μαθητῶν ὅτι ὑποφέρει ἀπὸ ἀνε-

ξηγήτους κρίσεις άγχους, τας οποίας κατορθώνει και κατευναζει μόνον υπό τον όρον να γνωρίζη ακριβώς πού ευρίσκεται ο Ιατρός της ανά πᾶσαν ώραν τῆς ἡμέρας. Μετ' όλίγον φθάνει και ο Χρομπάκ και όμιλών εις έμέ ιδιαιτέρως, μου ανακοινού ότι το άγχος τῆς άσθενούς προέρχεται εκ του ότι αν και υπανδρευθεισα από 18 έτων, παρέμεινε παρθένος, λόγω απολύτου ανικανότητος του συζύγου της. Είς τοιαύτης φύσεως περιπτώσεις, προσέθεσε, δεν μένει εις τον Ιατρον τίποτε άλλο να κάμη παρά να περιβάλη με το κύρος του την οικογενειακήν δυστυχίαν και να ύψωση άπλούστατα τους ώμους του αν ο κόσμος, ως συνήθως, κακολογή και παραπονῆται, ότι «δεν κατώρθωσε να θεραπεύση την άσθενῆ, αν και την ένοσηλευε από τόσα και τόσα χρόνια». 'Η πάθησις αύτη δεν είναι δυνατόν να θεραπευθῆ παρά κατά ένα και μόνον τρόπον, τον όποιον γνωρίζομεν αλλά δυστυχώς δεν δυνάμεθα να αναγράψωμεν. Ο τρόπος αυτός είναι :

Penis normalis
dosim
Repetatur!

"Εως εκείνην την εποχήν δεν είχα ποτέ άκούσει να γίνεται λόγος περι παρομοίας συνταγῆς και ἡμην όλως διατεθειμένος να επικρίνω το κυνισμόν του προστάτου μου.

"Αν δε επιμένω επί τῆς μεγαλοπρεπούς αυτής καταγωγῆς τῆς τόσον καταφρονηθείσης αντιλήψεώς μου, καθόλου δεν το κάμνω δια να επιρρίψω εις άλλους την ευθύνην. Γνωρίζω ότι, άλλο πράγμα είναι να εκφράζη κανείς άπαξ ἢ πολλάς φορές, παρεμπιπτόντως και συνοπτικώς, μίαν ιδέαν, και άλλο πράγμα, να άφομοιώση αύτην σοβαρώς, υπό την κυριολεκτικήν έννοιάν της, να την επεξεργάζεται και να την αναπτύσση καθ' όλας τας άπόψεις της, εις όλας τας λεπτομερείας της και συχνάκις εις αντίθεσιν πρός αύτην την ιδίαν και να εξασφαλίζη εις αύτην μίαν θέσιν μεταξυ των αναγνωριζομένων άλλ-

θειών. Ὑπάρχει μεταξύ τῶν δύο τρόπων μία διαφορὰ ἀνάλογος πρὸς ἐκείνην ποῦ διακρίνει ἓνα ἐπιπόλαιον φλὸρτ ἀπὸ ἓνα τίμιον γάμον, τὸν συνεπιφέροντα τόσα καθήκοντα καὶ ἄλλας τόσας δυσκολίας. Ὅρθῶς λέγουν οἱ Γάλλοι : «Erouser les idées de...».

Ἡ ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΑΠΩΘΗΣΕΩΣ

Μεταξὺ τῶν ἄλλων στοιχείων, τὰ ὁποῖα, χάρις εἰς τὰς ἐργασίας μου, ἤρχοντο καὶ προσετίθεντο εἰς τὴν καθαρτικὴν μέθοδον, διὰ τὰ μεταμορφώσουν αὐτὴν εἰς τὸ τέλος εἰς ψυχανάλυσιν, θὰ ἀναφέρω : τὴν θεωρίαν περὶ ἀπωθήσεως καὶ περὶ ἀντιστάσεως, τὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς παιδικῆς φυλετικότητος, τὴν ἐρμηγείαν τῶν ὀνείρων καὶ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῶν διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἐννοίας τοῦ ἀσυγγειδήτου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν περὶ ἀπωθήσεως θεωρίαν, αὐτὴ εἶναι ἀσφαλῶς καρπὸς τῶν ἐρευνῶν μου, καὶ ἐλευθέρων πύσεως ἐπιρροῆς καὶ ὑποβολῆς τρίτου τινός. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὴν ἐθεώρησα ἐπὶ μακρὸν πρωτότυπον, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ "Όττο Ράγγκ μου ἔδειξεν ἓνα χωρίον τοῦ ἔργου : «Ὁ κόσμος ὡς βούλησις καὶ παράστασις», τοῦ Σοπεγγάουερ, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ φιλόσοφος ἀποπειρᾶται νὰ δώσῃ μίαν ἐξήγησιν τῆς παραφροσύνης. Ὅτι ὁ φιλόσοφος λέγει εἰς τὴν ἐν λόγῳ περικοπήν περὶ τῆς ἀποστρόφῆς τὴν ὁποίαν διαισθανόμεθα ἀπέναντι τοιαύτης ἢ τοιαύτης ὀδυνηρᾶς πλευρᾶς τῆς πραγματικότητος συμφωνεῖ τόσον καλὰ μὲ τὴν ἐννοιαν τῆς ἀπωθήσεως, ὥπως τὴν ἀντιλαμβάνομαι, ὥστε δύναμαι νὰ εἶπω ἀπαξ ἔτι ὅτι, ἀκριβῶς εἰς τὸ νὰ μὴ διαβάσω πολλὰ ὀφείλω τὴν ἀνακάλυψιν μου. Ἐν τούτοις ὁμοῦ καὶ ἄλλοι εἶχον διαβάσει καὶ ξαναδιαβάσει τὸ ρηθὲν χωρίον χωρὶς νὰ κάνουν τὴν ἐν λόγῳ ἀνακάλυψιν, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ εἰς ἐμὲ θὰ συνέβαινεν τὸ ἴδιον, εἰάν κατὰ τὴν νεανικὴν μου ἡλικίαν, εἶχον περισσότερον κλίσιν πρὸς τὰ φιλοσοφικὰ ἀναγνώσματα. Βραδύτερον ἠεγηθήν εἰς τὸν

ἑαυτὸν μου τὴν βαθεῖαν ἀπόλαυσιν τὴν ὁποίαν παρέχοντὰ ἔργα τοῦ Νίτσε, καὶ ἕκαστα τοῦτο ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῶν λόγων τῆς ἀποχῆς μου. Ἦθελον νὰ ἀποφεύγω, κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐντυπώσεων ἃς ἠρνούμην εἰς τὰς ψυχαναλυτικὰς μου ἐρεῦνας, πάντα ἐξωτερικὸν ἐπιηρεασμόν. Καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔπρεπε νὰ εἶμαι, καὶ εἶμαι εὐχαρίστως σήμερον ἔτοιμος νὰ παραιτηθῶ πάσης ἀξιώσεως προτεραιότητος εἰς ἃς περιπτώσεις, καὶ εἶναι συχνὰ αὐταί, εἰς τὰς ὁποίας, αἱ ἐπίπονοι ψυχαναλυτικαὶ ἐρευναὶ δὲν κάνουν παρὰ νὰ ἐπιβεβαιώνουν τοὺς πλήρους διορατικότητος ἀφορισμοὺς τῶν φιλοσόφων.

Ἡ περὶ ἀποθνήσεως θεωρία ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐδραιώνεται τὸ ὅλον οἰκονομικὸν τῆς ψυχανάλυσεως, τῆς ὁποίας εἶναι καὶ τὸ οὐσιαστικώτερον μέρος, ἂν καὶ εἶναι ἀπλή θεωρητικὴ ἐκφρασις ἐνὸς πειράματος τὸ ὁποῖον δύναται τις νὰ ἀναπαραγάγῃ ὁσάκις θέλῃ κατὰ τὴν ἀνάλυσιν ἐνὸς νευρωτικοῦ, χωρὶς νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν ὑπνώσιν. Εἰς μίαν δεδομένην στιγμήν, διαρκούσης τῆς ἐν λόγῳ ἀναλύσεως, συναντᾷ ὁ ἀναλυτὴς ἐκ μέρους τοῦ ἀσθενοῦς κάποιαν ἀντίστασιν ποὺ δυσχεραίνει τὴν ἐργασίαν του, τοῦ νευροπαθοῦς προφασιζομένου κάποιαν ἀμνησίαν ἐπὶ σκοπῷ ματαιώσεως τῆς ἀναλύσεως.

Ἐν τῇ καθαρτικῇ θεραπείᾳ, ἡ ἐπιτελουμένη διὰ μέσον τῆς ὑπνώσεως, κατορθώνεται δι' αὐτῆς μόνον ἡ συγκάλυψις, ὄχι ὅμως ἡ ὑπερνίκησις τῆς ἐν λόγῳ ἀντιστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἱστορία τῆς πραγματικῆς ψυχανάλυσεως χρονολογεῖται ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τεχνικῆς καινοτομίας τῆς συνισταμένης εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ὑπνώσεως.

Θεωρητικῶς ἐρμηνευομένη, ἡ παρατηρούμενη σύμπτωσις μεταξὺ ἀντιστάσεως καὶ ἀμνησίας (παρὰ τῷ ἀσθενεῖ), μᾶς ἀγεῖ ἀναποφεύκτως εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναγνώ-

ορίζωμεν τὴν ὑπαρξίν μᾶς ψυχικῆς ἐνεργείας ἀσυνειδήτου, μίαν ἀντίληψιν ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν ψυχανάλυσιν καὶ ποῦ διαφέρει κατὰ πολὺ ἀπὸ τούτων φιλοσοφικῶν στοχασμῶν περὶ τοῦ ἀσυνειδήτου.

Ὑπὸ τῆς αὐτῆς συνθήκας δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ψυχαναλυτικὴ θεωρία ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ εὐνοήτους δύο ἀπροσδοκίτους καὶ ἀσυνήθεις διαπιστώσεις ποῦ προκύπτουν ὅταν ζητῶμεν νὰ ἀναγάγωμεν τὰ νοσηρὰ συμπτώματα ἐνὸς νευρωτικοῦ εἰς τὰς πληγὰς του, δηλαδὴ εἰς γεγονότα συμβάντα κατὰ τὴν παρῶχημένην ζωὴν τοῦ ἀσθενοῦς: πρόκειται περὶ τῶν φαινομένων τῆς μεταβιβάσεως καὶ τῆς ἀντιστάσεως.

Πᾶσα θεωρητικὴ τάσις ἡ ὁποία λαμβάνει ὡς ἀφετηρίαν τὰς δύο αὐτὰς διαπιστώσεις δικαιούται νὰ ὀνομάζεται ψυχανάλυσις, καὶ ἐν ἡ περιπτώσει καταλήγει εἰς συμπεράσματα διαφοροτικὰ τῶν ἰδικῶν μου. Ὅστις ὁμοίως καταγίνεται μὲ τὰς ἄλλας πλευρὰς τοῦ προβλήματος καὶ παραμερίζει αὐτὰς τὰς δύο βασικὰς προϋποθέσεις, δὲν θὰ δυνηθῆ, παρ' ὅλας τὰς ἐπιμόνους ἐπιδειξίσεις ψυχαναλυτικῶν γνώσεων, νὰ διαφύγῃ τὴν ἐπίκρισιν ὅτι παραβιάζει τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας δι' ἀποπειρᾶς ἀπομιμήσεως.

Δὲν ἐννοῶ, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν, νὰ παραδεχθῶ τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὰς θεωρίας περὶ μεταβιβάσεως καὶ ἀντιστάσεως ὡς ὑποθέσεις, καὶ ὄχι ὡς ἀποτελέσματα, τῆς ψυχανάλυσεως. Βεβαίως ἡ ψυχανάλυσις ἔχει ὀρισμένας ὑποθέσεις, ψυχολογικῆς καὶ βιολογικῆς ἐν γένει φύσεως, περὶ τῶν ὁποίων καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐκάμαμεν λόγον ἀλλαγῶν. Ἀλλὰ ἡ θεωρία τῆς ἀπωθήσεως εἶναι προῖον τῆς ἀναλυτικῆς ἐργασίας, ἕνα ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἐπετεύχθη διὰ νομίμων μέσων καὶ ἀντιπροσωπεύει τὴν θεωρητικὴν σύνοψιν ἀπαιραρίθμων πειραμάτων.

Ἐτέρα παρομοίαις φύσεως ἀπόκτησις, ἂν καὶ ἐπιτεν-

χθεισα βραδύτερον, εἶναι καὶ ἡ διαπίστωσις τῆς παιδικῆς φιλετικότητος, περὶ ἧς οὐδέποτε εἶχε γίνει λόγος κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ψυχαναλύσεως. Τὸ μόνον γεγονός τὸ ὁποῖον εἶχε διαπιστωθῆ ἔν πρώτοις ἦτο ὅτι, εἰς τὰ παρόντα ψυχικὰ γεγονότα διαφαίνοντο ἐπιρροαὶ τινὲς τοῦ παρελθόντος. Ἄλλὰ «ὁ ἐρευνητῆς εὗρισκε πάντοτε πολὺ περισσότερον ἄφ' ὅ,τι ἐξίτηι νὰ εὕρη». Παρεσυρόμεθα ἀκουσίως πρὸς ἐποχὰς ὄλοεν ἀπομεμακρυσμένας τοῦ παρελθόντος, πρὸς στιγμὴν δὲ ἐφάνη ὡς ἂν ἡ παλινδρομησας θὰ ἔσταμάτα εἰς τὴν περίοδον τῆς ἐφηβείας, δηλαδὴ εἰς τὴν κατὰ παράδοσιν ἐποχὴν τῆς ἀφυπνίσεως τῶν σεξουαλικῶν ροπῶν. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἔλπις αὕτη διεψεύσθη, διότι, παρακολουθοῦντες τὰ ἔγνη, εὐρέθημεν προωθημένοι καὶ πέραν αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, μέχρι τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη ὅπως ὑπερνικηθῆ μία πλάνη ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ καταστῆ μοιραία διὰ τὴν νέαν ἐπιστημονικὴν διδασκαλίαν. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς τραυματικῆς θεωρίας τῆς ὑστερίας ποὺ συνδέεται μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σαρκό, ἐπεκράτει ἡ διάθεσις ὅπως ἀναγνωρισθῆ μία πραγματικότης καὶ μία αἰτιολογικὴ σημασία εἰς τὰς ἀφηγήσεις τῶν ἀσθενῶν εἰς τὰς ὁποίας οὗτοι ἀνήγαγον τὰ συμπτώματά των εἰς σεξουαλικὰς περιπετείας τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν παθητικὰ θύματα κατὰ τὰ πρώτα ἔτη τῆς παιδικῆς ἡλικίας των καὶ τὰς ὁποίας ὀνομάζουν κοινῶς «ἀπαγωγὴν ἀνηλίκων». Καὶ ὅταν ἠναγκάσθημεν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἐν λόγῳ αἰτιολογίαν, λόγῳ τοῦ ἀναληθοφανοῦς αὐτῆς καὶ τῆς πρὸς ἀποδειχθέντα γεγονότα ἀντιθέσεώς της, εὐρέθημεν ἀπροσανατόλιστοι. Ἐλέγομεν, μήπως ἡ ἀνάλυσις, ἡ ὁποία εἶχε φθάσει μέχρι τῶν παιδικῶν σεξουαλικῶν τραυματισμῶν, ἠκολούθησε στραβὸν δρόμον, ἀφοῦ οἱ ἐν λόγῳ τραυματισμοὶ ἀπεδείχθησαν ἐστερημένοι πάσης πραγματικῆς βάσεως; Δὲν ἤξεύραμεν ποῦ νὰ στηριχθῶμεν. Εὐχαρίστως θὰ ἐθυσίαζον τότε ὅλην τὴν συντελεσθεῖσαν προηγουμένως ἐργασίαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ σεβαστοῦ προ-

δρομου Μπρόυερ ὅστις παιητήθη τῆς περαιτέρω ἐρεῦνης κατόπιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀνεπιθυμητοῦ ἀνακαλύψεως. Ἐὰν δὲν τὸ ἔπραξα, αὐτὸ ὀφείλεται μόνον καὶ μόνον εἰς τὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶχα νὰ διαλέξω, μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ προσανατολισθῶ πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν. Ἐπίσθην ἐν τέλει ὅτι δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ ἀπογοητευθῶ διότι δὲν εἶχον πραγματοποιηθῆ αἱ ἐλπίδες, καὶ ὅτι ἔπρεπε μᾶλλον νὰ ἀναθεωρηθοῦν αἱ τελευταῖαι αὐταί. Ὅταν οἱ ὑστερικοὶ ἀναγάγουν τὰ συμπτώματά των εἰς ἀνυπάρκτους τραυματισμούς, μᾶς θέτουν καὶ πρὸ νέου γεγονότος, τὸ γεγονός δηλαδὴ ὅτι φαντάζονται σκηναὶ οὐδέποτε διαδραματισθείσας, τοῦθ' ὅπερ μᾶς ἀναγκάζει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ψυχικὴν πραγματικότητα, ὅπως καὶ τὴν πρακτικὴν (ἀντικειμενικὴν) πραγματικότητα. Δὲν ἐβράδυνα νὰ συμπεράνω ὅτι αἱ ἐν λόγῳ φαντασιοπληξίαι προωρίζοντο νὰ συγκαλύψουν τὴν ἀυτερωτοληψίαν τῶν χρόνων τῆς πρώτης παιδικῆς ἡλικίας, νὰ περιβάλλουν αὐτὴν καὶ διὰ τινος αἴγλης, νὰ τὴν ἄρουν εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον. Καί, ἀπαξ διαπιστωθέντος τούτου, εἶδα τὴν σεξουαλικὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ νὰ ἐκτυλίσσεται ἐν πλάτει πρὸ ἐμοῦ.

Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ

Τέλος, ἡ ἐν λόγῳ σεξουαλικὴ ζύμωσις τοῦ παιδιοῦ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ μὴν εἶναι παρὰ μία ἐκδήλωσις συγγενικῆς κρᾶσεως. Ὑπῆρχαν πολλοὶ λόγοι διὰ νὰ πιστεῦσωμεν ὅτι αἱ συγγενικαὶ προδιαθέσεις καὶ αἱ μεταγενέστεραι ψυχικαὶ περιπέτεια ἐνηρμονίζοντο ἐν τῷ προκειμένῳ κατὰ τρόπον νὰ σχηματίσουν μίαν ἀδιαίρετον ὄντοτητα ἀπ' ἐνός, αἱ προδιαθέσεις μετέτρεπον τὰς ἀπλὰς ἐντυπώσεις εἰς τραυματισμούς, εἰς πηγὰς ὑποκινήσεως καὶ εἰς σημεῖα ψυχικῆς προσκολλήσεως, ἐνῶ, ἄνευ τῶν προδιαθέσεων, αἱ ἐντυπώσεις, ἔχουσαι γενικῶς ἕνα ἀσήμαντον χαρακτήρα, θὰ ἔμεναν ἄνευ συνεπείας τινός, ἀπ' ἑτέρου δὲ, αἱ μεταγενέστεραι ψυχικαὶ περιπέτεια ἀνεκάλουν στοιχεῖα τινὰ τῶν προδια-

θέσεων, άτινα, άνευ αυτών των περιπετειών, θά παρέμεναν επί μακρόν άκόμη έν καταστάσει ληθαργίας ή και δέν θά έξεδηλοϋντο ποσώς. Ο Άμπραγάμ, είπε τό 1907, τήν τελευταίαν λέξιν επί του ζητήματος τής τραυματικής αιτιολογίας, άποδεικνύων ότι τό χαρακτηριστικόν των σεξουαλικών περιπετειών του παιδιού, δηλαδή ό τραυματικός χαρακτήρ αυτών, συσχετίζετο μέ τήν ειδικήν φύσιν τής σεξουαλικής του κράσεως.

Αί σχετικαί πρός τήν σεξουαλικότητα του παιδιού άντιλήψεις μου έβασίζοντο εις τās άρχάς μόνον επί των άπαιτεσμάτων των επί ένηλικών έπιτελεσθεισών αναλύσεων, έπεκταθεισών μέχρι των πλέον άπομεμακρυσμένων γεγονότων τής παρφημένης ζωής των. Έως τότε δέν μου είχε παρουσιασθή εύκαιρία έφαρμογής των θεωριών μου δι' άπ' ευθείας αναλύσεως παιδιών. Έννοείται ότι έσημείωσα αληθή θρίαμβον όταν, όλίγα έτη βραδύτερον, κατώρθωσα νά άποκτήσω τήν έπιβεβαίωσιν των συμπερασμάτων μου δια τής άπ' ευθείας παρατηρήσεως και αναλύσεως μικρών παιδιών. Έν τούτοις τήν χαράν μου ήρχετο νά διαταράξη κάπως ή ιδέα ότι επρόκειτο περί μιάς ανακαλύψεως δια τήν όποίαν έπρεπε νά έντρέπωμαι. "Όσον περισσότερο έσυνέχιζα και ένεβάθυνα εις τήν παρατήρησιν των παιδιών, τόσον περισσότερο τό διαπιστωθέν γεγονός καθίστατο όρατόν και άντιληπτόν, και τόσον περισσότερο εύρισκα περιεργον τό ότι οι άλλοι είχον βασανισθή δια νά μη τό άντιληφθούν.

"Ίνα άποκτήση τις τόσον άκράδαντον πεποίθησιν περί τής πραγματικότητας και τής σημασίας τής παιδικής σεξουαλικότητας, όφείλει νά ακολουθήση τόν δρόμον τής αναλύσεως, νά ανατρέξη δηλαδή άπό τά συμπτώματα και τās ιδιοτροπίας των νευρωτικών μέχρι των πηγών εξ των προέκυψαν και άνεπτύχθησαν. "Όταν ανακαλύπτονται αυται, καθίσταται δυνατή ή εξήγησις παντός ό,τι είνε ευεξηγήητον και ή αναρρώθιμισις παντός έπιδεκτικού τρόποιήσεως. Έννοώ ότι είνε δυνατόν νά καταλήξη τις εις άλλα συμπεράσματα όταν, όπως έπραξε τελευταίως ό

Ίουγγ, σχηματίζει πρώτα μίαν θεωρητικὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἐνστικτοῦ καὶ ὕστερα ζητεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὴν σεξουαλικὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ εἰς τὸ φῶς τῆς ἐν λόγῳ ἀντιλήψεως. Μία τοιαύτη ἐκ τῶν προτέρων σχηματιζομένη θεωρητικὴ ἰδέα δὲν δύναται παρὰ νὰ εἶνε ἀθάλακτος ἢ νὰ ἀπαντᾷ εἰς συλλογισμοὺς οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντας μὲ τὸ ἐκάστοτε ὑπὸ συζήτησιν θέμα καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας κινδυνεύει τις νὰ εἰρεθῇ εἰς μίαν δυσάρμοστον κατάστασιν εἰς τὸ πεδίου ἐν τῷ ὁποίῳ ἐφαρμόζεται. Ἀναμφιβόλως ἀκόμη καὶ εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀναλύσεως εὐρισκόμεθα εἰς μίαν ὁρισμένην στιγμὴν, πρὸ δυσκολιῶν καὶ σκοτεινῶν σημείων ὅσον ἀφορᾷ τὴν σεξουαλικότητα καὶ τὰς σχέσεις αὐτῆς μὲ τὴν ἐν γένει ζωὴν τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ δὲν εἶνε, βεβαίως, οἱ ἀπλοὶ θεωρητικοὶ συλλογισμοὶ τοῦ θιά μᾶς ἐπιτρέψουν νὰ ὑπερνικήσωμεν τὰς δυσκολίας καὶ νὰ διασκορπίσωμεν τὸ σκότος. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἔχομεν νὰ κἀνωμεν εἶνε νὰ περιμένωμεν ὅπως ἄλλαι παρατηρήσεις ἀπὸ ἄλλα πεδία μᾶς φέρουν τὴν λύσιν τῶν τελευταίων αἰνιγμάτων.

Ἡ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ

Θὰ εἶμαι σύντομος ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ὄνειρων. Ὑπῆρξεν αὐτῇ, οὕτως εἰπεῖν, τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα τῆς τεχνικῆς καινοτομίας τὴν ὁποίαν εἶχον υἰοθετήσῃ, ὅτε, ὑπακούων εἰς μίαν ἀσαφῆ ἔμπνευσιν, ἀπεφάσισα νὰ ἀντικαταστήσω τὴν ὑπνωσιν διὰ τῆς ἐλευθέρως συνδέσεως. Δὲν εἶνε ἀπὸ ἐπιστημονικὴν περιέργειαν, πού, κατ' ἀρχάς, ἐζήτησα νὰ ἐννοήσω τὰ ὄνειρα. Οὐδεμία ἐπιτροπὴ, καθ' ἃ γνωρίζω, ᾤθησε τὸ ἐνδιαφέρον μου πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν οὔτε μὲ ᾤρισε νὰ διαβλέπω τὰ γόνημα ἀποτελέσματα τὰ ἐπιτευχθέντα ἀργότερον ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου. Πρὶν ἢ διακόψω τὰς σχέσεις μου μὲ τὸν Μπρόυερ, δὲν εἶχα ποτὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν πληροφωρήσω ἔστω καὶ δι' ὀλίγων, ὅ,τι εἶχα μάθει ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ὄνειρων. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ τρόπου κατὰ τὸν

ὅποιον ἔκαμα αὐτὴν τὴν τελευταίαν ἀνακάλυψιν, ὁ συμβολισμὸς τῆς γλώσσης τῶν ὀνείρων δὲν μοῦ ἐφανερώθη παρὰ εἰς τὰ τελευταῖα, διότι οἱ συνδυασμοὶ τοῦ ὀνειρευομένου δὲν μᾶς διδάσκουν παρὰ ὀλίγα πράγματα περὶ τῶν συμβόλων. Προτιμῶν πάντοτε νὰ μελετήσω τὴν πραγματικότητα πρὶν ἢ διδάχθῃ ἀπὸ τὰ βιβλία, κατώρθωσα νὰ ἐξηγήσω τὸν συμβολισμὸν τῶν ὀνείρων πρὶν ἢ λάβω γνῶσιν τοῦ ἔργου τοῦ Σέρνερ. Ἐν τούτοις ὅμως, τὴν πλήρη ἀξίαν τῆς γλώσσης τοῦ ὀνείρου (τῶν συμβόλων) δὲν ἀντελήφθην παρὰ μόνον μετὰ παρέλευσιν ἀρκετοῦ χρόνου, καὶ τοῦτο ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἔργων τοῦ Στέκελ, ὁ ὁποῖος, παρ' ὅλας τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας παρέσχεν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, ἐτέθη εἰς τὸ τέλος κατὰ μέρος. Μετὰ πολλὰ ἔτη ἐπίσης μοῦ ἀπεκαλύφθησαν οἱ στενοὶ δεσμοὶ οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν μεταξὺ τῆς ψυχαναλυτικῆς ἐρμηνείας τοῦ ὀνείρου καὶ τῆς τέχνης τῆς ὀνειροκρισίας τῆς ἀρχαιότητος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πλέον πρωτότυπον καὶ σπουδαιότερον μέρος τῆς θεωρίας μου περὶ ὀνείρων, εἰς ἐκείνο δηλαδὴ ποὺ ἀναγίνει τὰς ἐν τῷ ὀνείρῳ μεταμορφώσεις εἰς ἐσωτερικὴν ρῆξιν τοῦ ὀνειρευομένου, καὶ τὰς θεωρεῖ ὡς ἀπόδειξιν ἐνδομύχου ἀνελικρινείας τοῦ ἀτόμου, τὸ μέρος τοῦτο τὸ ἀνεῦρον εἰς τὸ ἔργον «Φαντασίαι ἐνὸς ρεαλιστοῦ» (1899) τοῦ περιφήμου μηχανικοῦ Πόπερ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐντελῶς ξένος πρὸς τὴν ἰατρικὴν, οὐχὶ ὅμως καὶ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν.

Ἡ ἔρευνά μου περὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ὀνείρου μοῦ ἐξησφάλισε πηγὴν παρηγορίας καὶ ἀνακουφίσεως κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ψυχαναλυτικῆς μου ἐργασίας, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν καὶ οἱ σκληρότεροι καὶ ὀδυνηρότεροι τῆς ζωῆς μου, διότι ἔπρεπε νὰ φροντίζω διὰ τὴν κλινικὴν, τὴν τεχνικὴν καὶ τὴν θεραπευτικὴν τῶν νευρώσεων καὶ διότι, ἀπομεμονωμένος ὡς ἤμην, πιεζόμενος ἀπὸ ἀναρίθμητα προβλήματα καὶ ἀνυπερβλήτους δυσκολίας, ἐφεβούμην μὴπως ὑποκύψω εἰς τὴν ἀπόγνωσιν καὶ χάσω τὸν προσανατολισμὸν μου. Ἡ ἐπαλήθευσις τῆς ὑποθέσεώς μου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ νευρώσις καθίσταται νηθητὴ χάρις εἰς

τὴν ἀνάλυσιν, δὲν ἐπραγματοποιεῖτο εἰς ἑκάστην περίπτωσιν παρὰ ἔπειτα ἀπὸ χρονικὸν διάστημα ἀπελπιστικῶς μακρόν. Ἄλλὰ τὰ ὄνειρα τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ἀνάλογα τῶν νευρωτικῶν συμπτωμάτων, παρεῖχον σχεδὸν πάντοτε καὶ εἰς ὅλας τὰ περιπτώσεις, τὴν ἐπιδιωκομένην ἐπαλήθευσιν.

Μόνον ἡ ἐπιτυχία, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐστέρθησαν αἱ ἰδικαί μου ἐρμηνεῖαι τῶν ὀνείρων, μοῦ ἔδωσε τὴν δύναμιν νὰ περιμένω καὶ θάρρος νὰ ὑπομένω. Ἀπέκτησα τὴν συνήθειαν νὰ ἐκτιμῶ τὴν ψυχολογικὴν κατανόησιν τῶν ἀνθρώπων ἀναλόγως τῆς στάσεώς των ἔναντι τῶν σχετικῶν μετὰ τὰ ὄνειρα προβλημάτων καὶ διεπίστωσα μεθ' ἱκανοποιήσεως ὅτι οἱ περισσότεροι τῶν ἀντιπάλων τῆς ψυχαναλύσεως ἀπέφευγον τὸ θέμα τοῦτο ἢ συμπεριεφέροντο κατὰ τρόπον ἀδεξιότατον ὁσάκις ἐδοκίμαζον νὰ συζητήσουν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκαμα τὴν αὐτοανάλυσίν μου, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάγκη δὲν ἤργησε νὰ ἐπιβληθῇ, διὰ μέσου ὄρισμένων ὀνείρων μου τὰ ὁποῖα μοῦ ἐπέτρεψαν νὰ παρακολουθῆσω τὰ ἴχνη ὅλων τῶν γεγονότων τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, καὶ φρονῶ ἀκόμη σήμερον ὅτι ἡ τοιοῦτου εἴδους αὐτοανάλυσις εἶναι ἀποτελεσματικὴ ὅταν πρόκηται περὶ ἐνὸς καλοῦ ὀνειρευομένου καὶ περὶ ἀτόμου τὸ ὁποῖον δὲν ἀπομακρύνεται πολὺ ἀπὸ τὴν μέσῃ γραμμῇ.

"ΤΑΡΑΧΑΙΙΑΣ ΤΟΥ ΥΠΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ"

Ἐλπίζω ὅτι, διὰ τῆς ὡς ἄνω ἐξιστορήσεως τῶν σταδίων τὰ ὁποῖα διέτρεξε ἡ ψυχανάλυσις μέχρι τῆς τελικῆς αὐτῆς διαμορφώσεως, ὑπέδειξα, καλύτερον ἀπὸ μίαν συστηματικὴν ἐκθεσιν, εἰς τί ἀκριβῶς συνίσταται ἡ ψυχανάλυσις. Εἰς τὴν ἀρχὴν, δὲν εἶχα ποσῶς ἀντιληφθῆ τὴν ἰδιαιτέραν φύσιν τῶν ἀνακαλύψεών μου. Ἀσφαλῶς εἶδυσίαζα τὴν ἀρξαμένην τότε ἱατρικὴν μεσηφίμην καί, μὴ φοβούμενος νὰ διεγείρω τὴν εὐθυξίαν τῶν ἀσθενῶν αἱ ὁποῖοι ἤρχιζαν τότε νὰ συρρέουν διὰ νὰ τὸν θεραπεύσω, ἐπέμενα νὰ ἀναζητῶ τὴν σεξουαλικὴν αἰτιολογίαν τῶν

νευρώσεων, τοῦθ' ὅπερ μοῦ ἐπέτρεψε νὰ συλλέξω πλῆθος παρατηρήσεων αἱ ὁποῖαι ἐθεμελίωσαν ὀριστικῶς τὴν πεποίθησίν μου ὡς πρὸς τὴν πρακτικὴν σπουδαιότητα τοῦ σεξουαλικοῦ παράγοντος. Χωρὶς καμμίαν ὑστεροβουλίαν, ἐλάμβανα τὸν λόγον εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς ψυχιατρικῆς ἐταιρείας τῆς Βιέννης, εὐρισκομένης τότε ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Κρόφτ-Έμπιγγ. Ἡλπίζα ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ συμπάθεια τῶν συναδέλφων διὰ τὰς ιδέας μου θὰ μὲ ἀπεξημίωνα νὰ διὰ τὰς ὕλικας ζημίας τὰς ὁποίας ἐπέβαλλα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου ἐκουσίως. Ὁμίλουν περὶ τῶν ἀνακαλύψεών μου ὡς ἀντικειμενικῶν συμβουλῶν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἠλπίζα ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι θὰ ἐθεώρουν αὐτὰς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Ἀλλὰ ἡ σιωπὴ ἢ ὁποία ἠκολούθει τὰς ἐκθέσεις μου, ἢ ἀπομόνωσις εἰς τὴν ὁποίαν οἱ συνάδελφοί μου μὲ κατεδίκαζαν βαθμιαίως καὶ οἱ ὑπαινιγμοὶ οἱ ὁποῖοι ἔφθιναν μέχρι τῶν ὠτων μου, μὲ ἔπεισαν εἰς τὸ τέλος ὅτι, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀναμένω νὰ ἴδω τὰς ἀνακοινώσεις μου περὶ τοῦ ρόλου τῆς σεξουαλικότητος εἰς τὴν γέννησιν τῶν νευρώσεων, νὰ τύχουν τῆς αὐτῆς ὑποδοχῆς ὡς καὶ αἱ ἄλλαι ἀνακοινώσεις. Ἀντελήφθην ἔκτοτε ὅτι, ἡ τύχη μὲ εἶχε κατατάξει μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὴν ὥραιαν ἔκφρασιν τοῦ Χέμπελ, «διαταράσσουν τὸν ὕπνον τοῦ κόσμου» καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπολογίζω μὲ τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ τὴν ἐπιείαν τῶν ἄλλων. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἡ πεποίθησίς μου περὶ τῆς γενικῆς ὀρθότητος τῶν παρατηρήσεών μου καὶ τῶν συμπερασμάτων μου ἐστερεοῦτο ὀλοὲν περισσότερο μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ἔχων, ἀφ' ἑτέρου, συνάμα μίαν μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς ἰδικὰς μου κρίσεις καὶ ἀρχετὸν ἠθικὸν θάρρος, δὲν εἶχα ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὴν ἐκβασιν τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμην. Τὸ ἔλαβα ἀπόφασιν καὶ ἐπίστευσα ὅτι μοῦ ἔλαχεν ἡ εὐτυχία νὰ ἀνακαλύψω βαρυσημάντους ἀληθείας, καὶ ἤμουν ετοιμὸς νὰ ὑποφέρω τὴν τύχην τὴν ὁποίαν ἢ ἐν λόγῳ ἀνακάλυψις ἔμελλε νὰ μοῦ διαφυλάξῃ πρὸς στιγμήν.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΙ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Και ἰδοὺ πῶς ἐφανερώθη τὴν τύχην αὐτήν: θὰ κατορθώσω ἴσως νὰ διατηρήσω τὴν θέσιν μου χάρις εἰς τὰ θεραπευτικὰ ἀποτελέσματα τῆς μεθόδου μου, ἀλλὰ ἡ ἐπιστήμη θὰ με ἀγνοήσῃ ἐφ' ὅσον θὰ εἶμαι ἐν τῇ ζωῇ. Ὀλίγας δεκαετηρίδας μετὰ τὸν θάνατόν μου, κάποιος ἄλλος θὰ ἀνακαλύψῃ μοιραίως τὰ ἴδια πράγματα, διὰ τὰ ὅποια εἶναι πολὺ ἐνωρίς σήμερον, θὰ δυνηθῇ νὰ τὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ἄλλους καὶ θὰ με ἀνακηρύξῃ δυστυχίσαντα πρόδρομον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁμοῦ, προσεπάθουν, ὡς ἄλλος Ροβινσῶν, τὰ ἐγκατασταθῶ ὅσον δυνατόν ἀνετώτερον εἰς τὴν ἔρημον νῆσόν μου. Ὅταν, προβλέπων τὴν ταραχὴν καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, μεταφέρομαι διὰ τῆς σκέψεως εἰς τὰ χρόνια ἐκείνα τῆς ἀπομονώσεως, μὴ φαίνεται ὅτι ὑπῆρξαν μία ὥραία καὶ ἡρωϊκὴ ἐποχὴ. Ἡ «λαμπρὰ ἀπομόνωσις» δὲν ἐστερεῖτο πλεονεκτημάτων καὶ ἀπολαύσεων. Δὲν εἶχα πρὸς ἀνάγνωσιν κανένα σύγγραμμα ἐν σχέσει μετὰ τὰ ζητήματα τὰ ὅποια με ἐνδιέφεραν, δὲν ἤμουν ἠναγκασμένος νὰ ἀκούω τὰς ἀντιρρήσεις κακῶς πληροφορημένων ἀντιπάλων, δὲν ὑφίσταμην οὐδενὸς τὴν ἐπιρροὴν καὶ τίποτε δὲν με ἐπέιξε. Εἶχα μάθει νὰ χαλιναγωγῶ τὴν ῥοπὴν πρὸς τὴν ἀφηρημένην λογικευσιν, καὶ ἀκολουθῶν τὴν ἀλησιμόνητον συμβουλήν τοῦ διδασκάλου μου Σαρκό, εἶχα ἀποκτήσει τὴν συνήθειαν νὰ ἐπανέρχωμαι συνεχῶς ἐπὶ τῶν προβλημάτων, μέχρις ὅτου τὸ φῶς ἀνακύψῃ ἐξ αὐτῶν αὐτομάτως. Τὰ συγγράμματά μου, τὰ ὅποια δυσκόλως ἐδέχοντο πρὸς ἐκδοσὴν οἱ ἐκδοτικοὶ οἴκοι, εἶχαν ὄλον τὸν καιρὸν νὰ περιμένουν χωρὶς νὰ πάθουν ζημίαν τινὰ καὶ ἠδύναντο νὰ ὑστερήσουν τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἀποκτηθείσης νέας γνώσεως, διότι δὲν ὑπῆρχε ζήτημα ἀμφιβόλου «προτεραιότητος» πρὸς ὑπεράσπισιν. Ἡ «Ἐρμηνεῖα τῶν ὄνειρων», π.χ., ἦτο ἕτοιμη, κατὰ τὰ βασικὰ αὐτῆς μέρη, ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ 1896, ἐγράφη ὁμοῦς τὸ θέρος τοῦ 1899. Ἡ θεραπεία τῆς «Ντόρα» εἶχεν ἀποπερατωθῆ τὸ 1899, αἱ δὲ ἐπ'

αὐτῆς παρατηρήσεις συνετάχθησαν κατὰ τὸ ἐπακολουθήσαν τὴν θεραπείαν δεκαπενθήμερον, ἐδημοσιεύθη ὁμοίως τὸ 1905. Ἐν τῷ μεταξύ, εἰς τὸν εἰδικὸν τύπον ἀπεσιωποῦντο αἱ ἐργασίαι μου καί, ὅταν ἐγένετο λόγος περὶ αὐτῶν, ἀπερρίπτοντο μετὰ κάποιαν περιφρονητικὴν καὶ σαρκαστικὴν ὑπεροψίαν. Εὐκαιρίας δοθείσης, συνάδελφός τις, εἰδικὸς ὡς καὶ ἐγὼ τῶν νευρικῶν παθήσεων, εὐηρεστεῖτο νὰ μοῦ ἀφιερῶσθαι εἰς μίαν τῶν δημοσιεύσεων τοῦ μίαν σύντομον παρατήρησιν καθ' ἕκαστον ἀλλο παρὰ κολακευτικὴν, χαρακτηρίζων τὰς θεωρίας μου ὡς παράξενα, ἀλλόκοτα καὶ ἐξτρεμιστικὰ ἐπινοήματα. Μίαν ἡμέραν, εἰς βοήθῃς ἰατροῦ τῆς κλινικῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἔκαμα τὰς παραδόσεις μου, μοῦ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ παρακολουθήσῃ αὐτάς. Ἦκουε μετὰ μεγάλης προσοχῆς, δὲν ἔλεγε τίποτε, καὶ μετὰ τὸ πέρας τοῦ τελευταίου μαθήματος, ἐπροθυμοποιήθη νὰ με συνοδεύσῃ μερικὰ βήματα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ περιπάτου, μοῦ ὁμολόγησε ὅτι εἶχε συντάξει, μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ διευθυντοῦ του, ἓνα βιβλίον ἐναντίον τῶν θεωριῶν μου, προσθέτων, ὅτι ἐλυπεῖτο διὰ τὸ γεγονός ὅτι, τοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ σχηματίσῃ μίαν πλέον ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ αὐτῶν, παρακολουθῶν τὰ μαθήματά μου. Ἐάν, ἔλεγε, εἶχε γνωρίσει αὐτάς προηγουμένως τόσον καλά, ὅπως τὰς ἐγνώρισε κατόπιν τῶν μαθημάτων, δὲν θὰ ἔγραφε τὸ ἐν λόγω βιβλίον. Εἶχε, πράγματι, προτοῦ ἀρχίσῃ τὴν ἐργασίαν, ἐρωτήσῃ τὸ προσωπικὸν τῆς κλινικῆς ἐὰν θὰ ἔπρεπε νὰ διαβάσῃ τὴν «Ἑρμηνείαν τῶν ὄνειρων», τοῦ εἶχε ὅμως δοθῆ ἡ ἀπάντησις ὅτι δὲν ἤξιζε. Καί, προχωρῶν, παρέβαλεν ὁ ἴδιος τὴν στερεότητα τῆς ἐσωτερικῆς κατασκευῆς τῆς θεωρίας μου—ὅπως τὴν ἐγνώρισε τώρα—πρὸς τὴν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου θὰ παραδεχθῶ ὅτι ἡ παρομοίωσις αὕτη ἐσήμαινε μίαν ἐπιδοκιμασίαν τῆς θεωρίας μου. Ἐπεράτωσε λέγων ὅτι ἦτο πλέον ἀργά, ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐπιφέρῃ καμμίαν τροποποίησιν εἰς τὸ βιβλίον του, τὸ ὅποιον εἶχεν ἤδη ἐκτυπωθῆ. Καὶ ἐξ ἄλλου δὲν ἐθεώρησε ἀναγκαῖον βραδύτε-

ρον νὰ ὁμολογήσῃ δημοσίᾳ τὴν μεταστροφὴν ἣ ὁποία εἶχεν ἐπέλθει εἰς τὸ πνεῦμα του ὅσον ἀφορᾷ τὴν ψυχανάλυσιν. Ἐπροτίμησε, ὁσάκις ἔγραφε περὶ αὐτῆς εἰς κάποιον λατρικὸν περιοδικόν, νὰ σχολιάσῃ πάντοτε μὲ φανερά σκώμματα τὴν ἐξέλιξιν αὐτῆς.

Εὐτυχῶς, ἡ προσωπικὴ εὐθιξία μου εἶχεν ἀπολέσει κατὰ πολὺ ἀπὸ τὴν ζωηρότητα της κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἀλλὰ ἓνα ἰδιαίτερον περιστατικόν, ποῦ δὲν ἐγνώριζαν πολλοὶ ἄλλοι ἀπομεμονωμένοι μεταρρυθμισταί, μὲ ἐβοήθησε νὰ ὑποφέρω τὴν ἀτυχίαν μου, χωρὶς μεμψιμοιρίαν καὶ αἰσθήματα ἐκδικήσεως. Γενικῶς, ἓνας μεταρρυθμιστὴς ὁ ὁποῖος ἀγνοεῖται, βασανίζεται διὰ νὰ ἀναζητήσῃ τοὺς λόγους τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς ἐχθρότητος τῶν συγχρόνων ἀπέναντί του, οἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν πραγματικὴν πρόκλησιν εἰς τὰς πεποιθήσεις του, τῶν ὁποίων ἡ βεβαιότης τοῦ φαίνεται ἀπόλυτος. Τοιοῦτον βάσανον δὲν ἐγνώρισα, διότι ἀνεκάλυψα ἄνευ κόπου τὴν καθαρῶς ψυχολογικὴν ἐξήγησιν τῆς ἀρνητικῆς στάσεως τῶν συγχρόνων ἀπέναντι τῶν θεωριῶν μου. Ἄν εἶναι ἀληθῆς, ἐσκεπτόμην, ὅτι τὰ ἀπωθηθέντα γεγονότα τὰ ὁποῖα εἶχα ἀνακαλύψει δὲν δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὴν συνειδήσιν τοῦ ἀσθενοῦς, διότι ἀντιτίθενται εἰς τοῦτο ὀρισμέναι συναισθηματικαὶ ἀντιστάσεις, τότε εἶναι τόσον ἀληθῆς ὅτι, παρόμοιαι ἀντιστάσεις ἐκδηλοῦνται ἐξ ἴσου παρὰ τῷ ὑγιεῖ ἀτόμῳ ὁσάκις τὸν ἀναγκάζουν ν' ἀντιμετωπίσῃ γεγονότα τὰ ὁποῖα, διὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον, ἔκρινε σκόπιμον νὰ ἀπωθήσῃ ἀπὸ τὴν συνειδήσιν του. Ἀναμφιβόλως ζητεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπέχθειάν του, οὐσιαστικῶς συναισθηματικὴν, διὰ λογικῶν ἐπιχειρημάτων. Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήξῃ δεδομένου ὅτι, ἀπαντῶμεν τὴν αὐτὴν προσπάθειαν λογικεύσεως παρὰ τῷ ἀσθενεῖ ὁ ὁποῖος ἐπικαλεῖται τῆς αὐτῆς φύσεως ἐπιχειρήματα (δὲν ὑπάρχει, ἔλεγε ὁ Φάλτσαφ τοῦ Φάουστ, τίποτε κοινότερον ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα), καὶ ἐξ ἴσου ἔντεχνα. Ἡ μόνη διαφορὰ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀσθενοῦς, χρησιμοποιοῦμεν πειστικὰ μέσα διὰ τῶν

ὁποῖων καθιστῶμεν ἐκδηλοῦς τὰς ἀντιστάσεις καὶ τοῦ παρεχόμεν τὴν δυνατότητα νὰ τὰς ὑπερνικήσῃ, ἐνῶ τοιαῦτα μέσα δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν περιπτώσιν τοῦ δῆθεν ὑγιοῦς ἀνθρώπου. Αὐτοὶ οἱ ὕγεις ἄνθρωποι, θὰ εἶναι δυνατόν ποτέ, καὶ διὰ ποίων μέσων νὰ τοὺς κάμωμεν νὰ υποβάλλουν τὰς θεωρίας μου εἰς ἓνα ψυχραῖμον καὶ ἀντικειμενικὸν πειραματισμόν; Τοῦτο τὸ πρόβλημα ἦτο δι' ἐμέ τότε σκοτεινὸν καὶ ἐγὼ τὸ καλύτερον ποῦ εἶχον νὰ κάμω ἦτο νὰ ἐπαφίεμαι εἰς τὸν χρόνον, νὰ ἀναμῆνω τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν τῶν πνευμάτων. Πολλάκις, πράγματι, παρετηρήθη εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιστημῶν ὅτι μία διαπίστωσις ἢ ὑποία εἰς τὴν ἀρχὴν εἶχε προσκρούσει εἰς τὴν δομιτέραν ἀντίθεσιν ἐγένετο εἰς τὸ τέλος δεκτὴ μετὰ πάροδον ὀρισμένου χρονικοῦ διαστήματος, χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ νὰ προσαχθοῦν ἄλλαι ἀποδείξεις ἐκτὸς τῶν πρώτων τοιούτων.

Ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει, δὲν θὰ ἐκπλαγῆ κανεὶς, ἐλπίζω, ἐὰν προσθέσω ὅτι, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐτῶν κατὰ τὰ ὁποῖα ἤμην ὁ μόνος ἀντιπρόσωπος τῆς ψυχαναλύσεως, ἢ στάσις τῶν συγχρόνων μου, δὲν ἦτο τοιαύτης φύσεως ὥστε νὰ μοῦ ἐμπνεύσῃ ἰδιαίτερον σεβασμὸν πρὸς τὰς κρίσεις τοῦ κόσμου, οὔτε νὰ μειώσῃ τὴν διανοητικὴν μου ἀδιαλλαξίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

Η ΠΡΩΤΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΟΜΑΣ

Τὸ 1902, σχηματίσθη περίξ ἐμοῦ μία ὄμας νεαρῶν ἰατρῶν, μετὸν ἀπροκάλυπτον σκοπόν, νὰ μάθουν τὴν ψυχανάλυσιν, νὰ ἀφιέρωθοῦν πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ τὴν διδάσκων κατόπιν. Ἡ πρωτοβουλία τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ὁμάδος αὐτῆς ἀνήκεν εἰς συνάδελφον ὃ ὁποῖος εἶχε δαξιμάσει ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας.

Τὰ μέλη τῆς ὁμάδος συνήρχοντο ὄρισμένας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος εἰς τὴν οἰκίαν μου, συνεζήτουν νημορφούμενοι πρὸς ὄρισμένον κανονισμόν, προσεπάθουν νὰ προσανατολισθοῦν εἰς τὸ νέον καὶ παράξενον τοῦτο πεδῖον ἐρευνῶν καὶ νὰ προκαλέσουν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἄλλων. Μίαν ἡμέραν μῆς ἐπεσκέφθη κάποιος νεαρὸς ὀνόματι Ράγκ, ὃ ὁποῖος μόλις εἶχε ἀποφοιτήσῃ μᾶς ἐπαγγελματικῆς σχολῆς. Ἐκόμιζε ἓνα χειρόγραφόν του τὸ ὁποῖον ἐμαρτύρει τὴν ἐξαιρετικὴν του ἱκανότητα εἰς τὴν κατανόησιν τῆς ψυχανάλυσεως. Τὸν συμβουλεύσαμε νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς του ἵνα ἐγγραφῇ κατόπιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐφαρμογὴν τῆς ψυχανάλυσεως. Ἡ μικρὰ μας ὄμας ἐβρόβη τοιοῦτοτρόπως προικισμένη μετὰ ἓνα γραμματέα ἐνθουσιώδη καὶ ἀσφαλῆ, καὶ δι' ἐμὲ τὸν ἴδιον ὃ Ράγκ δὲν ἤργησε νὰ γίνῃ βοηθὸς καὶ συνεργάτης ἐντελῶς ἀφοσιωμένος.

Ὁ μικρὸς μας κύλις δὲν ἐβρόδυνε νὰ εὐρυνθῇ, ἀλλὰ ἡ αἰνθεσις του ἤλιξεν ἐπιτειλομένως κατὰ τὴν διαρκίαν τῶν ἐπομένων ἐτῶν. Δύναμαι νὰ εἶπω ἐν πάσῃ περι-

πτώσει ὅτι ἡ ὁμάς αὕτη, ἐν τῇ ὁλότῃ της, δὲν ὑστέρει καθόλου, ὡς πρὸς τὴν ποιικιλίαν καὶ τὸν πλοῦτον χαρισμάτων καὶ ἱκανοτήτων, τοῦ ἐπιτελείου οἰουδήποτε καθηγητοῦ κλινικῆς. Ἡ ὁμάς περιελάμβανε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὄλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔμελλον νὰ παίξουν ἀργότερον, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ψυχαναλυτικῆς κινήσεως, ἕνα σπουδαῖον, ἂν ὄχι πάντοτε ἀμεμπτον ρόλον. Ἀλλὰ τότε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προβλεφθῆ ἡ ἐπακολουθήσασα ἐξέλιξις. Εἶχα πάντα λόγον νὰ εἶμαι εὐχαριστημένος, καὶ ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἕκαστα τότε πᾶν τὸ δυνατόν διὰ νὰ καταστήσω τὰς γνώσεις μου καὶ τὰ συμπεράσματα τῶν πειραμάτων μου προσιτὰ εἰς ὄλους. Ἐν τούτοις δύο, γεγονότα, ποῦ συνετέλεσαν νὰ ἀπομακρυνθῶ ἠθικῶς ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ ὁμάδα, ἠπῆρξαν κακὸς οἰωνός. Ἐν πρώτοις δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐπιβάλλω μεταξὺ τῶν μελῶν τὴν φιλικὴν ἁρμονίαν ἢ ὅποια ὀφείλει νὰ βασιλεύσῃ μεταξὺ ἀνθρώπων ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν ἰδίαν ἐργασίαν, σιληρὰν καὶ ἐλίπονον, καὶ δεύτερον δὲν κατώρθωσα νὰ ἀποκλείσω τὰς περὶ προτεραιότητος συζητήσεις, αἱ ὅποιαι, ὡς γνωστόν, τροφοδοτοῦνται διαρκῶς ἀπὸ αὐτὰς τιύτας τὰς συνθήκας ἐμφύτους εἰς πῦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίαν. Αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ διδασκαλία τῆς ψυχαναλύσεως καὶ ἡ πρακτικὴ αὐτῆς ἐφαρμογὴ, δυσκολίαι σοβαρόταται, προκαλοῦσαι πλείστας τῶν σημερινῶν διαφωνιῶν καὶ διχογνωμιῶν, εἶχον ἤδη ἀρχίσει νὰ παραγάγουν τὰς συνεπειὰς των εἰς τὰς ἰδιωτικὰς συνεδριάσεις τῆς μικρᾶς ψυχαναλυτικῆς ἐταιρείας τῆς Βιέννης. Ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο τότε περὶ μιᾶς τεχνικῆς ἀκόμη ἀτελοῦς καὶ περὶ μιᾶς θεωρίας ἐν πλήρει ἐξέλειξι, δὲν ἐτόλμων νὰ διδάσκω τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην μετὰ τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος, τοῦθ' ὕπερ, ὡς ἀντελήφθη ἀργότερον, ὑπῆρξε σφάλμα, διότι ἐὰν δὲν ἦμην τότε ἐπιφυλακτικός, θὰ εἶχον ἕως προλάβει εἰς τοὺς ἄλλους πλείονα σφάλματα καὶ πολλὰς παρεκκλίσεις ἀπὸ τὰν καλὸν δρόμον. Ὁ διδάσκαλος αἰσθάνεται μεγάλην εὐχαρίστησιν ὅταν βλέπῃ τοὺς μαθητὰς του ἱκανοὺς ἀτομικῆς ἀνεξαρτήτου ἐργασίας καὶ ἀπελευθερωθέντας ἐντε-

λῶς ἀπὸ τὴν ὑποτέλειάν των ἀπέναντι τοῦ ὁδηγοῦ. Ἄλλὰ ἢ ἀνεξαρτησία καὶ ἢ αὐτοτέλεια, δὲν εἶνε γόνιμοι ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως παρὰ ὅταν συνδέονται μὲ ὠρισμένα προσωπικὰ προσόντα τὰ ὁποῖα, δυστυχῶς, σπανίως συναντῶνται. Καὶ ἡ ψυχανάλις ἀκριβῶς ἀπαιτεῖ μακρὰν αὐστηρὰν πειθαρχίαν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν πλήρη αὐτοκυριαρχίαν. Ἐπειμὼν τὸ θάρρος τὸ ὁποῖον ἐμαρτύρει ἡ ἀφοσίωσις των εἰς μίαν τόσον ἐπικριθεῖσαν ἀσχολίαν καὶ τόσον ἀγόνον μελλοντικῶν ἀμοιβῶν, ἤμην διατεθειμένος νὰ ἀνέχωμαι ἀπὸ μέρους των μελῶν εἰς τὰς συνεδριάσεις μας πολλὰ πράγματα τὰ ὁποῖα εἰς ἄλλας περιστάσεις θὰ μὲ ἐθιγον ἀσφαλῶς. Ἐξ ἄλλου, ἐγγεγραμμένα μέλη τοῦ συλλόγου μας ἦσαν ὄχι μόνον ἰατροί, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πρόσωπα μορφωμένα τὰ ὁποῖα διέβλεπον εἰς τὴν ψυχανάλυσιν καὶ πολὺ σημαντικόν: συγγραφεῖς, καλλιτέχναι, κτλ. Ἡ «Ἑρμηνεία τῶν ὀνείρων», τὸ βιβλίον περὶ τῆς «Ἐυφυλογίας» κτλ. εἶχον ἐξ ἄλλου ἀποδείξει ὅτι αἱ θεωρίαι τῆς ψυχανάλυσεως δὲν ἦσαν ἀποκλειστικῶς ἰατρικῆς φύσεως, καὶ ὅτι ἦσαν ἐπιδεκτικαὶ ἐφαρμογῆς εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Ἀπροσδοκῆτως, ἡ κατάστασις μετεβλήθη ἄρδην καὶ ἀποτόμως τὸ 1907. Ἐμάθαμεν ὅτι, ἀθορύβως, ἡ ψυχανάλις εἶχε προκαλέσει τὸ ἐνδιαφέρον ὠρισμένων προσώπων, ὅτι πολλοὶ συμπαθοῦντες εἶχον προσχωρήσει εἰς τὰς θεωρίας μας καὶ διάφοροι ἐπιστήμονες ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τὰς υἱοθετήσουν. Ἀπὸ ἓνα γράμμα τοῦ Μπλόυερ εἶχον ἤδη μάθει προηγουμένως ὅτι τὰ ἔργα μου ἐμελετῶντο καὶ ἐφημερόζοντο εἰς Μπουργόλτλι. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1907, ὁ δόκτωρ Αἰτιγγον τῆς κλινικῆς τῆς Ζυρίχης, ἦλθεν εἰς Βιέννην, καὶ τὴν ἐπίσκεψίν του αὐτὴν ἐπηκολούθησαν ἐπισκέψεις πολλῶν ἄλλων ἐπιστημόνων, τοῦθ' ὅπερ ἐπέφερε μίαν εὐρυτάτην καὶ ζωνρὰν ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν. Τέλος, τῇ προσκλήσει τοῦ Ἰούγγ, ὁ ὁποῖος τότε ἦτο ἀκόμη βοηθὸς

ιατρός εις Μπουργόλαλι, έλαβε χώραν, κατά τὸ φθινόπωρον τοῦ 1908, εις Σάλτσμπουργ ἡ πρώτη συνέλευσις τῶν φίλων τῆς ψυχανάλυσεως τῶν διαμενοντων ἐν Βιέννῃ, Ζυρίχῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Κατὰ τὸ πρῶτον αὐτὸ ψυχαναλυτικὸν συνέδριον ἀπεφασίσθη ἡ ἐκδοσις μιᾶς ἐπιθεωρήσεως, ἡ ὁποία καὶ ἤρξισεν ἐκδομένη τὸ 1909, ὑπὸ τὸν τίτλον «Jahrbuch für Psychoanalytische und psycho-pathologische Forschung» καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μπλόυλερ — Φρόυντ, μετὰ τὸν Ἰούγγ ὡς ἀρχισυντάκτην. Ἡ ἐν λόγῳ ἐπιθεώρησις ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σύνδεσμος μεταξὺ Βιέννης καὶ Ζυρίχης καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν συνεργασίαν τῶν ψυχαναλυτῶν τῶν δύο πόλεων.

Η ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Διεκήρυξα πάντοτε μετ' εὐγνωμοσύνης τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας παρέσχεν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ἡ ψυχιατρικὴ σχολὴ τῆς Ζυρίχης, καὶ ἰδιαιτέρως ὁ Μπλόυλερ καὶ ὁ Ἰούγγ, διὰ τῆς συμβολῆς τῶν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἐπιστήμης μας, καὶ δὲν σκοπεύω ἐνταῦθα νὰ ἐπανέλθω ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, εἰς περιστάσεις ἐντελῶς διαφορετικὰς. Εἶνε βέβαιον ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου διὰ τὴν ψυχανάλυσιν δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἐπέμβασιν τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης. Ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς φυσικῆς ἐξελίξεως: ἡ ὑπολανθάνουσα περίοδος εἶχε φθάσει εἰς τὸ τέρμα της καὶ ἡ ψυχανάλυσις εἶχε γίνει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀντικείμενον ὀλοῦν ἀξιάνοτος ἐνδιαφέροντος. Ἀλλὰ ἐνῶ παντοῦ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ψυχανάλυσιν δὲν κατέληξε παρὰ εἰς ἀποδοκιμασίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐμπαθεῖς, εἰς τὴν Ζυρίχην ἐπιημειώθησαν μόνον προσχωρήσεις. Οὐδαμοῦ οἱ ψυχαναλυταὶ ἀπετέλουν ὁμάδα τόσον συμπαγῆ, ἂν καὶ ὀλιγαριθμὸν, ὅσον οἱ τῆς Ζυρίχης, ὅπου, ἄλλως τε, μία ἐπίσημος κλινικὴ ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ψυχανάλυσεως καὶ ὅπου ἕνας καθηγητῆς κλινικῆς ἐτόλμησε νὰ εἰσαγάγῃ τὰς ψυχαναλυτικὰς θεωρίας εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς ψυχιατρικῆς διδασκαλίας. Οἱ ψυχαναλυταὶ τῆς Ζυρί-

χης έσχημάτισαν οὕτω τὸν πυρήνα τῆς πρώτης έμπροσθουφυλακῆς ἢ ὁποία ἠγωνίσθη διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ψυχανάλυσεως. Αὐτοὶ μόνον εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ μάθουν κατὰ βάθος τὴν νέαν τέχνην καὶ νὰ τὴν πλουτίσουν διὰ νέων ἔργων. Οἱ πλεῖστοι τῶν σημερινῶν συνεργατῶν καὶ ὀπαδῶν μου ἦλθον πρὸς ἐμὲ διὰ μέσου τῆς Ζυρίχης. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθές καὶ δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι, ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως, εὗρισκοντο μακρύτερον ἀπὸ τὴν Ζυρίχην ἢ ἀπὸ τὴν Βιέννην. Ἡ Βιέννη κατέχει μίαν ἰδιόρρυθμον θέσιν εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ἢ ὁποία περιλαμβάνει τὰ περισσότερα μεγάλα κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ μας. Σοβαραὶ προλήψεις ἐξημίωσαν σημαντικῶς τὴν φήμην της ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Ἐνῶ πρὸς τὴν Ἑλβετίαν, ὅπου ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι τόσον ζωηρά, συρρέουν οἱ ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν μεγάλων ἔθνων, καὶ μία μολυσματικὴ ἐστία ποὺ θὰ ἐσχηματίζετο εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ἦτο ἐπόμενον νὰ συντείνῃ ἐξαιρετικῶς εἰς τὴν διάδοσιν ἐκείνου τοῦ ὁποῖον ὁ Χόρς, τοῦ Φράϊμπουργ, ὠνόμασε ψυχικὴν ἐπιδημίαν τῆς ἐποχῆς μας.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἐνὸς συναδέλφου, παρακολουθίσαντος τὴν ἐξέλιξιν ἢ ὁποία συνετελέσθη εἰς Μπουργόλασι, εἰς τὴν πόλιν τούτην τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ψυχανάλυσεως ἤρχισε πολὺ ἔνωρίς. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἰουγγ περὶ τῶν μυστικῶν πνευματικῶν φαινομένων, δημοσιευθὲν τὸ 1902, εὗρισκομεν τὴν πρώτην ἀναφορὰν εἰς τὴν ἐρμηναίαν τῶν ὀνείρων. Ἀπὸ τὸ 1903 ἢ 1904, διηγεῖται ὁ ἠγθεὶς συνάδελφος, ἡ ψυχανάλυσις κατεῖχεν ἤδη εἰς Μπουργόλασι πρωτεύουσαν θέσιν. Μετὰ τὴν ἐγκυτάστασιν προσωπικῶν σχέσεων μεταξὺ Ζυρίχης καὶ Βιέννης, ἐσχηματίσθη, λέγει, κατὰ τὸ μέσον τοῦ 1907, ἰλιωτικὴ εἰσαίρια, τὰ μέλη τῆς ὁποίας συνήρχοντο τακτικῶς διὰ νὰ συζητοῦν τὰ προβλήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ψυχανάλυσιν. Ὁ ρόλος τῶν Ἑλβετῶν εἰς τὴν ἔνωσιν ἢ ὁποία εἶχε δημοσιουρηθεῖ μεταξὺ τῆς σχολῆς τῆς Βιέννης καὶ τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης δὲν συνίστατο μόνον εἰς τὸ νὰ λαμβάνουν χωρὶς ἀνταπόδοσιν. Εἶχον ἤδη δημοσιεύσει ἀξιοσέβαστα ἐπιστημο-

νικά έργα, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν πολύτιμα διὰ τὴν ψυχανάλυσιν. Ἡ ἀπόδειξις τοῦ συνειρμοῦ ἰδεῶν, ἡ προταθείσα ὑπὸ τῆς σχολῆς τοῦ Βούντε, εἶχεν ἐρμηνευθῆ παρ' αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ψυχαναλύσεως καὶ τοῖς ἐπρομήθευσε δυνατότητας ἐφαρμογῆς ἀπροσδοκίτους. Καὶ οὕτω κατέστη δυνατόν νὰ ἐπιτευχθοῦν εὐκολοὶ πειραματικαὶ ἐπιβεβαιώσεις ψυχαναλυτικῶν καταστάσεων καὶ νὰ προσφερθοῦν εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μυηθοῦν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ἀποδείξεις αἱ ὁποῖαι ἕως τότε ἦσαν μόνον προφορικαί. Οὕτω ἐξεύχθη ἡ πρώτη γέφυρα μεταξὺ τῆς πειραματικῆς ψυχολογίας καὶ τῆς ψυχαναλύσεως.

Ο ΣΥΝΕΙΡΜΟΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΝ

Τὸ πείραμα τοῦ συνειρμοῦ ἰδεῶν, διαρκούσης τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας, ἐπιτρέπει μίαν προηγουμένην ποιοτικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἀλλὰ δὲν προσκομίζει καμμίαν οὐσιαστικὴν συμβολὴν εἰς τὴν τεχνικὴν. Καὶ χωρὶς αὐτὸ δύναται νὰ γίνῃ ἡ ἀνάλυσις. Ἀλλὰ ἡ σχολὴ τῆς Ζυρίχης, ἡ μᾶλλον οἱ δύο ἀρχηγοὶ τῆς, ὁ Μπλόθλερ καὶ ὁ Ἰούγγ, ἐπλούτισαν τὴν ψυχανάλυσιν καὶ δι' ἄλλης σημαντικωτάτης συνεισφορᾶς. Ὁ πρῶτος ἀπέδειξε ὅτι ὑπάρχει σειρὰ ὁλόκληρος ψυχιατρικῶν περιπτώσεων τῶν ὁποίων ἡ ἐξήγησις δὲν ἐπιτυγχάνεται παρὰ τῇ βοήθειᾳ μεθόδων παρομοίων ἐκείνων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ ψυχανάλυσις ἐξηγεῖ τὰ ὄνειρα καὶ τὴν νύμφωσιν (εμηχανισμοὶ τοῦ Φρόυντ). Ὁ Ἰούγγ, ἀπ' ἑτέρου, ἐφαρμόζων τὴν μέθοδον τῆς ἀναλυτικῆς ἐρμηνείας εἰς τὰ παραδοξότερα καὶ σκοτεινότερα φαινόμενα τῆς πρωτογόνου ἀνοίας, ἀπέδειξε τοὺς δεσμοὺς οἱ ὁποῖοι συνδέουν αὐτὰ μὲ τὴν προηγουμένην ζωὴν καὶ μὲ τὰ ζωτικὰ συμφέροντα τοῦ ἀσθενοῦς. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν ἐπιτρέπετο πλέον εἰς τοὺς ψυχιάτρος νὰ ἀγνοήσουν τὴν ψυχανάλυσιν. Τὸ μεγάλο σύγγραμμά τοῦ Μπλόθλερ περὶ τῆς σχιζοφρενίας (1911), εἰς τὸ ὁποῖον τιμᾷ τὰς ψυχαναλυτικὰς ἀπόψεις μὲ τὴν ἴδιαν προσοχὴν μὲ τὴν ὁποίαν καὶ τὴν κλινικο-συστηματικὴν μέθοδον, δύναται

να θεωρηθῆ ὡς τὸ κατακόρυφον τῆς ἐξελίξεως, ἡ ὁποία μᾶς ἐνδιαφέρει ἐνταῦθα.

Δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας καὶ νὰ τολίσω ἐνταῦθα τὴν διαφορὰν ἡ ὁποία ἤδη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑφίστατο μεταξὺ τῶν δύο σχολῶν ὡς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας. Εἶχον δημοσιεύσει τὸ 1897 τὴν ἀνάγνωσιν μιᾶς περιπτώσεως τῆς σχιζοφρενίας, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐν λόγῳ περίπτωσης παρουσίαζεν ὄξυν παρανοητικὸν χαρακτήρα, ἡ ἐπιτευχθεῖσα θεραπεία τῆς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς προτρέξασα τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀποκτηθέντων ὑπὸ τοῦ 'Ιουγγ κατόπιν τῶν ἀναλύσεων τοῦ. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον μὲ ἐνδιέφερε περισσότερον δὲν ἦτο ἡ ἐρμηνεῖα τῶν συμπτωμάτων, ἀλλὰ ὁ ψυχικὸς μηχανισμὸς τῆς ἀσθενείας καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἀναλογία, ἂν ὄχι ἡ δυνατὴ ταυτότης, μεταξὺ τοῦ μηχανισμοῦ τούτου καὶ τοῦ ἤδη καθορισθέντος καὶ γνωστοῦ τῆς ὑστερίας. Δὲν ἐγνωρίζομεν ἀκόμη τίποτε περὶ τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν δύο τούτων μηχανισμῶν. Ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον ἐπέδιωκον τότε ἦτο νὰ ἐγκαινιάσω μιᾶν θεραπείαν τῶν νευρώσεων ἐπὶ τῆ βάσει τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ὅλα τὰ νευρωτικὰ καὶ ψυχωτικὰ φαινόμενα εἶχον τὴν ἐξήγησιν των εἰς ἀνώμαλον κατάστασιν τῆς ἀφροδισίας, εἰς τὰς παρεκβάσεις ἀπὸ τὴν κανονικὴν τῆς δρόμον. Ἡ ἀποψὶς αὕτη ἦτο ἐντελῶς ξένη διὰ τοὺς ἑλβετοὺς ἐπιστήμονας. Καθ' ἃ γνωρίζω, ὁ Μπλόυερ παραμένει ἀκόμη σήμερον πείσμων ὁπαδὸς τῆς ὀργανικῆς αἰτιολογίας ὄλων τῶν μορφῶν τῆς πρωτογόνου ἀνοίας, καὶ ὁ 'Ιουγγ, τοῦ ὁποῖου τὸ βιβλίον ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶχε δημοσιευθῆ τὸ 1907, ἐκηρύχθη τὸ 1908 εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Σάλτσμπουργ, θικωῆτης τῆς θεωρίας τῆς τοξικῆς αἰτιοκρατίας τῆς ἐν λόγῳ ἀσθενείας, ἡ ὁποία θεωρία, χωρὶς νὰ ἀποκλείσῃ τὴν τῆς ἀφροδισίας, θὰ ἔπρεπε, κατὰ τὸν 'Ιουγγ, νὰ κατέχη τὴν πρωτεύουσαν θέσιν. Ὁλλισθησε κατόπιν (τὸ 1912) ἐπὶ τοῦ ἰδίου σημείου, χρησιμοποιοῦν πέραν τοῦ ἐπιτρεπομένου ὄριου τὰ ὑλικά τὰ ὁποία πρωτίτερα δὲν ἦθελε νὰ χρησιμοποιεῖται ποσῶς.

Ὄφειλω νὰ σημειώσω ἐπίσης καὶ τρίτην συμβολὴν τῆς ἑλβετικῆς σχολῆς, ἡ ὁποία ὅμως ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Ἰουγγ καὶ δὲν ἔχει, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὴν ἀξίαν ἣν ἀποδίδου εἰς αὐτὴν πρόσωπα ξένα πρὸς τὴν ψυχανάλυσιν. Πρόκειται περὶ τῆς θεωρίας τῶν συμπλεγμάτων, ὅπως συνάγεται αὐτῇ ἀπὸ τὸ ἔργον «Διαγνωστικαὶ μελέται περὶ τῶν συγχευμῶν» (1906—1910). Δὲν ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον ψυχολογικὴν θεωρίαν καὶ δὲν δύναται νὰ καταταχθῇ φυσικῶς καὶ λογικῶς εἰς τὸ σύνολον τῶν ψυχαναλυτικῶν θεωριῶν. Ἀφ' ἐτέρου ὅμως, ἡ λέξις «σύμπλεγμα», ὅρος εὐχερῆς, πολλάκις ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐν συνόλῳ περιγραφὴν ψυχολογικῶν καταστάσεων, ἐπολιτογραφήθη εἰς τὴν ψυχαναλυτικὴν ὁρολογίαν. Μεταξὺ ὄλων τῶν ὄρων καὶ ὀνομασιῶν, τοὺς ὁποίους ἐπλάσαμεν πρὸς κλίτυριν τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχαναλύσεως, δὲν ὑπάρχει ἄλλος ὁ ὁποῖος νὰ ἔχη ἀποκτήσει τόσην δημοτικότητα καὶ νὰ ἔχη χρησιμοποιηθῇ τόσον καταχρηστικῶς, ὅσον ὁ ὄρος «σύμπλεγμα», πρὸς μεγάλην ζημίαν τῶν ὄρων καὶ τῶν ἐννοιῶν. Εἰς τοὺς ψυχαναλυτικὰς κύκλους γίνεται συχνάκις λόγος περὶ «ἐπιστροφῆς συμπλεγμάτων», ἐκαὶ ὅπου εἰς τὴν πραγματικότητα πρόκειται περὶ «ἀπιστροφῆς ἀπωθουμένων τάσεων καὶ ἀνομνήσεων» καὶ ἔχει δημιουργηθῆ ἡ συήθεια νὰ λέγουν: «Ἀισθάνομαι ἀπέναντί του ἓνα σύμπλεγμα», ἐνῶ ὀρθότερον εἶναι: «Ἀισθάνομαι ἀπέναντί του μίαν ἀντίστασιν».

Ἀπὸ τὸ 1907, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν περίοδον ἣ ὁποία ἐπηκολούθησεν τὴν ἐγναθίδουσαν διαρκῶν σχέσεων μεταξὺ Βιέννης καὶ Ζυρίχης, χρονολογεῖται ἀκριβῶς ἡ καταπληκτικὴ ἀνάπτυξις τῆς ψυχαναλύσεως, ὑπὸ τὸ σημεῖον τῆς ὁποίας ζοῦμεν σήμερον καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀπόδειξις ἐμφανίζεται εἰς τὴν ταχεῖαν διάδοσιν τῶν ψυχαναλυτικῶν συγγραμμάτων, εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰατρῶν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ μάθουν ἢ νὰ ἐξασκήσουσιν τὴν ψυχανάλυσιν, τέλος εἰς τὰς ὄλοεν πυκνοτέρας ἐπιθέσεις ἐπιχειρουμένης κατ' αὐτῆς εἰς τὰ συνέδρια καὶ τὰς συνελεύσεις τῶν ἐπιστημονικῶν ἑταιριῶν. Ἡ ψυχανάλυσις διεδόθη μέχρι τῶν

πλέον ἀπομεμακρυσμένων χωρῶν, ἀποτινάξασα τὸν λήθαρον τῶν ψυχιάτρων καὶ προκαλοῦσα τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μὴ εἰδικῶν μορφωμένων ἀτόμων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων κλάδων τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Χάβελσν "Ἑλλης, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τὴν ἐξέλιξιν τῆς ψυχανάλυσεως μετὰ συμπαθείας, χάρις ὅμως καὶ νὰ προσχωρήσῃ εἰς αὐτήν, ἔγραψε τὸ 1911 εἰς μίαν ἀνακοίνωσιν, γενομένην εἰς τὸ ἰατρικὸν συνέδριον τῆς Αὐστραλασίας: «Ἡ ψυχανάλυσις τοῦ Φρόυντ ἔχει σήμερον ὁπαδοὺς καὶ ἐξασκεῖται ὄχι μόνον εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ Ἑλβετίαν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὰς Ἰνδίας, εἰς τὸν Καναδᾶν, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω καὶ εἰς τὴν Αὐστραλασίαν». Ἐνας ἰατρός τῆς Χιλῆς (πιθανῶς γερμανικῆς καταγωγῆς) ἐκηρύχθη εἰς τὸ διεθνὲς συνέδριον τοῦ Μπουένος-Ἀῦρες (1810) ἑπὶ τῆς θεωρίας περὶ παιδικῆς φυλετικότητος καὶ ἐπήνεσε τὰ ἐπιτυχεθέντα ἀποτελέσματα διὰ τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας τῶν συμπτωμάτων εἰς τὰς κεντρικὰς Ἰνδίας, μού ἀνεκοίνωσε δὲ διὰ μέσου διακεκριμένου συναδέλφου, ἐπανελθόντος εἰς Εὐρώπην, ὅτι, ἐπὶ τῶν Ἰνδῶν μωαμεθανῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐφήρμοσε τὴν ἀνάλυσιν, διεπίστωσεν ὅτι, αἱ νευρώσεις ἔχουν τὴν αὐτὴν αἰτιολογίαν ὡς καὶ αἱ νευρώσεις τῶν Εὐρωπαίων.

Ἡ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕἰΣ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ

Ἡ εἰσαγωγή τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ἔλαβε χώραν ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1909, ὁ κ. Στάνλεϋ Χάλλ, πρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου Κλάρκ, τῆς Οὐάσινγκτον (πλησίον τῆς Βοστώνης) μᾶς προσεκάλεσε, τὸν Ἰούγγ καὶ ἐμέ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς εἰκοσαετηρίδος τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, διὰ μίαν σειρὰν διαλέξεων εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν. Ἐκεῖ παρατηρήσαμεν, μετὰ μεγάλης ἐκπλήξεως, ὅτι τὰ μέλη τοῦ μικροῦ, ἀλλὰ ἀξιοσεβύστου φιλοσοφικο-παιδαγωγικοῦ πανεπιστημίου ἦσαν ἀν-

θρωποι ἐλεύθεροι πάσης προλήψεως, ἐνήμεροι τῶν ψυχαναλυτικῶν ἔργων, περὶ τῶν ὁποίων ἔκαμον λόγον εἰς τοὺς φοιτητὰς τῶν. Εἰς τὴν τόσον σεμνότυπον Ἀμερικὴν λοιπὸν ἦτο, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, δυνατὸν νὰ ὀμιλήσῃ καὶ ἐλευθέρως καὶ νὰ πραγματευθῆ ἐπιστημονικῶς εἰς τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς κύκλους θέματα τὰ ὁποῖα εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν θεωροῦνται ὡς προσβάλλοντα τὰ χρηστὰ ἤδη. Αἱ πέντε διαλέξεις τὰς ὁποίας ἔκαμα ἐκ τοῦ προχείρου εἰς Οὐώρτσεστερ ἐδημοσιεύθησαν κατόπιν, εἰς ἀγγλικὴν μετάφρασιν εἰς τὸ «American Journal Psychology», καὶ μετ' ὀλίγον, τὸ γερμανικὸν πρωτότυπον ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ ψυχανάλυσεως». Αἱ διαλέξεις τοῦ Ἰούγγ ἀφεώρων τὴν μελέτην τῶν συνειρμῶν ἀπὸ διαγνωστικῆς ἀπόψεως, καὶ τὰς ρήξεις τῆς παιδικῆς ψυχῆς Κατὰ τὰς εἰς Οὐώρτσεστερ τελετάς, ἡ ψυχανάλυσις ἀντεπροσώπηετο, ἐκτὸς ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἰούγγ, καὶ ὑπὸ τοῦ Φερέντση, ὁ ὁποῖος ἐπέμεινε νὰ μὲ συνοδεύσῃ κατὰ τὸ ταξιδιὸν μου, ὑπὸ τοῦ Ἐρνέστου Τζόνς, τότε καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τορόντο (Καναδᾶ), καὶ ὑπὸ τοῦ Μπρίλ ὁ ὁποῖος ἐφήρμοζεν ἤδη τὴν ψυχανάλυσιν εἰς Νέαν Ὑόρκην.

Εἰς Οὐώρτσεστερ ἐδημιουργήθησαν σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ἔμελλον νὰ ἔχουν μεγίστην σπουδαιότητα εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, μετὰ τοῦ κ. Τζαίμη Πούτναμ, καθηγητοῦ τῆς νευροπαθολογίας, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Χάρβαρτ. Ὅλγα ἔτη προηγουμένως ὁ κ. Πούτναμ εἶχε κηρυχθῆ ἐναντίον τῆς ψυχανάλυσεως, αἴφνης ὁμως μετεπεῖσθη, καὶ ἀνέλαβε νὰ ἐκθέτῃ αὐτήν, διὰ διαλέξεων ὑπὸ φιλικὸν πνεῦμα, εἰς τοὺς συμπατριώτας καὶ συναδέλφους του. Ὁ σεβασμὸς τὸν ὁποῖον ἀπῆλαυεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, λόγῳ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἠθικῆς θέσεως καὶ τῆς ἀνεδιότελους καὶ θαρραλέας αὐτοῦ ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὠφέλησεν τὰ μέγιστα τὴν ψυχανάλυσιν, τὴν ὁποῖαν προήσπισαν ἀπὸ τῶν συκοφαντιῶν αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς θὰ ἐπέφερον τὴν δυσφήμησιν τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς. Ὑπὸ τὴν πίεσιν ὁμως τῶν ἰσχυρῶν ἠθικῶν καὶ φιλοσοφικῶν

ἀπαιτήσεων τῆς φύσεώς του, ὁ κ. Πούτναμ ἐνόμισεν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν κάτι περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνο πὺν ἠδύνατο αὐτὴ νὰ προσφέρῃ καὶ ἠθέλησε νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ, διὰ τὴν διαμόρφωσιν ὠρισμένης ἠθικο-φιλοσοφικῆς κοσμοθεωρίας. Οὐχ² ἦττον ὁμως, παρέμεινεν ὁ κυριώτερος ὑπερασπιστὴς καὶ ὑποστηρικτὴς τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὴν χώραν του.

Ἄνεκτίμητοι εἶναι ἐπίσης αἱ ὑπηρεσίαι πὺν προσέφεραν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ὁ Gones καὶ ὁ Μπρίλ οἱ ὁποῖοι, ἵνα διαδώσῃν καὶ ἐκλαϊκεύσῃν αὐτὴν, κατέβαλαν, εἰς τὰ ἔργα τῶν, πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν, ὅπως θέσῃν ὑπ' ὄψει τῶν συμπατριωτῶν τῶν, τὰ οὐσιώδη γεγονότα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, δηλαδὴ τὰς νευρώσεις καὶ τὰ δεινὰ. Ὁ Μπρίλ διεκρίθη ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην κυρίως διὰ τῆς λατρικῆς του δράσεως καὶ διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν ἔργων μου, ἐνῶ ὁ Gones ἔδρα ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα διὰ διδακτικωτάτων διαλέξεων καὶ δι' ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς τὰ συνέδρια κατὰ τὰς περὶ ψυχανάλυσεως συζητήσεις.

Ἡ ἔλλειψις σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς παραδόσεως καὶ ἡ ἄτονος αὐστηρότης τῶν ἐπισίμων ἀρχῶν ἐνεθάρρουναν τὴν ὑπὲρ τῆς ψυχανάλυσεως κίνησιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ Στάνλεϋ Χάλλ δοθείσης ὠθήσεως. Συνέβη εἰς τὴν χώραν ταύτην τὸ χαρακτηριστικὸν γεγονὸς ὅτι, καθηγῆται καὶ διευθύνται δημοσίων ἰδρυμάτων ἐπεχείρησαν μετ' ἀσυνήθους σπουδῆς νὰ πειραματίζωνται ἐπὶ τῆς ψυχανάλυσεως ὡσάν νὰ ἦσαν εἰδικοί λατροί. Ἄλλὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀκριβῶς μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ψυχανάλυσεως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταλήξῃ εἰς θετικὸν ἀποτέλεσμα πρὸς εἰς τὰς χώρας ὅπου εἶχε συναντήσῃ τὴν μεγαλυτέραν ἀντίστασιν, δηλαδὴ εἰς τὰς χώρας τοῦ παλαιοῦ πολιτισμοῦ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΑΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑΣ ΧΩΡΑΣ

Ἐξ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἡ Γαλλία εἶνε ἐκεῖνη ἣ ὁποία ἀπεδείχθη ἡ πλέον δύστροπος ἀπέναντι

τῆς ψυχανάλυσεως, ἂν καὶ ὁ Μέντερ τῆς Ζυρίχης ἐδημοσίευσε ἔργα ἄρκετὰ σοβαρά, ἱκανὰ νὰ καταστήσουν τὰς ψυχαναλυτικὰς θεωρίας προσιτὰς εἰς τὸ γαλλικὸν κοινόν. Αἱ πρῶται ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τῆς ψυχανάλυσεως προῆλθαν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν. Ὁ Μοριώ—Μπωσάν, τῆς πόλεως Πουατιέ, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Γάλλος ὁ ὁποῖος προσεχώρησεν ἀτροκαλύπτως εἰς τὴν ψυχανάλυσιν. Τὸ 1913 οἱ κ. κ. Ρεζι καὶ Χενάρ (τοῦ Μπορδῶ) ἀπεπειράθησαν διὰ μιᾶς ἐκθέσεως, ἀσαφούς εἰς ὠρισμένα αὐτῆς σημεῖα, καὶ ἀφιερωμένης κυρίως εἰς τὸν συμβολισμόν, νὰ διασκορπίζουν τὰς προκαταλήψεις τῶν συμπατριωτῶν τῶν ἐναντίον τῆς ψυχανάλυσεως. Εἰς τοὺς Παρισίους, ἐακρατεῖ ἀκόμη φαίνεται ἡ τόσον εὐφραδῶς διατυπωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ζανέ εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Λονδίνου (1913) πεποιθήσις κατὰ τὴν ὁποίαν ὅ,τι καλὸν περιέχει ἡ ψυχανάλυσις εἶνε μία τροποποιημένη ἀντιγραφή τῶν ἰδεῶν τοῦ Ζανέ, ἐνῶ πᾶν ὅ,τι δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰς ἰδέας αὐτὰς εἶνε ἀπορριπτέον. Ἐδη, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀναφερθέντος συνεδρίου, ὁ Ζανέ ἠναγκάσθη νὰ ὑποκλιθῇ πρὸ τῶν διορθώσεων τοῦ Γανες ὁ ὁποῖος τοῦ ὑπέδειξεν ὅτι δὲν εἶχεν ἐξοικειωθῆ ἀκόμη μὲ τὰς βασικὰς ἀντιλήψεις τῆς ψυχανάλυσεως. Ἐν τούτοις, ἀπορρίπτοντες τὰς ἀξιώσεις του, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ Ζανέ συνέβαλεν ἀξίως εἰς τὴν ψυχολογίαν τῶν νευρώσεων.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔπειτα ἀπὸ μίαν πρώτην ζύμωσιν ἡ ὁποία ἐφαίνετο καλὸς οἰωνός, ἡ κίνησις ἔσταμάτησε ἀποτόμως. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, ἡ ψυχανάλυσις ἔγινε γνωστὴ ἐνωρίς, χάρις εἰς προσωπικὰς μου σχέσις. Οἱ Ἐρντεν, Ὁφούζιεν καὶ Ρέντεργεμ ἀνέπτυξαν ἐκεῖ μίαν ἐπιτυχῆ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν δρᾶσιν.

Εἰς τὴν Ἑγγλίαν, τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπιστημονικῶν κύκλων διὰ τὴν ψυχανάλυσιν ἐξεδηλώθη βαθμιαίως, ὠρισμένα ὅμως ἐνδείξεις μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι χάρις εἰς τὴν πρακτικὴν δξύνουσαν τῶν Ἀγγλῶν καὶ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν εὐθύτητά των, ἡ ψυχανάλυσις θά φθάσῃ

εις την Μεγάλην Βρετανίαν εις υψηλὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως.

Εἰς τὴν Σουηδίαν, ὁ Μπίερ, ὁ ἐπιστημονικὸς διάδοχος τοῦ Βετεροστραντ ἐγκατέλειψε, τοῦλάχιστον προσωρινῶς, τὴν ὑπνωτικὴν ὑποβολὴν πρὸς ὄφελος τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας. Ὁ Βόγτ, τῆς Χριστιανίας ἐδημοσίευσεν τὸ 1907 τὸ ἔργον του «Psykiatrens grundtraek» εἰς τὸ ὁποῖον ἀποκαθιστᾷ τὴν ψυχανάλυσιν, εἰς τρόπον ὥστε δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι, τὸ πρῶτον, ἐγχειρίδιον ψυχιατρικῆς βασιζόμενον ἐπὶ τῆς ψυχανάλυσεως ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Νορβηγικὴν γλῶσσαν.

Εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἡ ψυχανάλυσις δὲν ἐβράδυνε νὰ γνωρισθῆ καὶ νὰ διαδοθῆ εὐρέως: σχεδὸν ὅλα τὰ ἔργα μου καθὼς καὶ πολλὰ συγγράμματα τῶν μαθητῶν μου μετεφράσθησαν εἰς τὴν Ρωσικὴν. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅμως ὅτι οἱ Ρῶσοι κατώρθωσαν νὰ κατανοήσουν κατὰ βάθος τὰς θεωρίας μου. Αἱ συμβολαὶ τῶν Ρώσων ἰατρῶν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν εἶνε ἀσήμανται. Μόνον ἡ Ὁδησὸς ἔχει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κ. Βούλιρ ἓνα ἰκανότατον ψυχαναλυτὴν.

Εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ εἰσαγωγή τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλολογίαν ἦτο ἔργον τοῦ κ. Ίέκελς. Ἡ Οὐγγαρία, ἡ ὁποία, ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως, κεῖται τόσον πλησίον τῆς Αὐστρίας, ἐνῶ, ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως εὐρίσκεται τόσον μακρὰν ἀπ' αὐτήν, δὲν ἐπρομήθευσε ἕως σήμερον παρὰ ἓνα μόνον συνεργάτην, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ συνεργάτης λέγεται Φερέντση καὶ ἀξίζει μόνος του ὅσον μία ὁλόκληρος ἑταιρεία.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Γερμανίαν, δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἀποτελεῖ τὸ κέντρον σφοδρῶν ἐπιστημονικῶν συζητήσεων καὶ προκαλεῖ τόσον ἐκ μέρους τῶν ἰατρῶν ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῶν μὴ ἐιδικῶν ἀνεπιφυλάκτους ἐκδηλώσεις ἀποδοκιμασίας, αἱ ὁποῖαι, μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ κατευνασθῶν, ἐπαναλαμβάνονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μὲ ἐπηξημένην δομύτητα. Οὐδὲν ἐπίσημον ἴδρυμα ἀνέχεται τὴν διδασκαλίαν τῶν θεωριῶν μας, ἢ

τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν καὶ ὀλίγοι εἶναι οἱ ἰατροὶ οἱ ὁποῖοι τὴν ἐφαρμοζοῦν μετ' ἐπιτυχίας. Μόνον Ἰδρύματα, ὅπως τὸ τοῦ Μπίνσβαγκερ, εἰς Κρούτσλιγγεν (ἐλβετικὸν ἔδαφος) καὶ τὸ τοῦ Μαρσινδόφκη, εἰς τὸ Χολσταίν, ἐδέχθησαν τὴν ψυχανάλυσιν. Εἰς τὸ Βερολίνον ἡ ψυχανάλυσις προασπίζεται ἀπὸ τὸν Ἀμπραχάμ, ἓνα ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων συγχρόνων ψυχαναλυτῶν, τέως βοηθὸν τοῦ Μπλόυλερ.

Δικαίως θὰ διερωτᾶται κανεὶς διατι ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων δὲν μετεβλήθη ἂν καὶ παρῆλθον τόσα πολλὰ ἔτη. Ὅφειλει ἤμως νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἐκθεσις ἀντιπροσωπεύει μόνον τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων. Δὲν πρέπει νὰ ὑπερτιμήσωμεν τὴν σημασίαν τῆς ἀρνητικῆς στάσεως τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν διευθυντῶν ἰδρυμάτων, καθὼς καὶ ἐκείνων ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἀκολουθίαν των. Εἶναι φυσικὸν οἱ ἀντίπαλοι νὰ μεταχειρίζωνται σφοδρὰν γλῶσσαν, ἐνῶ οἱ ὁπαδοί, καταπτοημένοι, νὰ φανοῦν φρόνιμοι. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς τελευταίους ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποσυρθοῦν ἀπὸ τὴν κίνησιν ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων, ἀφοῦ εἶχον προσφέρει εἰς τὴν ψυχανάλυσιν σημαντικὰς ὑπηρεσίας πλήρεις ὑποσχέσεων.

Οὐχ' ἦττον ὅμως ἡ κίνησις συνεχίζεται σιωπηρῶς, ἀποκτώσα συνεχῶς νέους ὁπαδοὺς μεταξὺ τῶν ψυχιάτρων καὶ τῶν μὴ εἰδικῶν, ἐλκύουσα νέους καὶ πολυαριθμούς ἀναγνώστας εἰς τὰ ψυχαναλυτικὰ περιοδικά, τοῦθ' ὅπερ ἐξαναγκάζει τοὺς ἀντίπαλους νὰ πολλαπλασιάζουν καὶ νὰ ἐνισχύουν τὰ ἐπιθετικὰ μέσα. Εἶχον πολλάκις τὴν εὐκαιρίαν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων ἐτῶν νὰ πληροφορηθῶ ἀπὸ τὰ εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐκάστοτε δημοσιευόμενα πρακτικὰ ὄρισμένων συνεδρίων ἢ συνεδριάσεων ἐπιστημονικῶν ἐταιριῶν ἢ ἀπὸ τὰ σχόλια περὶ ψυχαναλυτικῶν βιβλίων, ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἔπαυσεν ὑφισταμένη, ἀπέθανε καὶ ἀπερρίφθη ὀριστικῶς. Πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὴν πληροφορίαν αὐτὴν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸ παράδειγμα τοῦ Μάρκ Τουὲν ὁ ὁποῖος, ἀναγνώσας εἰς κάποιαν ἐφημερίδα τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου του ἔτη

λεγράφησεν εἰς τὸν διευθυντὴν αὐτῆς: «Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου μου εἶναι κάπως ἐξογκωμένη».

Καὶ συμβαίνει ὥστε, ἔπειτα ἀπὸ κάθε νεκρολογίαν περὶ αὐτῆς, ἡ ψυχανάλυσις νὰ ἀποδεικνύεται ζωηροτέρα καὶ ἰσχυροτέρα ἀπὸ τὸ παρελθόν, πλουσιωτέρα εἰς ὁπαδοὺς καὶ συνεργάτας καὶ προικισμένη μὲ νέα ὄργανα. Εἶναι πολ- λάκις προτιμώτερον νὰ μᾶς περάσουν γιὰ πεθαμένους παρὰ νὰ μᾶς περιβάλουν διὰ νεκρωσίμου σιωπῆς.

Ἡ ΔΙΕΙΣΔΥΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ Εἰς τοὺς ἄλλοις Κλάδους τῆς ἐπιστήμης

Ἐνῶ συντελεῖτο ἡ ὡς ἄνω περιγραφεῖσα κατὰ τὸπον ἐπέκτασις τῆς ψυχανάλυσεως, ἐλάμβανε συγχρόνως χώ- ραν μία εἰς πλάτος, καὶ βάθος εὑρυνσις τῶν θεωριῶν τῆς, χάρις εἰς τὴν μελέτην τῶν νευρώσεων καὶ ψυ- χώσεων, εἰς ἄλλας ἐπιστήμας. Δὲν θὰ σταματήσω πολὺ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς τῆς ἐξελέξεως τῆς διδασκαλίας μας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐξεδόθη ἓνα ἐξαιρετικὸν ἔργον τῶν Ράγκ καὶ Σάξ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτίθενται λεπτομερῶς αἱ νέαι συνεισφοραὶ τῆς ἀναλυτικῆς ἐργασίας. Πρέπει νὰ τονίσωμεν ὅμως ὅτι, εἰς τὸ πεδίον τοῦτο, δὲν κατέχομεν ἀκόμη παρὰ μόνον ἀρχάς, δοκιμὰς, ἀκόμη καὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, σχέδια. Οἱ ἔχοντες εὐθυκρίσιαν δὲν θὰ ἴδουν εἰς τὸν στοχασμὸν μου τοῦτον ποῖάν τινα ἐπίκρισιν. Ἀνά- ριθμητα εἶνε τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα προκύπτουν πρὸς ἐξέτασιν, ἐλάχιστος εἶνε ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν μελετητῶν τῶν ἐτοίμων διὰ τὴν σχετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐκ τούτων, ἐξ ἄλλου, πολλοὶ εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀφιερωθοῦν εἰς ἄλ- λας ἀπασχολήσεις, εἰς τὰς κυρίας τῶν ἀπασχολήσεων, κα- ταγιγόμενοι μόνον ἐρασιτεχνικῶς μὲ τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς εἰδικότητός των. Οἱ ἐν λόγῳ μελετηταὶ προερχόμενοι ἐκ τῆς ψυχανάλυσεως δὲν σκέπτονται ἄλλως τε νὰ κρούσῃν τὸν ἐρασιτεχνισμὸν των, ἔχοντες μίαν μόνον φιλοδοξίαν, νὰ δείξουν τὸν δρό- μον εἰς τοὺς εἰδικούς, νὰ τάξουν εἰς ἕκαστον τὴν θέσιν του, νὰ τοὺς συμβουλεύσουν περὶ τὴν χρῆσιν τῆς τεχνι-

κῆς καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς ψυχανάλυσεως. Καὶ ἐάν, παρ' ὅλα ταῦτα, τὰ ἐπιτευχθέντα μέχρι σήμερον ἀποτελέσματα εἶνε ἀξία ἐκτιμήσεως, τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν γοιμότητα τῆς ψυχανάλυσεως, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὑπάρχουν ἤδη ἐπιστήμονες οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ εἶνε ἰατροί, ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὰς ἠθικὰς ἐπιστήμας.

Πλεῖστα ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἐφαρμογῶν, ὡς εἶνε εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ τις, συνδέονται μὲ τὰς πρώτας μου ἀναλυτικὰς ἐργασίας. Ἡ ἀναλυτικὴ ἐξέτασις τῶν νευρωτικῶν καὶ ἡ ἀνάλυσις τῶν νευρωτικῶν συμπτωμάτων ὀμαλῶν ἀτόμων ἀπεκάλυψαν τὴν ὑπαρξίν ὀρισμένων ψυχολογικῶν συνθηκῶν αἱ ὅποια δὲν ἴητο δυνατόν νὰ ἔχουν ἀξίαν μόνον διὰ τὰς καταστάσεις εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἀνακαλυφθῆ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παραλλήλως μὲ τὴν ἐξήγησιν τὴν ὁποίαν μᾶς προσέφερεν ἡ ψυχανάλυσις περὶ τῶν παθολογικῶν φαινομένων, αὕτη μᾶς ἀπεκάλυψε καὶ τοὺς δεσμοὺς διὰ τῶν ὁποίων τὰ φαινόμενα ταῦτα συσχετίζονται μὲ τὴν ὀμαλὴν ψυχικὴν ζωὴν, καθὼς καὶ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς ψυχιατρικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, τῶν ἀναφερομένων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς τὴν μελέτην τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας. Ἐπίσης καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον ὀρισμένα τυπικὰ ὄντρια παρέσχον τὴν ἐξήγησιν ὀρισμένων μύθων καὶ παραμυθῶν. Ἀκολουθοῦντες τὸν αὐτὸν δρόμον ὁ Ρίκλιν καὶ ὁ Ἀμπραχὰμ ἐνεκαινίασαν τὰς περὶ τῶν μύθων ἐρεῦνας τῶν, συμπληρωθεῖσας διὰ τῶν περὶ μυθολογίας μελετῶν τοῦ Ράγκ, αἱ ὅποια ἀνταποκρίνονται αὐστηρῶς πρὸς ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐδικῆς αὐτῆς ἐπιστήμης. Ἐμβαθύνοντες εἰς τὴν μελέτην τοῦ συμβολισμοῦ τῶν ὄντρων, εὐρέθημεν πρὸ προβλημάτων σχετιζομένων μὲ τὴν μυθολογίαν, μὲ τὴν λαογραφίαν (Τζόνς, Στόρφερ) καὶ μὲ τὰς θρησκευτικὰς ἀφαιρέσεις. Ἐνθυμοῦμαι τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἐνεποίησαν εἰς τὰ μέλη ἑνὸς ψυχαναλυτικοῦ συνεδρίου αἱ ἀνακοινώσεις μαθητοῦ τινος τοῦ Ἰοῦγγ, τόνισαντος τὰς ἀναλογίας αἱ ὁποιαὶ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν φαντασιο-

πληξιών τῶν σχιζοφρενικῶν καὶ τῶν κοσμογονικῶν φαντασιῶν τῶν πρωτογόνων λαῶν καὶ ἐποχῶν. Ἐν τῇ μυθολογίᾳ ἀποκτηθέντα ὑλικά εὖρον ἀργότερον ἐνδιαφέρουσαν ἐπεξεργασίαν, ἢ καὶ ὄχι κατὰ πάντα ὁρθήν, εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Ἰουγγ, τειοῦσας εἰς τὴν διαπίστωσιν σχέσεως τιμῶς μεταξύ τῶν νευρωτικῶν ἐκδηλώσεων ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ μυθολογικῶν ἐπινοήσεων ἀφ' ἑτέρου.

Η ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΑΠΨΕΡΕΣ

Ἡ ἐξερεύνησις τῶν ὄντων μᾶς ὠδήγησε, δι' ἑτέρας ὁδοῦ, εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ποιητικῶν δημιουργημάτων, ἐν πρώτοις, καὶ κατόπιν τῶν ἰδίων τῶν ποιητῶν καὶ καλλιτεχνῶν. Κατὰ πρῶτον λόγον διεπιστώθη ὅτι, τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν κλεκόμενα ὄνειρα παρουσιάζοντο εἰς τὸ φῶς τῆς ἀναλύσεως ὡς γνωστὰ αὐτοῦσια ὄνειρα («Γκραντίβα»). Ἡ περὶ τῆς ἀσυνειδήτου ψυχικῆς ἐνεργείας ἀντίληψις μᾶς ἐπέτρψε νὰ συλλάβωμεν μίαν πρώτην ἰδέαν περὶ τῆς φύσεως τῆς ποιητικῆς δημιουργίας. Αἱ ὁμηρικαὶ τάσεις, αἱ ὁποῖαι, ὡς ἀνεγνωρίσαμεν, παίζουσι σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν νευρωτικῶν συμπτωμάτων, μᾶς ἔδειξεν τὰς πηγὰς τῶν καλλιτεχνικῶν δημιουργημάτων. Ἐγεννήθησαν τότε διάφορα ζητήματα, π. χ. πῶς ὁ καλλιτέχνης ἀντιδρᾷ εἰς τὰς ὁμηρικὰς του τάσεις, ὑπὸ ποῖν ἐπενδύματα ἐξωτερικῶς τὰς ἀντιδράσεις του. (Βλ. : Ράγκ, «Ὁ Καλλιτέχνης», τὰς ἀναλύσεις τῶν ποιητῶν ἀπὸ τῶν Σάγδερ, Ράγκ καὶ ἄλλους, μίαν μικρὰν μου διὰ τὸν Λεονάρδο ντὰ Βίντσι^(*), τὴν ἀνάλυσιν τοῦ Λεγκαντίνι, ὑπὸ τοῦ Ἀμπραχάμ). Πλεῖστοι τῶν ἀναλυτῶν, ἐνδιαφερόμενοι διὰ ζητήματα γενικῆς φύσεως, συνέβαλον διὰ τῶν ἐργασιῶν των εἰς τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τούτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀσφαλῶς καὶ τὰ πλέον ἐλκυστικὰ ἐξ ὧν ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἐφαρμοζομένην ψυχανάλυσιν.

(*) «Λεονάρδος ντὰ Βίντσι», ἔκδοσις Γροβόση «Σύγχρονη Σκέψις» Νο 2.

σ ν. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου ἐπίσης ἡμαγκάσθημεν νὰ ἀναμικτωπίζωμεν τὴν ἀντίδρασιν τῶν ἀνυποσύντων τὴν ψυχανάλυσιν, τὰς αὐτὰς παρεξηγήσεις καὶ τὰς αὐτὰς ἐμπαιθεῖς ἐπικρίσεις τὰς ὁποίας συνηντήσα ἐν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἐφαρμοσμένης ψυχανάλυσεως ὕαμ τὴν στενὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Πράγματι ἦτο ἐπὶ μὲν ἡ ψυχανάλυσις νὰ προκαλέσῃ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἀενὸ καθρέδρας ἐπιστημόνων ἐκεῖ ὅπου θὰ προσεπάθει νὰ ἐπιβληθῆ. Ὅφειλομεν, ἐν τούτοις, νὰ εἰπώμεν ὅτι αὐτὰ ἐπαχειρηθεῖσαι ὑπὸ τῆς ψυχανάλυσεως ἀπόπειραι ἐπιδιδρομῆς δὲν ἐπροκάλεσαν παντοῦ τὸ ἴδιον ἐνδιαφέρον καὶ ὅτι ἀναμένονται καὶ ἄλλοι ἀγῶνες εἰς τὸ μέλλον. Μεταξὺ τῶν ἔργων ἐφαρμοσμένης ψυχανάλυσεως, κριτικῆς καὶ φιλολογικῆς φύσεως, αὐστηρῶς ἐπιστημονικῆς, ἐξέχουσαν θέσιν κατέχει κεφαλαῖωδες ἔργον τοῦ Ράγκ περὶ τῆς αἰμομιξίας, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς δὲν πρόκειται νὰ ἔχῃ συμπαθῆ ὑποδοχήν. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὴν γλωσσολογίαν καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς ἐμβρυώδη κατάστασιν. Τὸ πρῶτον ἀπεπειράθη τὸ 1910 νὰ ἐξετάσω τὰ προβλήματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν θρησκευτικὴν ψυχολογίαν, παραλληλίζων τὰς ἱεροτελεστίας τῶν θρησκείων μὲ τὰς πράξεις τῶν νευρωτικῶν. Εἰς τὸ ἔργον του περὶ τῆς θεοσεβείας τοῦ κόμητος Ζίνζενδορφ (καὶ εἰς μερικὰ ἄλλα ἔργα), ὁ δόκτωρ Πίφστερ τῆς Ζυρίχης, ἀπεπειράθη νὰ συσχετίσῃ τὴν θρησκευτικὴν ὄνειροπόλησιν μὲ τὸν διεφθαρμένον ἐρωτισμὸν, καὶ εἰς πρόσφατα συγγράμματα τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης βλέπει τις μίαν προσπάθειαν πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, διὰ μιᾶς ἐκουσίας ἀντιδράσεως, θρησκευτικῶν παραστάσεων.

Εἰς τὰ τέσσαρα κεφάλαια ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται τὸ ἔργον μου «Τοτέμ καὶ Ταμποῦ», προσεπάθησα νὰ ἐφαρμόσω τὴν ψυχανάλυσιν εἰς προβλήματα τὰ ὁποῖα, συσχετιζόμενα μὲ τὴν ψυχολογίαν τῶν λαῶν, μᾶς ἐπαναφέρουν πρὸς τὴν καταγωγὴν τῶν σπουδαιοτέρων θεσμῶν τοῦ πολιτισμοῦ μας : πολιτικῆ καὶ ἠθικῆ ὁργάνωσις, θρη-

σχεία, ἀπαγόρευσις τῆς αἰμομιξίας καὶ συναίσθημα ἐνοχῆς. Μέχρι ποίου σημείου θὰ δυνηθοῦν αἱ εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον διατυπωθεῖσαι ὑποθέσεις μου νὰ ἀνθέξουν εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῆς κριτικῆς; Δὲν δύναμαι νὰ προβλέψω τοῦτο ἀπὸ τώρα.

Τὸ βιβλίον μου περὶ τῆς «Εὐφυλογίας» ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἀπόπειραν ἐφαρμογῆς τοῦ ψυχαναλυτικοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι εἰς ζητήματα καλαισθητικῆς. Πρόκειται περὶ πεδίου μελετῶν, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἐξερευνηθῆ ἀκόμη καὶ τὸ ὁποῖον ὑπόσχεται εἰς τοὺς μέλλοντας συνεργάτας πλουσίας ἀνακαλύψεις. Λείπουν πρὸς τὸ παρὸν οἱ εἰδικοί ἐπιστήμονες διὰ τοὺς ἀντιστοίχους πρὸς τὰ ζητήματα ταῦτα κλάδους· ἵνα τοὺς προσκαλέσῃ εἰς συνεργασίαν ὁ Χάρις Σάκς ἴδρυσεν τὸ περιοδικὸν «Ἰμάγο» τὸ ὁποῖον διευθύνει αὐτὸς ἀπὸ τὸ 1912 ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ράγκ. Ὁ Χίτμαν καὶ ὁ Βιντερστάϊν ἐνεκαινίωσαν εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο τὴν ψυχαναλυτικὴν ἐξήγησιν φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ προσωπικότητων, διὰ μελετῶν τὰς ὁποίας εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν συνεχιζομένας καὶ ἐμβαθυνομένας.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ

Τὰ ἐπαναστατικὰ συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα ἡ ψυχανάλυσις διετύπωσεν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ψυχικὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ, τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον παίζουν εἰς αὐτὸν αἱ σεξουαλικαὶ ὁρμαὶ καὶ τὴν τύχην ποὺ ἐπιφυλάσσεται εἰς ἐκεῖνα τὰ σεξουαλικά στοιχεῖα τὰ ὁποῖα καθίστανται ἀχρηστα διὰ τὴν ἀναπαραγωγὴν—ἐπέσυραν ἀναγκαίως τὴν προσοχὴν τῶν παιδαγωγῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐδοκίμασαν νὰ ἐφαρμόσουν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τὰς ἀπόψεις τῆς ψυχανάλυσεως. Τὴν πρώτην σχετικὴν ἀπόπειραν ἔκαμεν ἀξίως ὁ δόκτωρ Πφλίστερ μετὰ εἰλικρινῆ ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον μετέδωσε καὶ εἰς ἄλλους παιδαγωγούς. («Ἡ ψυχαναλυτικὴ μέθοδος, 1913. Πρῶτον τεῦχος τοῦ «Pädagogium»). Τοιοῦτοτρόπως προσηλύτισε μέγα ἀριθμὸν ἑλβετῶν παιδαγωγῶν ὑπὲρ τῆς ψυχαναλυτικῆς τοῦ ἐκπαι-

δεύσεως. Ὁρισμένοι ἐκ τῶν συναδέλφων του, ἂν καὶ συνεμερίζοντο τὰς ἰδέας του, ἐπροτίμησαν ἀπὸ σύνεσιν νὰ παραμείνουν εἰς τὴν ἀπάνειαν. Καὶ τέλος μερικοὶ βιενναῖοι ἀναλυταὶ φαίνεται νὰ ἔχουν ἐγκαταλείψει τὴν ψυχανάλυσιν διὰ νὰ περιορισθοῦν εἰς κάποιαν ἀόριστον ἱατρικὴν παιδαγωγικὴν.

Διὰ τῆς ὡς ἄνω ἀτελοῦς ἀπαριθμήσεως προσεπάθησα νὰ ὑπογραμμίσω πολλαπλὰς σχέσεις αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν μεταξύ τῆς ἱατρικῆς ψυχαναλύσεως καὶ τῶν ἄλλων κλάδων τῆς ἐπιστήμης. Ἀποτελοῦν αὐταὶ ἀνεξάντλητον θέμα μελετῶν ποῦ δύναται νὰ ἀπασχολήσῃ ὀλόκληρον γενεὰν ἐπιστημόνων. Εἶμαι δὲ πεπεισμένος, ὅτι ἢ ἐν λόγῳ ἐργασία δύναται νὰ διεξαχθῇ καὶ νὰ ἀχθῇ εἰς αἴσιον πέρασ μόνον ἐὰν καταρριφθοῦν αἱ ἀντιστάσεις, τὰς ὁποίας συναντᾷ ἡ ψυχανάλυσις εἰς τὴν χώραν τῆς γεννήσεώς της.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

"Ακαρπος καὶ ἀκαιρος ἐργασία θὰ ἦτο, πιστεύω, τὸ νὰ περιγράψω ἐνταῦθα τὴν ἱστορίαν τῶν ἐναντίων τῆς ψυχαναλύσεως ἀντιστάσεων.

"Ἡ ἐν λόγῳ ἱστορία δὲν ἔχει τίποτε τὸ κολακευτικὸν διὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἐπιστήμης τῆς ἐποχῆς μας. Ὅφειλω ἐντούτοις νὰ τονίσω ὅτι οὐδ' ἐπὶ στιγμήν, ἐσκέφθην νὰ θεωρήσω εἰς τὸ σύνολόν των ὡς ἀξιοκαταφρογῆτους ἀνθρώπους τοὺς ἀντιπάλους τῆς ψυχαναλύσεως, ἀπλῶς διότι ἦσαν ἀντίπαλοι, ἐξαιρέσει ὅμως ὀρισμένων ἀναξίων ἐπιτηδελῶν καὶ ἐκμεταλλευτῶν, τοὺς ὁποίους συναντᾷ τις ἄλλως τε καὶ εἰς τὰ δύο στρατόπεδα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης.

Τὴν στάσιν τῶν ἀντιπάλων ἤξευρα πῶς νὰ τὴν ἐξηγήσω, καὶ ἢ πεῖρα μου εἶχε μάθει, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὅ,τι ἔχει ὑπαρῶτερον ὁ ἀνθρώπος. Ἄλλ' εἶχα λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν ἀπαντήσω καὶ ἐξήσκησα ὕλην μου τὴν ἐπαρροῆν διὰ νὰ ἐμποδίσω τοὺς ἄλλους ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμπλακοῦν εἰς πο-

λεμικήν. Ἡ ὠφέλεια τῶν δημοσίων ἢ διὰ τοῦ Τύπου συζητήσεων μου φαίνεται λίαν ἀμφίβολος, δεδομένων τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐξελλίσσεται ὁ ἀγὼν ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς τὰ συνέδρια καὶ τὰς συνεδριάσεις τῶν ἐπιστημονικῶν ἐταιριῶν εἶχομεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν πλειοψηφίαν ἐναντίον μας καὶ δὲν εἶχα ὑπερβολικὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν εὐγένειαν καὶ τὸ αἶσθημα δικαιοσύνης τῶν ἀντιπάλων μας. Ἡ παρατήρησις δεικνύει πόσον σπάνιον εἶναι ἱκανοὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ παραμείνουν ἀξιοπρεπεῖς ἢ τουλάχιστον ἀντικειμενικοὶ κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως καὶ πάντοτε ἐσκεπτόμενην μὲ ἀποτροπιασμὸν τὰς τοιοῦτου εἴδους διαμάχας.

Ἀναμφιβόλως ἡ στάσις μου αὕτη, ἐπιβληθεῖσα ἀπὸ τοὺς ρηθέντας λόγους ἔγινεν ἀντικείμενον παρεξηγήσεων. Μερικοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἤμην ἀρκετὰ ἀγαθὸς καὶ καταπτοημένος, ὥστε δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ μὲ λάβουν ὑπ' ὄψιν. Ἦπατήθησαν, διότι εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἐξοργίζωμαι καὶ νὰ ἰβρίζω, ὡς ἐξοργίζεται καὶ ἰβρίζει οἷοσδήποτε, ἀλλὰ ἀπεχθάνομαι νὰ διδῶ φιλολογικὴν ἔκφρασιν εἰς τὰ ἐνδόμυχα αἰσθήματά μου καὶ προτιμῶ νὰ τηρῶ τὴν στάσιν πλήρους ἀποχῆς.

Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΕΝΝΑΙΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ἀπὸ ὠρισμένης ὁμως ἀπόψεως ἴσως θὰ ἦτο μᾶλλον προτιμότερον νὰ ἀφίσω πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὰ πάθη μου καὶ εἰς τὰ πάθη τοῦ περιβάλλοντός μου. Θὰ ἐννοηθῇ τοῦτο ἀπὸ τὰ ἐπόμενα:

Ὅλοι ἠκούσαμεν νὰ γίνεται λόγος περὶ μιᾶς θεωρίας κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ψυχανάλυσις ἐξηγεῖτο ὡς προϊόν τῶν εἰδικῶν βιωτικῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος τῆς Βιέννης. Ἐνδιαφέρουσα θεωρία, τὴν ὁποίαν ὁ Ζαγὲ δὲν παρέλειψε νὰ χρησιμοποιήσῃ κατὰ τὸ 1918, μολονότι θεωρεῖ τιμὴν τοῦ πού εἶναι παρισιάνος, δηλαδὴ δημότης μιᾶς πόλεως πού δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ θεωρηθῇ ἀνωτέρα τῆς Βιέννης ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀγνότητος τῶν ἠθῶν.

Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ θεωρίαν, ἡ ψυχανάλυσις, καὶ ἰδίᾳ, ἡ δοξασία καθ' ἣν αἱ νευρώσεις προέρχονται ἀπὸ τὰς ἀνωμαλίας τῆς σεξουαλικῆς ζωῆς, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἴδῃ τὸ φῶς παρὰ εἰς μίαν πόλιν ὡς ἡ Βιέννη, κάτω ἀπὸ μίαν ἀτμόσφαιραν κεκορεσμένην μὲ ἡδυπάθειαν καὶ ἀνηθικότητα, ξένας εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ἀποτελοῦσα (ἡ ψυχανάλυσις) οὔτω ἀπλούστατα, τὴν ἀπεικόνισιν, τρόπον τινὰ τῆς θεωρητικῆς ἀγτανακλάσεως τῶν εἰδικῶν βιωτικῶν συνθηκῶν τῆς Βιέννης.

Λοιπὸν, ἂν καὶ δὲν εἶμαι πατριδοκάπηλος, ἐθεώρησα πάντοτε τὴν θεωρίαν αὐτὴν ὡς τελειῶς παράλογον, μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε πολλάκις διερωτήθην μήπως ἡ ἐπίπληξις αὐτῆ κατὰ τοῦ βιενναίου περιβάλλοντος δὲν ἦτο παρὰ ἕνα εὐφημισμὸς χρησιμεύων νὰ συγκαλύψῃ ἄλλο παράπονον τὸ ὁποῖον δὲν ἐτόλμα τις νὰ διατυπώσῃ δημοσίως. Τοῦτο θὰ ἦτο συζητήσιμον ἐὰν τὸ ἀντίθετον ἦτο ἀληθές, δηλαδή ἐὰν ὑπῆρχε μία πόλις οἱ κάτοικοι τῆς ὁποίας νὰ περιορίζουν ἐκουσίως τὰς σεξουαλικὰς τῶν ἀνάγκας καὶ συνάμα νὰ παρουσιάζουν εἰδικὴν προδιάθεσιν διὰ τὰς νευρώσεις. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ παρατηρητὴς θὰ ἠδύνατο νὰ συσχετίσῃ τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα καὶ νὰ τὰ ἐξηγήσῃ ὡς αἷτιον πρὸς αἰτιατόν. Συμβαίνει αὐτὸ διὰ τὴν Βιέννην; Καθόλου. Οἱ Βιενναῖοι δὲν εἶναι περισσότερον ἐγκρατεῖς οὔτε περισσότερον νευρικοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους οἰασδήποτε ἄλλης μεγαλουπόλεως. Αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο φύλων εἰς τὴν Βιέννην εἶναι κάπως ἑλσύτεραι, δὲν βλέπει τις ἐκεῖ τὴν αὐτὴν σύνεσιν τῶν πόλεων τοῦ βορρᾶ καὶ τῆς δύσεως, αἱ ὁποῖαι ὑπερφανεύονται διὰ τὴν ἀυστηρότητά των. Τὰ ἰδιαιτέρα αὐτὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ βιενναίου περιβάλλοντος εἶναι, ὡς φαίνεται, τοιαύτης φύσεως ὥστε νὰ ἄγῃ εἰς πλάνην μᾶλλον τὸν παρατηρητὴν μας παρὰ νὰ τοῦ παράσχῃ μίαν αἰτιολογικὴν ἐξήγησιν τῶν νευρώσεων.

Ἄλλὰ ἡ πόλις τῆς Βιέννης ἔκαμε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο διὰ νὰ ἀφήσῃ νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ἦτο ἐντελῶς ἀμέτοχος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς γεννήσεως τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς κα-

νένα άλλο μέρος του κόσμου οι μορφωμένοι κύκλοι και οι επιστήμονες δεν μεταχειρίζονται τους αναλυτάς με τόσην απροκάλυπτον έχθρικήν άδιαφορίαν.

Ίσως δι' αυτήν την κατάστασιν πταίει ή άποστροφή την όποιαν ήσθάνθησαν πάντοτε διά την διαφήμισιν. Έάν είχαν θελήσει ή συγκατατεθή εις τό να προκαλέσθ ή ψυχανάλυσις εις τάς ιατρικάς εταιρείας της Βιέννης θυελλώδεις συνεδριάσεις, κατά τάς όποιας ήλα τά πάθη θά εξέσπων και όλοι θά εύρισκον εύκαιρίαν να άλληλοϋβρίζωνται, δεν θά ύπήρχε άσφαλώς σήμερα πλέον καμία πρόληψις έναντίον της ψυχανάλυσεως και ή τελευταία δεν θά ήτο πλέον ξένη εις την πόλιν της γεννήσεώς της. Δέν συνέβησαν όμως ούτω τά πράγματα, και όπως λέγει ό Βαλενστάιν του ποιητού, «οί Βιενναίοι δεν με συνεχώρησαν έπειδή τους έστέρησα από ένα θέαμα».

Να θέσω υπ' όψιν των αντιπάλων της ψυχανάλυσεως με καλούς τρόπους, ότι ύπήρξεν άδικον και αυθαίρετον εις την στάσιν των, τουτο ήτο δι' έμε κάτι τό όποιον δεν ήμην ικανός να κάμω. Ο Μπλόυλερ τό ανέλαβε τό 1911, με τό έργον του, «Η Ψυχανάλυσις του Φρόυντ, άμυνα και κριτικά παρατηρήσεις», και τό έπραξε κατά τρόπον αξιόλογον. Ητο τόσον φυσικόν, από μέρος μου, να είπω πολλά καλά διά τό βιβλίον αυτό, του όποίου ό συγγραφεύς στρέφει την κριτικήν του έναντίον και των δύο παρατάξεων, ώστε σπεύδω να είπω κατά τι δεν συμφωνώ με αυτόν. Μαρτυρεί κάποιαν μεροληψίαν, άποδεικνύεται πολύ έπιεικής διά τά λάθη και σφάλματα των αντιπάλων και πολύ αυστηρός δι' εκείνα των όπαδών της ψυχανάλυσεως. Τουθ' όπερ έξηγει, κατά την γνώμην μου, διατι ή κρίσις ενός ψυχιάτρου της άξιας του Μπλόυλερ, ενός επιστήμονος άναμφισβητήτου διανοητικής ικανότητος και ανεξαρτησίας, δεν έπηρέασε ποσώς τους συγχρόνους του. Άσφαλώς δεν θά μάθω τίποτε νέον εις τον συγγραφέα του «Θυμικόυ» (Μπλόυλερ) τονίζων εις αυτόν ότι ή επίδρασις ενός έργου έξαρτάται περισσότερο από την φύσιν του θυμικού του τόνου παρά

ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα περιέχει. "Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν ὁ Μπλόυλερ ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ἐξασκήσῃ, ὄχι πλεον ἐπὶ τῶν καθαρῶν ψυχιάτρων, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ὁπαδῶν τῆς ψυχανάλυσεως, αὐτὴν τὴν ἐπιρροὴν τὴν κατέστρεψεν ὁ ἴδιος ἀργότερον, ἀποκαλύπτων εἰς τὴν «Κριτικὴν τῆς Φροϋνδικῆς θεωρίας» (1913) τὸ ἀντίστροφον τῆς στάσεώς του ἀπέναντι τῆς ψυχανάλυσεως. Εἰς τὸ ἔργον του τοῦτο, ἀφίνει ἄθικτα τόσον ὀλίγα πράγματα ἀπὸ τὴν οἰκοδομὴν τῆς ψυχαναλυτικῆς θεωρίας ὥστε οἱ ἀντίπαλοι τῆς τελευταίας ὑπεδέχθησαν μὲ ἀγαλλίαν τὸν νέον σύμμαχον. "Ὅμως, εἰς τὴν καταδικαστικὴν ἐτυμηγορίαν τὴν ὁποίαν διατυπώνει, ὁ Μπλόυλερ, ἀντὶ νὰ ἐκφέρῃ νέα ἐπιχειρήματα ἢ νέας παρατηρήσεις, ἀξιῶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς ἰδικὰς του γνώσεις ἐπὶ τοῦ θέματος, τῶν ὁποίων τὴν ἀνεπάρκειαν δὲν σκέπτεται νὰ ὁμολογήσῃ, ἀντιθέτως πρὸς ὅσα εἶπεν εἰς τὰ προηγούμενα ἔργα του. Αὐτὴν τὴν φορὰν, ἡ ψυχανάλυσις ἐκινδύνευε νὰ δοκιμάσῃ μίαν ὀδυνηρὰν ἀπώλειαν. Ἄλλὰ εἰς τὸ τελευταῖόν του ἔργον «Αἱ κριτικαὶ τῆς σχιζοφρενίας» (1914), ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ὁποίου ἐπεκρίθη διότι εἰσήγαγε τὴν ψυχανάλυσιν εἰς ἕνα βιβλίον περὶ τῆς σχιζοφρενίας, ὁ Μπλόυλερ καταφεύγει εἰς τὴν «θρασύτητα», κατὰ τὴν ἔκφρασίν του.

«Ἄλλὰ τῶρα, λέγει, εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ φανῶ θρασύς. Φρονῶ ὅτι ὅλαι αἱ ψυχολογικαὶ θεωρίαι αἱ ὁποῖαι μᾶς προσεφέρθησαν ἕως τῶρα πρὸς ἐξήγησιν τῶν δεσμῶν οἱ ὁποῖοι συνδέουν μεταξὺ ἀλλήλων τὰ συμπτώματα καὶ τὰς ψυχογεννητικὰς ἀσθενείας ἀπέτυχον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἀλλ' ἡ ψυχολογία τῶν ἀδύτων στρωμάτων (Tiefenpsychologie) ἀποτελεῖ μέρος τῆς ὑπὸ δημιουργίαν ἀκόμη ψυχολογίας ἡ ὁποία χρειάζεται εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ νὰ ἐννοήσῃ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ νὰ ταῦς θεραπεύσῃ λογικῶς. Πιστεύω μάλιστα ὅτι εἰς τὸ ἔργον μου περὶ τῆς σχιζοφρενίας ἔκαμα ἕνα βῆμα, ἴσως μικρᾶς ἀξίας, πρὸς τὴν κατεπίθουσαν ταύτην. Αἱ πρώται μου δύο

δηλώσεις είνε βεβαίως ακριβείς. Κάμνων τήν τελευταίαν αὐτήν, ἴσως πρῶτον σφάλμα».

Ἐπειδή ἡ «Ψυχολογία τῶν ἀδύτων» δέν σημαίνει κατὰ βάθος παραψυχανάλυσιν, δυνάμεθα πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἀρκεσθῶμεν μετὴν ὁμολογίαν ταύτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

Mach es kurz,
Am Jüngsten Tag ist's
nur ein Furz.

(Ἔστέ σύντομος, διότι μάταια ἔσονται ὅλα
τὴν Ἡμέραν τῆς Δευτέρας Παραουσίας)

ΓΚΑΙΤΕ

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Δύο ἔτη μετὰ τὸ πρῶτον ἰδιωτικὸν συνέδριον τῶν ψυχαναλυτῶν, ἔλαβε χώραν τὸ δευτέρον, αὐτὴν τὴν φορὰν εἰς τὴν Νυρεμβέργην (Μάρτιος 1910). Κατὰ τὸ μεσολαβήσαν μεταξὺ τῶν δύο συνεδρίων χρονικὸν διάστημα, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὑποδοχῆς τῆς ὁποίας ἔτυχεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, πρὸ τῆς ἀξαναμένους ἐχθρότητος ἣτις ἐξεδηλοῦτο ἐναντίον τῆς ψυχανάλυσεως εἰς τὰς γερμανογλώσσους χώρας καὶ πρὸ τῆς ἀπροσδοκίτου ἐνισχύσεως, ἐλθούσης ἐκ Ζυρίχης, εἶχον συλλάβει ἓνα σχέδιον τὸ ὁποῖον κατώρθωσα νὰ πραγματοποιήσω διαρκούντος τοῦ δευτέρου τούτου συνεδρίου μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ φίλου μου Φερέντση. Τὸ σχέδιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ προικίσωμεν τὴν ψυχαναλυτικὴν κίνησιν μετὰ μίαν ὁργανώσιν, νὰ μεταφέρωμεν τὸ κέντρον αὐτῆς εἰς Ζυρίχην καὶ νὰ ἀναθέσωμεν τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς εἰς ἀρχηγὸν ἱκανὸν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ μέλλον αὐτῆς. Τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον ἐπροκάλεσε πολλὰς ἀντιρροήσεις ἐκ μέρους τῶν ὁπαδῶν

μου, τῶν ὁποίων τοὺς λόγους ἐπιβάλλεται νὰ ἐκθέσω ἐν-
ταῦθα λεπτομερῶς. Ἐλπίζω νὰ δικαιολογηθῶ, ἂν καὶ
δύναται νὰ κριθῇ ἡ ἰδέα μου ὡς ἐστερημένη σκοπιμό-
τητος διὰ τὴν τότε ἐποχὴν.

Εἶχον τὴν γνώμην ὅτι ἂν διετηροῦμεν τὸ κέντρον τῆς
ψυχανάλυσεως εἰς τὴν Βιέννην θὰ ἐξημιούτο ἀντὶ νὰ
ὠφεληθῇ ἡ κίνησις. Μία πόλις ὡς ἡ Ζυρίχη, κειμένη εἰς
τὴν καρδίαν τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἕνας καθη-
γητῆς Πανεπιστημίου εἶχεν ἐγκαταστήσει ψυχαναλυτικὸν
ἱνστιτοῦτον, μοῦ ἐφαίνετο ἡ πλέον ἐξυπηρετικὴ ὡς κέντρον
τῆς ψυχαναλυτικῆς κινήσεως. Ἐξ ἄλλου, ἠσθανόμην ὅτι
σφοδρὸν κώλυμα διὰ τὴν κίνησιν προήρχετο ἀπ' αὐτό.
τοῦτο τὸ πρόσωπόν μου, τὸ ὁποῖον εἶχε τόσον παραμορ-
φωθῇ ἀπὸ τὴν εὐνοίαν καὶ τὸ μῖσος τῶν δύο ἀντιμαχο-
μένων παρατάξεων, ὥστε οὐδεὶς ἐγνώριζε πλέον πῶς
ἀκριβῶς νὰ μὲ κρίνῃ. Ἄν οἱ μὲν μὲ παρέβαλλον μὲ τὸν
Κολόμβον, τὸν Ντάρβιν, τὸν Κέπλερ, οἱ ἄλλοι μὲ ἐθεώ-
ρουν ἀπλῶς ὡς προσβεβλημένον ἀπὸ γενικὴν παραλυσίαν.
Ὡς ἐκ τούτου ἐπεθύμουν νὰ ἀποσυρθῶ εἰς τὸ ἡμίφως,
ὅπως ἤθελον νὰ ἀπομακρύνω τὴν ψυχανάλυσιν ἀπὸ τὴν
πόλιν τῆς γεννήσεώς της. Ἐκ περισσοῦ δὲν ἠσθανόμην
πλέον ἑμαυτὸν νέον καὶ βλέπων ἀκόμη πρὸ ἐμοῦ μακρὸν
δρομόν πρὸς διάνυσιν, ἀπεθαρρυνόμην σκεπτόμενος μήπως
ἠναγκαζόμην, κατὰ τὰ γηρατεῖά μου, νὰ ἀναλάβω τὸν
ρόλον ἀρχηγοῦ καὶ ὁδηγοῦ.

Καὶ ἐν τούτοις ἕνας ἀρχηγὸς ἦτο ἀπαραίτητος. Ἦξευ-
ρον πολὺ καλὰ ποῖα λάθη παρεμόνευον τοὺς ἀσχολουμέ-
νους μὲ τὴν ψυχανάλυσιν καὶ ἤλπιζον ὅτι πολλὰ ἀπ' αὐτὰ
θὰ ἀπετρέποντο ἐὰν ὑπῆρχεν προσωπικότης κύρους καὶ
αὐθεντίας ἱκανὴ νὰ συμβουλεύῃ καὶ νὰ μεταπειθῇ. Εἰς
τὴν ἀρχὴν τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἔλαχεν εἰς ἐμέ, λόγῳ τῆς εἰς
τὴν δεκαπενταετῆ μου πείραν ὀφειλομένης πρωτοκα-
θεδρίας.

Ἦθελα λοιπὸν νὰ μεταβιβάσω αὐτὸ τὸ ἀξίωμα εἰς
ἄνθρωπον νεαρώτερον, ὅστις, μετὰ τὸν θάνατόν μου, θὰ
ἀνελάμβανεν αὐτομάτως τὴν διαδοχὴν μου. Ὁ μόνος ὑπο-

ψήφιος ἦτο ὁ Ἰούγγ, διότι ὁ Μπλόυλερ ἦτο ομηλικός μου, καὶ ἐξ ἄλλου, ὁ Ἰούγγ ἦτο προικισμένος με χάρισματα πρώτης τάξεως, εἶχεν ἤδη συνεισφέρει πολλὰ καὶ πολύτιμα εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, τέλος κατεῖχεν ἀνεξάρτητον θέσιν καὶ μίαν αὐτοπεποιθῆσιν πού ἐπεβάλλετο εἰς ὅλους. Ἐφραίνεται ἐπίσης διατεθειμένος νὰ δημιουργήσῃ μετ' ἐμοῦ φιλικὰς σχέσεις καὶ νὰ παραμερίσῃ, ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ, ὠρισμένας προκαταλήψεις περὶ τὴν φυλὴν μου, τὰς ὁποίας εἶχε προσβέυσαι μέχρι τότε. Δὲν ἤμποροῦσα νὰ προβλέψω τότε ὅτι, παρ' ὅλας τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ συστάσεις, ἡ ἐκλογή μου θὰ ἠστώγει ἐν τέλει, ἀναφερθεῖσα ἐπὶ ἀνθρώπου ὃ ὁποῖος, ἀνίκανος νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἐξουσίαν ἄλλου, ἦτο ἀνικανώτερος ἀκόμη νὰ ἐπιβληθῇ ὁ ἴδιος ὡς αὐθεντία, καὶ ὃ ὁποῖος κατηνάλισκε τὴν ἐνέργειάν του εἰς τὴν διὰ θεμιτῶν ἢ ἀθεμιτῶν μέσων προαγωγὴν τῶν προσωπικῶν του συμφερόντων.

Εἶχον κρίνει ἀναγκαῖον νὰ υἱοθετήσω τὸν τύπον μιᾶς ἐπισήμου εταιρείας, ἵνα προλαμβάνωνται αἱ καταχρήσεις αἱ ὁποῖαι ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ διαπράττωνται ἐν ὀνόματι τῆς ψυχαναλύσεως, ἀμα θὰ ἀπέκτι αὕτη λαϊκὸν χαρακτήρα. Ἐπρεπε νὰ ὑπῆρχεν ἓνα κέντρον ἔχον τὴν δύναμιν νὰ δηλώσῃ τί ἦτο καράλογον καὶ ἄσχετον με τὴν ψυχανάλυσιν καὶ τί δὲν ἦτο. Αἱ τοπικαὶ ὀργανώσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας θὰ ἀποτελεῖτο ἡ διεθνὴς ἔνωσις θὰ εἶχον ὡς ἀποστολὴν νὰ διδάσκουν τὸν τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ψυχαναλύσεως καὶ νὰ μορφώσουν ἰατροὺς, ἐγγυώμεναι τρόπον τινὰ διὰ τὴν ἐκινότητά των. Ἐπεθύμουν ἐπίσης νὰ ἐγκαθίσταντο μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τῆς ψυχαναλύσεως σχέσεις φιλίας καὶ ἀμοιβαίας ὑποστηρίξεως, ἐν εἴδει ἀχτιδράσεως ἐναντίον τοῦ ἀναθέματος τὸ ὁποῖον ἡ ἐπιστήμη ἐπιστήμη εἶχε κηρύξει ἐναντίον τῆς ψυχαναλύσεως καὶ ἐναντίον τοῦ μοϊκαταρῆματος τῶν ἐφαρμοζόντων τὴν ψυχανάλυσιν ἰατρῶν καὶ τῶν ἰδρυμάτων ὅπου αὕτη ἐσημοῦζετο.

Δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν μόνον καὶ οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον ἤθελα νὰ πραγματοποιήσω τὴν «Διεθνῆ Ψυχαναλυτικὴν

«Ενωσιν». Ἀλλὰ ἡ ἐπιχείρησις αὕτη ἦτο ἀναμφιβόλως ἀνωτέρα τοῦ τότε ἐφικτοῦ. Ὅπως οἱ ἀντίπαλοι τῆς ψυχαναλύσεως ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσουν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναγκαιώσουν τὴν κίνησιν, οὕτω καὶ ἐγὼ ὑπεχρεώθην, ἐκ τῶν περιστάσεων, νὰ διαπιστώσω τὸ ἀδύνατον νὰ διοχετεύσω τὸ ρεῦμα πρὸς τὴν παρ' ἐμοῦ ποθομένην κατεύθυνσιν.

Εἰς τὸ συνέδριον τῆς Νυρεμβέργης ἔγινε μὲν δεκτὴ ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἐνώσεως πρότασις τοῦ Φερέντση, καὶ ὁ Ἰούγγ, διορισθεὶς πρόεδρος, ἐξέλεξε γραμματεὰ τὸν Ρίκλιν. Ἀπεφασίσθη ἐπίσης ἡ ἔκδοσις «ἀδελτίου ἀνταποκρίσεως» πρὸς ἐξασφάλισιν διαρκοῦς ἐπαφῆς μεταξὺ κέντρου καὶ τοπικῶν τμημάτων. Ἐδηλώθη ὅτι σκοπὸς τῆς Ἐνώσεως θὰ ἦτο «ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ προαγωγή τῆς ὑπὸ τοῦ φρόνυτ ἰδρυθείσης ψυχαναλυτικῆς ἐπιστήμης, εἴτε ὡς ψυχολογίας, εἴτε εἰς τὰς ἐφαρμογὰς αὐτῆς εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ εἰς τὰς ἠθικὰς ἐπιστήμας, ἡ ἀλληλοβοήθεια τῶν μελῶν εἰς τὰς προσπαθείας αὐτῶν πρὸς ἀπόκτησιν καὶ διάδοσιν τῶν ψυχαναλυτικῶν γνώσεων». Οἱ βιενναῖοι ἀντιπρόσωποι, ἐν τούτοις, κατεπόλεμησαν ζωηρῶς τὸ σχέδιον, ὃ Ἄντλερ ἐξέφρασε μὲ ἐμπάθειαν τὸν φόβον μήπως ἐγκαθιδρυθῆ εἰς τὸ τέλος καμμία λογοκρισία καὶ περιορισμὸς τῆς ἐπιστημονικῆς ἐλευθερίας. Οἱ Βιενναῖοι ὅμως ἀπεδέχθησαν εἰς τὸ τέλος τὸ σχέδιον, ἀφοῦ ἐπέτυχον ὅπως ἡ Ἐνωσις ἔχη τὴν ἔδραν τῆς ὄχι εἰς τὴν Ζυρίχην, ἀλλὰ εἰς τὴν πόλιν διαμονῆς τοῦ ἐκάστοτε διὰ διετίαν ἐκλεχθησομένου προέδρου.

Διαρκοῦντος τοῦ συνεδρίου ἐσηματίσθησαν τρεῖς τοπικαὶ ὁμάδες: ἡ ὁμάς τοῦ Βερολίνου, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀμπραχάμ, ἡ ὁμάς τῆς Ζυρίχης, τῆς ὁποίας ὁ πρόεδρος (ὁ Ἰούγγ) εἶχε μόλις διορισθῆ πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως καὶ ἡ ὁμάς τῆς Βιέννης, τῆς ὁποίας τὴν διευθύνσιν ἐγκατέλειπα εἰς τὸν Ἄντλερ. Μία τετάρτη ὁμάς, ἡ τῆς Βουδαπέστης, ἐσηματίσθη ἀργότερον. Ὁ Μπλάυλερ κωλυθεὶς ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, δὲν ἠδυνήθη νὰ πα-

ραστῆ εἰς τὸ συνέδριον. Ἀφοῦ διστύπωσε ὠρισμένας ἀντιρρήσεις, τυπικῆς φύσεως, ἐναντίον τῆς ἔγγραφης του εἰς τὴν Ἐνωσιν, προσεχώρησε ἐν τέλει κατόπιν τῆς προσωπικῆς μου ἐπεμβάσεως, ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποχωρήσῃ λόγῳ ὠρισμένων διαφορῶν προκυφασῶν εἰς Ζυρίχην. Οὕτω διεκόπη ὁ δεσμός ὁ ὁποῖος συνέδεσε τὴν τοπικὴν ὁμάδα τῆς Ζυρίχης μετὰ τὸ Ἴδρυμα τοῦ Μπουργόλσι.

Μία ἄλλη συνέπεια τοῦ συνεδρίου τῆς Νυρεμβέργης ὑπῆρξε ἡ ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «Zentralblatt für Psychoanalyse», ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἄντλερ καὶ τοῦ Στέκελ. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο εἶχεν ἐν ἀρχῇ μίαν ἐκδηλοῦν τάσιν πρὸς τὴν ἀντιπολίτευσιν καὶ ἔμελλε νὰ ὑπεραμύνηται τῆς ἡγεμονίας τῆς Βιέννης τὴν ὁποίαν ἠπεύλει ἡ ἐκλογή τοῦ Ἰούγγ. Ἄλλ' ὅταν οἱ δύο διευθύνται τοῦ περιοδικοῦ, μὴ δυνηθέντες νὰ εὑρουν ἐκδότην, ἦλθον νὰ με διαβεβαιώσουν περὶ τῶν φιλικῶν των προθέσεων, ὑποβάλλοντες ἐκ τῶν προτέρων τὰς ἐκδηλώσεις των εἰς τὸ βέτο μου, ἀνέλαβα νὰ ἐκδώσω τὸ ἐν λόγῳ περιοδικὸν τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον φύλλον ἐξεδόθη τὸν Σεπτέμβριον 1910 καὶ εἰς τὸ ὁποῖον συνειργάσθη μετὰ γενεστέρως ἐνεργῶς.

ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Συνεχίζω τὴν ἱστορίαν τῶν ψυχαναλυτικῶν συνεδρίων. Τὸ τρίτον ἔλαβε χώραν εἰς Βαϊμάρην τὸν Σεπτέμβριον 1911, ὑπερτεροῦν τῶν δύο πρώτων κατὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὸ περιεχόμενον του. Ὁ Πούτναμ, ὁ ὁποῖος παρήστη εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο, ἐξέφρασε, κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν καὶ τὸν σεβασμὸν του διὰ τὴν «διανοητικὴν συμπεριφορὰν» τῶν συνέδρων, ἀναφέρων ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἕνα στοχασμὸν μου περὶ αὐτῶν, τ. ἑ. : «Ἐμαῖθαν τώρα νὰ ὑποφέρουν τὴν ἀλήθειαν.» Καὶ πράγματι, ἔσοι ἦσαν συνηθισμένοι μετὰ τὰ ἐπιστημονικὰ συνέδρια ἀπεκδήμασαν ἀπὸ τὸ συνέδριον τῆς Βαϊμάρης ἀγαθοτάτην ἐντύπωσιν. Κατὰ τὰ δύο

πρώτα συνέδρια, διεξαχθέντα ὑπὸ τὴν προεδρείαν μου, εἶχον χορηγήσει εἰς καθένα τὸν ἀναγκαῖον καιρὸν ἵνα κάμῃ τὴν ἀνακοίνωσιν του, ἀφίπων ἔπειτα τὴν συζήτησιν νὰ λάβῃ χαρακτῆρα φιλικῆς ἀνταλλαγῆς ἰδεῶν. Ὁ Ἰοῦγγ' ὁ ὁποῖος προήδρευσε τοῦ συνεδρίου τῆς Βαϊμάρης, ἤθελεν ὅπως ἡ συζήτησις γίνεται ἔπειτα ἀπὸ κάθε ἀνακοίνωσιν, τοῦθ' ὅπερ ἄλλως τεδὲν μεγάλα παρουσίαζε μειονεκτήματα εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Αἱ Πρῶται Προστρίβαι

Ἐντελῶς διαφοροστικὴ ἦτο ἡ τροπὴ τοῦ τετάρτου συνεδρίου τὸ ὁποῖον ἔλαβε χώραν εἰς τὸ Μόναχον τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1910, ἀφίσαν εἰς ὅλους τοὺς παραστάνας εἰς αὐτὸ βαθεῖαν ἀνάμνησιν. Προήδρευσε αὐτοῦ ὁ Ἰοῦγγ', ὁ ὁποῖος ἀπέδειξεν ἔλλειψιν ἀβρότητας καὶ τρόπων. Δι' ἑκάστην ἀνακοίνωσιν ὄριζε μικρὸν χρονικὸν διάστημα, αἱ δὲ συζητήσεις, λόγῳ τοῦ μακροῦς των, ἔκαμνον νὰ λησμονοῦνται αἱ ἀνακοινώσεις. Ἡ τύχη, ἡ ὁποία συχνάκις κανονίζει τὰ πράγματα μὲ κακίαν, εἶχε φέρει τὸν πανοῦργον Χὸς νὰ ἐκλέξῃ διαμονὴν ἀκριβῶς εἰς τὸ οἶκημα ὅπου οἱ ψυχαναλυταὶ συνεδρίαζον. Οὕτως ἠδυνήθη νὰ πεισθῇ πὼς ἦτο ἐντελῶς ἀστήρικτος ὁ ὀρισμὸς του περὶ τῶν ψυχαναλυτῶν ὡς «ἐνὸς τάγματος φανατικῶν, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν τυφλῶς τὸν ἀρχηγὸν των».

Κατόπιν ἐπιπόνων καὶ δυσαρέστων διαπραγματεύσεων, ὁ Ἰοῦγγ' ἐπανεξελέγη πρόεδρος τῆς Διεθνούς Ψυχαναλυτικῆς Ἐνώσεως, ἀξίωμα τὸ ὁποῖον δὲν ἐδίωσσε νὰ δεχθῇ, ἀν καὶ τὰ δύο πέμπτα τῶν συνέδρων ἠρνήθησαν εἰς αὐτὸν τὴν ἠγεσίαν των. Οἱ σύνεδροι ἐχωρίσθησαν χωρὶς κανένα ἐνθουσιασμόν.

Ἡ σύνθεσις τῆς Διεθνούς Ψυχαναλυτικῆς Ἐνώσεως ἦτο, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ συνεδρίου, ἡ ἑξῆς: αἱ τοπικαὶ ὀμάδες τῆς Βιέννης, Βερολίνου καὶ Ζυρίχης ἐλειτούργησαν ἤδη ἀπὸ τὸ συνέδριον τῆς Νοεμβρίου (1910). Τὸν Μάιον τοῦ 1911 ἰδρύθη μία ὀμάς εἰς Μόναχον, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ δόκτορος Σάιφ. Κατὰ τὴν διάρ-

κειαν τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἰδρύθη ἡ πρώτη τοπικὴ ὁμάς ἐν Νέα Ὑόρκη, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Ψυχαναλυτικὴ Ἐταιρεία τῆς Νέας Ὑόρκης», ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μπρίλ. Διαρκούντος τοῦ συνεδρίου τῆς Βαϊμάρης ἐκυρώθη ἡ Ἱδρυσις καὶ δευτέρας ἀμερικανικῆς ομάδος, ἡ ὁποία, συγκροτηθεῖσα τὸ ἐπόμενον ἔτος, καὶ ὠνομασθεῖσα «Ἀμερικανικὴ Ψυχαναλυτικὴ Ἐταιρεία», περιελάμβανε μέλη διαμένοντα εἰς Καναδᾶν καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἀμερικῆς, καὶ εἶχε πρόεδρον τὸν Πούτναμ καὶ γραμματέα τὸν Τζόνς. Ὀλίγον πρὸ τοῦ συνεδρίου τοῦ Μονάχου (1913) ἰδρύθη καὶ ἡ τοπικὴ ὁμάς τῆς Βουδαπέστης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Φερέντση, καὶ ὀλίγον ἀργότερον, ὁ Τζόνς, ὁ ὁποῖος εἶχε μεταφέρει τὴν διαμονὴν τοῦ εἰς Λονδῖνον, ἴδρυσεν τὴν πρώτην Ἀγγλικὴν ομάδα. Ἐννοεῖται ὅτι διὰ τὴν λάβη-τις μίαν ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς ἀριθμητικῆς σημασίας τῶν μαθητῶν καὶ τῶν ὁπαδῶν τῆς ψυχανάλυσεως, ὀφείλει γὰρ συνυπολογίσῃ καὶ ἐκείνους ποὺ δὲν συμμετέσχον μᾶς ἐκ τῶν ὀκτὼ ἀγαφερομένων τοπικῶν ὁμάδων.

Ἡ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς δημοσιογραφικῆς φιλολογίας ἀξίζει ἐπίσης βραχείαν μνείαν. Ἡ πρώτη δημοσίευσις ἡ ὁποία ἐτέθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ψυχανάλυσεως ἐπιτιλοφορεῖτο «*Schriften zur angewandten Seelenkunde*» (Ἀρχεῖα περὶ ἐφηρμοσμένης ψυχολογίας). Ἐπρόκειτο περὶ ἀνεξαρτήτων τευχῶν δημοσιευομένων κατὰ μὴ κανονικὰ διαλείμματα, ἀπὸ τὸ 1907, καὶ ἐδρισκόμεθα σήμερον εἰς τὸ 15ον τεῦχος. Εἰς τὴν ἐν λόγῳ συλλογὴν ἐδημοσιεύθησαν ἔργα Φρόυντ, Ρίκλιν, Ἰούγγ, Ἀμπραχάμ, Ράγκ, Σάντγκερ, Πφίττερ, Γράφ, Τζόνς, Στόρφερ καὶ Χέλμουθ. Ἡ Ἱδρυσις τοῦ περιοδικοῦ «*Imago*», περὶ τοῦ ὁποίου ἀργότερον ὁ λόγος, ἐξημίωσε κάπως τὸ σύστημα τῶν ἀρχείων. Κατόπιν τῆς συνελεύσεως τοῦ Σαλτσβούργου (1908) ἰδρύθη τὸ «*Jahrbuch für psychoanalytische und psychopathologische Forschungen*», τοῦ ὁποίου ὁ Ἰούγγ ὑπῆρξε συντάκτης ἐπὶ 5 ἔτη. Ἐπανεκδίδεται σήμε-

ρον ὑπὸ ἄλλην διεύθυνσιν καὶ μὲ ἄλλον τίτλον «Jahrbuch der Psychoanalyse».

Ἄφου ἔπαυσε νὰ εἶναι πλέον ἀρχεῖον πρὸς συλλογὴν διδασκτικῶν ἐργασιῶν, τὸ «Jahrbuch» ἐσημείωνε καὶ ἐτόνιζε τὴν σημασίαν καὶ τὰς δυνατότητας ἐφαρμογῆς ὄλων τῶν μεθόδων καὶ ὄλων τῶν ἀποκτήσεων τῆς ψυχανάλυσεως.

Τὸ «Zentralblatt für Psychoanalyse», τὴν ἐκδοσιν τοῦ ὁποίου εἶχαν σχεδιάσει, ὡς τὸ ἀνέφερα ἀνωτέρω, ὁ Ἄντλερ καὶ ὁ Στέκελ μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς διεθνοῦς Ἑνώσεως, εἶχε μίαν περιπετειώδη ζωὴν. Ἦδη τὸ 10ον τεῦχος τῆς πρώτης σειρᾶς ἀνήγγελεν εἰς τὴν πρώτην σελίδα ὅτι κοτόπιν ἐπιστημονικῆς διαφωνίας μεταξὺ τοῦ Ἄντλερ καὶ τοῦ ἐκδότου, ὁ πρῶτος εἶχε λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀποχωρήσῃ οἰκειοθελῶς ἀπὸ τὴν σύνταξιν. Ὁ δόκτωρ Στέκελ παρέμεινε λοιπὸν ὁ μόνος συντάκτης (θέρους τοῦ 1911). Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συνεδρίου τῆς Βαϊμάρης τὸ «Zentralblatt» ἐξήρθη εἰς βαθμὸν ἐπισήμου ὄργανου τῆς διεθνοῦς ἐνώσεως καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι θὰ διενέμετο μεταξὺ ὄλων τῶν μελῶν τῆς Ἑνώσεως κατόπιν ἀνέξεως τῆς ἐτησίως συνδρομῆς. Ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους (1912) ὁ Στέκελ κατέστη ὁ μόνος ὑπεύθυνος συντάκτης τῶν δημοσιευομένων εἰς τὸ «Zentralblatt» μελετῶν. Πρὸ τῆς στάσεώς του, τὴν ὁποίαν ἀδυνατῶ νὰ ἀποκαλύψω δημοσίᾳ, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῶ τοῦ ρόλου μου ὡς ἐκδότου καὶ νὰ σπεύσω νὰ προικίσω τὴν ψυχανάλυσιν μὲ ἓνα νέον ὄργανον: Τὸ Διεθνὲς Περιοδικὸν διὰ τὴν ἰατρικὴν ψυχανάλυσιν (Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse). Χάρης εἰς τὰς προσπάθειας ὄλων σχεδὸν τῶν συνεργατῶν καὶ τοῦ νέου ἐκδότου Χέλερ, ἡ πρώτη ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἔλαβε χώραν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1913 καὶ ἐπεβλήθη ὡς ἐπίσημον ὄργανον τῆς «Διεθνοῦς Ψυχανάλυτικῆς Ἑνώσεως», εἰς τὴν θέσιν τοῦ Zeitschrift.

Ἐν τῷ μεταξύ, κατὰ τὰς ἐρχὰς τοῦ 1912, ὁ δόκτωρ Χάινς Σάξ καὶ ὁ δόκτωρ Ὀττο Ράγκ ἴδρυσαν ἓνα νέον περιοδικόν, «Imago», ἀφιερωμένον εἰς τὰς ἐφαρμογὰς τῆς

ψυχανάλυσεως εἰς τὰς ἠθικὰς ἐπιστήμας. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο παρακολουθεῖται μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος καὶ ἀπὸ τοὺς μὴ ἀμέσως ἐνδιαφερομένους διὰ τὴν καθ' ἑαυτοῦ ἰατρικὴν ψυχανάλυσιν.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων περιοδικῶν (Schriften zur angewandten Seelenkunde, Jahrbuch, Internationale Zeitschrift—Imago) ἄλλα περιοδικά, γερμανικὰ καὶ ξένα, δημοσιεύουν μελέτας αἱ ὁποῖαι ἀξίζουν νὰ καταταχθῶν εἰς τὴν ψυχαναλυτικὴν φιλολογοίαν. Τὸ «Journal Psychology» ἐκδιδόμενον ἀπὸ τὸν Μόρτον Πρίνς, περιέχει γενικῶς σημαντικὰς ψυχαναλυτικὰς μελέτας αἱ ὁποῖαι τὸ καθιστοῦν τὸ κυριώτερον ὄργανον τῆς ψυχαναλυτικῆς φιλολογίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Τὸν χειμῶνα 1913, οἱ Βουάιτ καὶ Ζελίφ τῆς Νέας Ὑόρκης, ἴδρυσαν ἓνα περιοδικὸν ἀφιερωμένον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ψυχανάλυσιν (The Psychoanalytic Review), τοῦ ὁποῖου ἡ ἀνάγκη ἐπεβάλλετο, δεδομένου ὅτι οἱ περισσότεροι τῶν ἀμερικανῶν ἰατρῶν οἱ ὁποῖοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ψυχανάλυσιν ἀγνοοῦν ἢ κατέχουν ἀνεπαρκῶς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν.

Η ΑΠΟΣΚΙΡΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΟΥΓΓ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΤΛΕΡ

Καὶ τώρα, ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ κάμω λόγον περὶ δύο ἀποχωρήσεων ἀπὸ τὰς τάξεις τῶν ψυχαναλυτῶν, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν, ἡ πρώτη κατὰ τὸ διαρρεῦσαν μεταξὺ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐνώσεως (1910) καὶ τοῦ συνεδρίου τοῦ Μονάχου τὸ 1913.

Ἡ ἀπογοήτευσίς τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένησαν αἱ ἐν λόγῳ δύο ἀποχωρήσεις, ἴσως θὰ ἀπεφεύγετο εἴαν εἶχον λάβει ἐπικρῶς ὑπ' ὄφιν ἐκεῖνο πού συμβαίνει μὲ τοὺς ἀσθενεῖς κατὰ τὴν ψυχαναλυτικὴν θεραπείαν.

Εἶχον πάντοτε τὴν γνώμην ὅτι, ἡ πρώτη ἐπαφὴ μὲ τὰς ὀδυνηρὰς ἀληθείας τὰς ὁποίας φέρει εἰς φῶς ἡ ψυχανάλυσις προκαλοῦν τὴν ἀγανάκτησιν, τὴν ἀποστροφήν καὶ τρέπουν τὸν ἀρχάριον εἰς φυγὴν. Καὶ δὲν ἔπαυσα νὰ διακηρύττω ὅτι, ὁ βαθμὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἕκαστος εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐνοήσῃ τὴν ψυχανάλυσιν εὐρίσκειται εἰς στενὴν

σχέσιν μὲ τὰς ἰδίας του ἀπωθήσεις (καὶ μὲ τὰς ἀντιστάσεις ὅποιαι τὰς συγκρατοῦν) καὶ αἱ ὁποῖαι τὰς ἐμποδίζουν νὰ ὑπερβοῦν εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἕνα κωτωρισμένον σημεῖον. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον δὲν ἐπίστευον ποτὲ δυνατὸν ἦτο νὰ ἴδω, αὐτὸν ἀκριβῶς ὃ ὁποῖος εἶχε φθάσει εἰς τὴν κατανόησιν τῆς ψυχανάλυσεως μέχρις ὄρισμένου βάρους, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ ἀποκτηθέντα. Καί, ἐντούτοις, ἡ καθημερινὴ πείρα γενομένη ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν, μᾶς ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπολεσθῇ καθ' ὀλοκληρίαν ἡ ἀναλυτικὴ γνώσις, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἀντιστάσεως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχυρᾶς, προερχομένης ἀπὸ ἕνα βαθύτερον στρώμα. Οὕτω, ἐπὶ παραδείγματι, συμβαίνει ὥστε, ἀφοῦ δι' ἐπιπόνου ἐργασίας, κατεστήσαμεν εἰς ἀσθενῆ τινα, εὐνόητα ὄρισμα ἀναλυτικὰ δεδομένα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σπουδαῖα, καὶ κωτωρθώσαμεν νὰ τοῦ μάθωμεν πῶς νὰ τὰ χειρίζεται εὐχερῶς, ὡς ἰδικὰ του πράγματα, διαπιστοῦμεν, εἰς μίαν δεδομένην στιγμήν, ὅτι, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν νέας τινὸς ἀντιστάσεως, χάνει ὅσα εἶχεν ἀποκτήσει καὶ μάθει, καὶ ἀναλαμβάνει ἀμυντικὴν στάσιν, ὅπως καὶ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀναλύσεως. Εἶχον δὲ μάλιστα τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, δύνανται καὶ οἱ ψυχαναλυταὶ νὰ φέρωνται ὅπως οἱ ἀσθενεῖς οἱ ὑποβεβλημένοι εἰς ἀνάλυσιν.

**ΠΩΣ ΕΓΕΓΝΗΘΗΣΑΝ ΑΙ ΑΙΡΕΣΕΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚῃ ΣΧΟΛῃ**

Δὲν μοῦ εἶναι εὐκόλον οὔτε εὐάρεστον νὰ γράψω τὴν ἱστορίαν τῶν δύο τούτων ἀποσκιρτήσεων, διότι, ἀφ' ἑνός, δὲν ὄθοῦμαι ἀπὸ ἰωηρὰ προσωπικὰ ἐλατήρια (δὲν ἐπερίμενα εὐγνωμοσύνην οὔτε εἶμαι ἐκδικητικὸς) καὶ ἀφ' ἑτέρου, ἤξεύρω καλά ὅτι, γράφων αὐτὴν τὴν ἱστορίαν ἐκτίθεμαι εἰς τὰς ὕβρεις ἀντιπάλων οὐχὶ καλῆς πίστεως, καὶ προσφέρω εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸ τόσον ποθεῦμενον ὑπ' αὐτῶν θέαμα «ἀλληλοσπαρασσομένων ψυχαναλυτῶν». Εἶχον ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἑαυτὸν μου κανόνα, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ μὴν τὸν παραβιάζω, ὅπως μὴ συζητήσω μὲ τοὺς ἀντιπάλους μου ἔξω ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν.

Και ἰδοὺ ὅτι ἀναγκάζομαι νὰ ἀναλάβω τὴν μάχην μὲ παλαιούς ὁπαδούς ἢ μὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀξιοῦν ἀκόμη σήμερον νὰ θεωρηθῶν ὡς ὁπαδοὶ τῆς ψυχανάλυσεως. Ἄλλὰ δὲν ἔχω ἄλλην διέξοδον. Νὰ σιωπήσω θὰ ἀπετέλει ἐνδειξιν ὀκνηρίας καὶ δειλίας καὶ θὰ ἐζημιῶ τὴν ὑπόθεσιν περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς πληγῆς. Καὶ βεβαίως δὲν θὰ μάθω τίποτε νέον εἰς τοὺς καλῶς πληροφορημένους ἀναγνώστας ἐὰν εἶπω, ὅτι παρόμοιαι διχογνωμῖαι καὶ παρεξηγήσεις συμβαίνουν ἐπίσης εἰς τὰς ἄλλας ἐπιστημονικὰς κινήσεις. Μόνον ποὺ εἰς τὰ ἄλλα πεδία ἤξεύρουν καὶ κρύπτουν καλὰ τὰ ἐν οἴκῳ, ἐνῶ ἡ ψυχανάλυσις, ἡ ὁποία καταπολεμεῖ ἀμειλίκτως ὅλα τὰ κατὰ συνθήκην ψεῦδη, θέλει νὰ εἶνε εὐκρινής, ἀκόμη καὶ εἰς παρόμοιας περιστάσεις.

Ἐνα ἄλλο μειονέκτημα, ἀρκετὰ σοβαρόν, ἔγκειται εἰς τὸ γεγονός ὅτι, δὲν δύναμαι, προκειμένου νὰ διαφωτίσω τὴν στάσιν τῶν δύο αἰρετικῶν, νὰ μὴν ἐφαρμόσω καὶ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνάλυσιν. Ἄλλ' ὅμως ἡ ἀνάλυσις δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὄπλον πολεμικῆς. Διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ, προϋποτίθεται ἡ συγκριτικὴ ἀνάλυσις τοῦ προσώπου τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἀναλυθῇ, καὶ σχέσεις προϋσταμένου πρὸς ὑφιστάμενον μεταξὺ ἀναλυτοῦ καὶ ἀναλυομένου. Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι, ὅστις ἐπιχειρεῖ μίαν ἀνάλυσιν διὰ σκοποὺς πολεμικῆς, ὀφείλει νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ ἀναλυόμενος θὰ στρέψῃ ἐναντίον του τὸ ὄπλον τῆς ἀναλύσεως καὶ ὅτι ἡ συζήτησις θὰ λάβῃ τροπὴν τοιαύτην, ὥστε πᾶς τρίτος ἀμερόληπτος νὰ εὐρεθῇ εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀδυναμίαν νὰ σχηματίσῃ μίαν γνώμην. Περιορίζω, ὡς ἐκ τούτου, εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν χρῆσιν τῆς ψυχανάλυσεως, καὶ μετ' αὐτῆς, τὴν ἀδιακρίσιαν καὶ τὴν ἐπιθετικὴν τάσιν μου ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων μου καὶ προειδοποιῶ ἐπὶ πλέον τοὺς ἀναγνώστας μου ὅτι δὲν θεωρῶ ποσῶς τὴν μέθοδον τὴν ὁποίαν χρησιμοποιοῦ ὡς ἐπιστημονικὴν κριτικὴν. Δὲν μὲ ἐνδιαφέρει καθόλου νὰ γνωρίσω τί ἀληθῆς περιέχουν αἱ θεωρίαι, τῶν ὁποίων τοὺς ἐπινοητὰς ἐπικρίνω ἐνταῦθα καὶ δὲν προτίθεμαι νὰ ἀνασκευάσω αὐτάς. Ἀφίνω

τὸ ἔργον τοῦτο εἰς ἄλλους ἁρμοδίους ψυχαναλυτάς, οἱ ὅποιοι, ἄλλως τε, τὸ ἔχουν ἐκπληρώσει ἐν μέρει. Θέλω μόνον νὰ ἀποδείξω ὅτι (καὶ ἐπὶ ποίων σημείων) αἱ ἐν λόγῳ θεωρίαι ἀποτελοῦν ἀρνηταίαν τῆς ψυχανάλυσεως καὶ δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ στεγάζονται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο. Καὶ ἂν χρειάζομαι τὴν ψυχανάλυσιν, τοῦτο εἶναι διὰ νὰ ἀποδείξω κατὰ παῖον τρόπον αἱ παρεκβάσεις αὐταὶ τῆς ψυχανάλυσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέρχονται παρὰ τοῖς ψυχαναλυταῖς. Θὰ εἶμαι ὁμοῦς ὑποχρεωμένος, ὅσον ἀφορᾷ τὰ σημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐξεδηλώθησαν αἱ διχογνωμίαι, νὰ προσβῶ εἰς κριτικὰς παρατηρήσεις διὰ νὰ ὑπεραμυνθῶ τοῦ δικαίου τῆς ψυχανάλυσεως.

ΑΙ ΘΕΩΡΙΑΙ ΤΟΥ ΑΝΤΛΕΡ

Ὁ πρῶτος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς ψυχανάλυσεως ἦτο ἡ ἐξεύρεσις τῆς αἰτιολογίας τῶν νευρώσεων. Λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ἀντιστάσεως καὶ τῆς μεταβιβάσεως, ἐπιτύχομεν, συνυπολογίζοντες καὶ τρίτον γεγονός, τὸ τῆς ἀμνησίας, νὰ διατυπώσωμεν τὴν θεωρίαν τῆς ἀκωθίσεως, νὰ ὑποδείξωμεν τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον διαδραματίζονται εἰς τὰς νευρώσεις αἱ σεξουαλικά ὄρμαι καὶ τὸ ἀσυνείδητον. Ἡ ψυχανάλυσις δὲν εἶχε ποτὲ τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐκφέρῃ πλήρη θεωρίαν τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει. Ἐξήτει μόνον νὰ χρησιμοποιῶνται τὰ ἀποκινηθέντα ὑπ' αὐτῆς ὕλικά πρὸς συμπλήρωσιν καὶ διόρθωσιν τῶν κατ' ἄλλους τρόπους καὶ δι' ἄλλων μέσων ἐπιτευχθέντων δεδομένων.

Ἡ θεωρία τοῦ Ἄντλερ προχωρεῖ πολὺ πέραν τοῦ σκοποῦ τούτου, ἀφοῦ ἔχει τὴν ἀπαίτησιν νὰ μᾶς προμηθεύσῃ μὲ τὴν ἐξήγησιν τῶν νευρωτικῶν καὶ ψυχωϊκῶν ἀσθενειῶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν ἐξήγησιν τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τοῦ χαρακτῆρός του. Τολμῶ νὰ εἶπω μάλιστα ὅτι ἡ θεωρία τοῦ Ἄντλερ εἶναι κάθε ἄλλο παρὰ μία θεωρία τῶν νευρώσεων, ἂν καὶ, λόγῳ τῆς προελευσεώς της, προβάλλει πάντοτε αὐτὰς σκοπίμως εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσω τὸν δόκτωρα Ἀντλερ, οὐδέποτε δὲ ἠρνήθην νὰ τὸν ἀναγνωρίσω ὡς προικισμένον μὲ πολλὰ χαρίσματα, ἔχοντα ὁμῶς τὸ πνεῦμα ἐστραμμένον πρὸς τὴν ἀφηρημένην λογίκευσιν. Διὰ νὰ δώσω μίαν ἰδέαν τῶν δῆθεν «καταδιώξεων», τῶν ὁποίων ἔγινεν, ὡς διατείνεται, θῦμα ἐκ μέρους μου, θὰ ὑπενθυμίσω ὅτι, κατόπιν τῆς ἰδρύσεως τῆς Διεθνούς Ἐνώσεως, τοῦ εἶχα ἀναθέσει τὴν διεύθυνσιν τῆς ομάδος τῆς Βιέννης. Ὑποκύπτων μόνον εἰς τὰς ἐπιμόνους ἐπεμβάσεις ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐνώσεως, εἶχα λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀναλάβω τὴν προεδρείαν τῶν ἐπιστημονικῶν συνεδριάσεων. Ἀντιληφθεὶς ὅτι ὁ Ἀντλερ ἦτο ἐλάχιστα ἱκανὸς νὰ χειρισθῆ καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀσυνειδήτου παρασχεθέντα ὕλικά, ἐπαρηγόρουν τὸν ἑαυτὸν μου λέγων ὅτι θὰ κατώρθωνε τοῦλάχιστον νὰ ἀνακαλύψῃ τὰς ὑπαρχούσας σχέσεις μεταξὺ τῆς ψυχαναλύσεως, ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς ψυχολογίας καὶ τῶν βιολογικῶν βάσεων τῶν ἐνατίκτων, ἀφ' ἑτέρου, καὶ ἡ προσδοκία μου αὕτη ἦτο δικαιολογημένη ἔν τινι μέτρῳ ἀπὸ τὰς πολυτίμους μελέτας του περὶ τῆς ὀργανικῆς κατωτερότητος. Πράγματι, ἔκαμνε κάτι παρεμφερές, ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε θὰ ἔλεγέ τις, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἰδίου, ὅτι ἀπέβλεπε πρὸ παντός εἰς τὸ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι, ἡ ψυχανάλυσις εἶχεν ἄδικον ἐπὶ ὅλων τῶν σημείων καὶ ὅτι μόνον ἡ ἀφέλειά της ἀπέναντι τῶν ἀφηγήσεων τῶν νευρωτικῶν τὴν ἔφερε νὰ ἀποδώσῃ τοιαύτην σημασίαν εἰς τὰς σεξουαλιστικὰς ὁμάδας. Δύναμαι ἐξ ἴσου νὰ ἀποκαλύψω τὰ προσωπικὰ ἐλατήρια τῆς σιάσεώς του, δεδομένου ὅτι ἐφρόντισε νὰ τὰ ἀνακοινώσῃ ὁ ἴδιος εἰς ὀρισμένα μέλη τῆς ομάδος τῆς Βιέννης. «Νομίζετε ὅτι μοῦ εἶναι εὐάρεστον νὰ φντοζωῶ ὅλην τὴν ζωὴν μου εἰς τὴν σιάν σας ; » Δὲν θεωρῶ καθόλου ἀξιοκατάκριτον, ἕνας νέος νὰ ὁμολογήσῃ ἀπροκαλύπτως τὴν φιλοδοξίαν του, τὴν ὁποίαν ἠδύνατό τις νὰ διαβλέπῃ ἀπὸ τὰ ἔργα του. Ἐν τούτοις, ὅσον φιλόδοξος καὶ ἂν δικαιούται τις νὰ εἶναι, ὀφείλει νὰ μὴ γίνῃ ὅτι οἱ Ἄγγλοι μὲ τὸ λεπτὸ κοινωνικὸν τίκτων, ὀνομάζουσι unfair.

Δυστυχῶς ὁ "Αντλερ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ μίαν τοιαύτην στάσιν ἀπέναντί μου, τῆς ὁποίας ἡ ἀπόδειξις μᾶς παρέχεται ἀπὸ τὰς ἀναριθμήτους μικροκακίας ποὺ ἀφθονοῦν εἰς τὰ ἔργα του καὶ ἀπὸ τὰς περὶ τὴν πρωτε- ραιότητα δυσαναλόγους ἀπαιτήσεις του. Καὶ μᾶς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ τὸν ἀκούσωμεν ἀπ' εὐθείας, εἰς τὰς συνεδριά- σεις τῆς ψυχαναλυτικῆς ἐταιρίας τῆς Βιέννης, νὰ διεκδι- κήσῃ τὴν πρωτεραιότητα τῆς ἀντιλήψεως περὶ τῆς «ἐνό- τητος τῶν νευρώσεων», καὶ τῆς «δυναμικῆς» ἀντιλήψεως περὶ αὐτῶν. Μεγάλῃ ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς μου, διότι ἐπί- στευα πάντοτε ὅτι εἶχα ἀνακαλύψει καὶ διατυπώσει αὐ- τὰς τὰς ἀρχὰς προτοῦ γνωρίσω τὸν "Αντλερ.

"Ἡ ἀκόρεστος δίψα τοῦ "Αντλερ διὰ μίαν θέσιν ὑπὸ τὸν ἥλιον εἶχεν, ἄλλως τε, μίαν συνέπειαν ποὺ ὠφέλησε τὴν ψυχανάλυσιν. "Όταν αἱ ἐπιστημονικαὶ μᾶς διαφωνίαι κα- τέστησαν ἀγεφύρωτοι, προσεκάλεσα τὸν "Αντλερ νὰ πα- ραιτηθῇ τῆς συντάξεως τοῦ Zentralblatt, καρηγήθη ἐπί- σης καὶ τῆς Διεθνοῦς Ἐνώσεως καὶ ἴδρυσε νέαν ἐταιρίαν τὴν ὁποίαν ὠνόμασε πρῶτον «Ἐταιρίαν διὰ τὴν ἐλευθέ- ραν ψυχανάλυσιν». Τί ἐσήμαινε τοῦτο λοιπόν; Ὁ κόσμος τοῦ δρόμου, ξένος πρὸς τὴν ψυχανάλυσιν, εἶναι τόσον ἀνί- κανος νὰ ἀντιληφθῇ τὰς διαφορὰς ποὺ ὑπάρχουν μεταξὺ δύο ψυχαναλυτῶν ὅσον ἡμεῖς οἱ Εὐρωπαῖοι νὰ διακρίνω- μεν τὰ ἰδιαίτερα ἀτομικὰ χαρακτηριστικὰ δύο κινέζικων φυσιογνωμιῶν. Ἡ «ἐλευθέρα» ψυχανάλυσις παρέμεινε λοι- πὸν εἰς τὴν σκιὰν τῆς «ὀρθοδόξου» ψυχαναλύσεως, τῆς «ἐπισήμου» δηλαδή, καὶ ἐθεωρήθη ὡς παράρτημα αὐτῆς. Ἄλλ' ἰδοὺ ὅτι ὁ "Αντλερ, προχωρῶν ἀκόμη κατὰ ἓνα ἄλλο βῆμα, διὰ τὸ ὁποῖον τοῦ εἴμεθα εὐγγνώμονες, διέκοψε καὶ τοὺς τελευταίους δεσμοὺς μετὰ τὴν ψυχανάλυσιν καὶ χωρίζει ἀπ' αὐτὴν τὴν δοξασίαν του περὶ «ἀτομικῆς ψυχολογίας».

Βεβαίως, ὑπάρχει χώρος δι' ὅλον τὸν κόσμον ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας, καὶ ἐπιτρέπεται εἰς ἕκαστον, ὅστις αἰσθάνε- ται ἑαυτὸν ἱκανὸν νὰ κινήται ἐπ' αὐτοῦ ἐλευθέρως, ἀλλ' ὅταν καταστῇ ἀδύνατον δύο ἄτομα νὰ συνεχουῦνται καὶ νὰ ὑποφέρουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, δὲν ἔμπορουν νὰ συγ-

κατοικήσουν ὑπὸ τὴν ἴδιαν στέγην. Ἡ «ἀτομικὴ ψυχολογία» τοῦ "Αντλερ ἀποτελεῖ σήμερον μίαν ἐκ τῶν πολυαριθμῶν ψυχολογικῶν προσανατολισμῶν ἀντιθέτων πρὸς τὴν ψυχανάλυσιν καὶ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἐνδιαφερωθῶμεν ποσῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξίν της.

Ἡ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ ΔΕΝ ΕἶΝΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ἡ θεωρία τοῦ "Αντλερ ὑπῆρξεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἕνα «σύστημα», πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἡ ψυχανάλυσις ἀπέφυγε πάντοτε ἐπιμελῶς. Συγχρόνως μᾶς προσφέρει ἐξαιρετον παράδειγμα τῆς λεγομένης «δευτερευούσης ἐπεξεργασίας», τῆς ἐπεξεργασίας ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἡ ἐν ἐργηγόρσει σιέψις ἐκτελεῖ ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ὄνειρου παρεχομένων ὕλικῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ "Αντλερ, τὴν θέσιν τῶν ὕλικῶν τοῦ ὄνειρου ἔλαβαν ὕλικά προερχόμενα ἀπὸ τὰς ψυχαναλυτικὰς μελέτας, ἅτινα διελήφθησαν κυρίως ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ Ἐγῶ, κατετάχθησαν εἰς τὰς ἐμφύτους κατηγορίας τοῦ Ἐγῶ, μετεφράσθησαν καὶ ἐχρησιμοποιήθησαν συμφώνως πρὸς τὰς κατηγορίας αὐτάς, καὶ τέλος κατενοήθησαν κακῶς. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ θεωρία τοῦ "Αντλερ χαρακτηρίζεται περισσότερον ἀπ' ὅ,τι ἀναιρεῖ παρ' ὅσον ἀπ' ὅ,τι δοξάζει, συνίσταται δὲ ἐκ τριῶν στοιχείων, ἀνομοιογενοῦς ἀξίας, ἧτοι, ἐκ καλῶν συμβολῶν εἰς τὴν ψυχολογίαν τοῦ Ἐγῶ, ἐκ περιττῶν, ἐν ἀνάγκῃ ὁμῶς οὐχὶ ἀπορριπτῶν, μεταφράσεων τῶν ψυχαναλυτικῶν γεγονότων εἰς νέαν διάλεκτον, καὶ τέλος ἐκ παραμορφώσεων καὶ αὐθαιρέτων ἐρμηνειῶν τῶν γεγονότων αὐτῶν, ὅταν δὲν συμφωνοῦν μὲ τὰς προϋποθέσεις τοῦ Ἐγῶ. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον στοιχεῖον, ἡ ψυχανάλυσις δὲν ἐσκέφθη ποτὲ νὰ τὸ παραγνωρίσῃ, ἀν καὶ δὲν τὸ ἐθεώρησεν ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς. Ἐνδιέφερε περισσότερον τὴν ψυχανάλυσιν νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ὄλαι αἱ ἐπιδιώξεις τοῦ Ἐγῶ ἐμφοροῦνται ἀπὸ libido. Ἡ θεωρία τοῦ "Αντλερ, ἀντιθέτως, ἐπιμένει περισσότερον ἐπὶ τῶν ἐγωϊστικῶν στοιχείων τῶν ἐμφύτων εἰς τὰς ἀπροδισιακὰς ἐφόδους, μίᾳ ἀποψις ἢ ὀποῖα θὰ ἦτο γόνιμος ἐὰν ὁ "Αντλερ δὲν τὴν ἐχρησιμοποίει

ἀνά πᾶσαν στιγμήν διὰ τὴν παρερμηγυῆσιν τὴν libido ὡς ἀσήμαντον στοιχεῖον πρὸ τῆς παντοδυναμίου ὁρμῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Ἐγῶ.

Εἰς τὸ προκείμενον, ὃ Ἄντλερ συμπεριφέρεται ἀπαράττακτα ὅπως συμπεριφέρονται οἱ ἀσθενεῖς μας καὶ ἐν γένει ἡ συνειδητὴ μας σκέψις, δηλαδή, προσφεύγει εἰς τὸν ὀρθολογισμόν, ὅπως τὸ λέγει ὁ Τζόνς, ἐπὶ σκοπῶ ἀποκρύψεως τοῦ ἀσυνειδήτου ἐλατηρίου. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ὃ Ἄντλερ εἶναι συνεπὴς μέχρι τοιοῦτου σημείου ὥστε δὲν διατάζει νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι τὸ κυριώτερον ἐλατήριο τῆς σεξουαλικῆς συμπεριφορᾶς εἶνε ἡ πρόθεσις τοῦ ἀνδρὸς ὅπως ἐπιβληθῆ εἰς τὴν γυναῖκα ὡς κύριος, ἄνωθεν. Ἄγνοῶ ἐὰν ἐτόλμησε νὰ ἐκφράσῃ αὐτὰς τὰς ἀνοησίας εἰς τὰ βιβλία του.

Ἡ ψυχανάλυσις ἀνεγνώρισεν ἐνωρὶς ὅτι πᾶν νευρωτικὸν σύμπτωμα ὑφίσταται μόνον βοηθοῦντος ψυχικοῦ τινος συμβιβασμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου, τὸ σύμπτωμα ὀφείλει νὰ ἱκανοποιήσῃ κατὰ ἓνα οἰονδήποτε τρόπον τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Ἐγῶ, τοῦ καταβασανιζομένου ἀπὸ τὰς ἀπωθηθείσας τάσεις του, νὰ παρουσιάσῃ ἓνα πλεονέκτημα, νὰ προσφέρῃ μίαν δυνατότητα ἀποτελεσματικῆς χρησιμοποίησεως, ἀνευ δὲ τούτων θὰ ἐδοκίμαζε τὴν τύχην τῆς ἀπωθηθείσης πρωταρχικῆς ὁρμῆς. Ὁ ὅρος «ἐκωφελὴς ἀσθένεια» ἐκφράζει καλῶς αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Ἐπὶ πλέον, δικαιούμεθα νὰ κάμωμεν μίαν διάκρισιν μεταξὺ τοῦ πρωτεύοντος, οὕτως εἰπεῖν, κέρδους, τὸ ὁποῖον ἀποκτᾷ ὁ ἀσθενὴς κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ συμπτώματος, καὶ ἐνὸς «δευτερεύοντος» κέρδους, προκύπτοντος ἐκ τοῦ ὅτι τὸ σύμπτωμα, ἂν θυσλήσῃ νὰ ἐπιβληθῆ, ἀναγκάζεται νὰ συνδυασθῆ μετ' ἄλλας προθέσεις τοῦ Ἐγῶ, νὰ στηριχθῆ ἐπ' αὐτῶν.

Ὅτι ἡ μείωσις ἢ ἡ ἐξαφάνισις τοῦ κέρδους, ἐπερχομένη λόγῳ μιᾶς πραγματικῆς μεταβολῆς, ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν μηχανισμῶν, διὰ τῶν ὁποίων θεραπεύεται ὁ ἀσθενὴς ἀπὸ τὸ σύμπτωμά του, τοῦτο ἐπίσης εἶναι διαπίστωσις ἀπὸ μακροῦ ἤδη κτῆμα τῆς ψυχανάλυσεως. Ἡ θεωρία ὅμως τοῦ Ἄντλερ ὑπογραμμίζει ὅλως ἰδιαιτέρως τὰς λεπτομε-

ρειας αυτας ευκολους εις την διαπιστωσιν και τον προσδιορισμόν, παραβλέπων, δι εις αναριθμήτους περιπτώσεις, τὸ Ἐγὼ, τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιεῖται, ἀρεσκομένον, λόγῳ τῆς παρεχομένης ὠφελείας, εἰς τὸ σύμπτωμα, συχνάκις τὰ μάλλα ἀνεπιθύμητον, τὸ ὁποῖον ἐπεβλήθη εἰς αὐτό, ὅπως ὅταν ἀποδέχεται τὸ ἄγχος ὡς μέσον ἀσφαλείας. Τὸ Ἐγὼ παίζει εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις τὸν ἴδιον γελοῖον ρόλον τὸν ὁποῖον διαδραματίζει ὁ παλιάτσος τοῦ ἱπποδρομίου, ὁ ὁποῖος, διὰ τῶν χειρονομιῶν του, προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὸ ἀκροατήριον ὅτι ὄλαι αἱ ἐπερχόμεναι εἰς τὸν στῖβον μεταβολαὶ εἶνε ἀποτελέσματα τῆς θελήσεώς του καὶ τῶν διαταγῶν του. Ἄλλ' ὡς γνωστὸν δὲν κατορθώνει νὰ πείσῃ παρὰ τὸ παιδικὸν μέρος τοῦ ἀκροατηρίου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δευτερον συστατικὸν στοιχεῖον τῆς θεωρίας τοῦ Ἄντλερ, ἡ ψυχανάλυσις τὸ υἰόθετεῖ ὡς κτήμᾳ τῆς. Δὲν πρόκειται, πράγματι, παρὰ περὶ ψυχαναλυτικῶν δεδομένων, τὰ ὁποῖα, ἐπὶ δεκαετίαν κοινῆς ἐργασίας, ὁ Ἄντλερ εἶχαν ἀρυσθῆ ἐκ πηγῶν προσιτῶν εἰς ὄλον τὸν κόσμον καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἤθελε νὰ ἐπιβάλλῃ ὡς προσωπικὰς του ἀνακαλύψεις, δι' ἀπλῆς ἀλλαγῆς ὀρολογίας. Εἶμαι διατεθειμένος νὰ παραδεχθῶ, ὅτι ὁ ὕρος «ἐγγύησις» εἶναι καλύτερος τοῦ ὅρου «μέσον ἀσφαλείας», τὸν ὁποῖον ἐχρησιμοποιοῦν ἐγὼ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ δὲν βλέπω πῶς ἡ ἀντικατάστασις ἐνὸς ὅρου δι' ἄλλου συνεπάγεται μίαν ἀλλαγὴν ἐννοίας. Ἐπίσης, οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ Ἄντλερ περιέχουν πλῆθος πραγμάτων, ἀπὸ μακροῦ ἤδη γνωστῶν, ἐὰν ἀπλῶς εἰς τὴν θέσιν τῶν λέξεων «fictif» (πλασματικὸν) καὶ «fiction» (πλάσμα), μὲ τὸ σχετικὸν ρῆμα εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν «fingieren» (πλάθω διὰ τῆς φαντασίας), ἐπανετίθεντο οἱ παλαιότερας χρήσεως ὅροι, οἱ σχετιζόμενοι μὲ «φαντασίαν». Ἡ ψυχανάλυσις θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιμείνῃ ἐπὶ τῆς ταυτότητος τῶν ὅρων τούτων, καὶ ἐν ἡ ἀκόμη περιπτώσει ἠγνοοῦμεν τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἄντλερ ἠντλησε, ἐπὶ πολλὰ ἔτη, εἰς τὰ ὕλικὰ τῆς ψυχανάλυσεως καὶ μετέσχε τῆς κοινῆς ἐργασίας.

Διὰ τοῦ τρίτου συστατικοῦ στοιχείου αὐτῆς, διὰ τῶν

νέων ἐρμηνειῶν καὶ παραμορφώσεων τῶν δυσαρέσιτων ψυχαναλυτικῶν γεγονότων, ἡ θεωρία τοῦ "Αντλερ, ὡς «ἀτομικὴ ψυχολογία», χωρίζεται ὀριστικῶς ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν. Ἡ ἰδέα ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐρείδεται τὸ σύστημα τοῦ "Αντλερ εἶναι ὅτι, ἡ τάσις τοῦ ἀτόμου πρὸς ἐπικράτησιν, ἡ «θέλησις» του νὰ ἐπιβάλλεται, ἐκδηλοῦνται ἐπιτακτικῶς ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς «ἀνδρικῆς διαμαρτυρίας», εἰς τὴν συμπεριφορὰν αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ, εἰς τὸν χαρακτήρα καὶ εἰς τὰς νευρώσεις. Ὅμως, ἡ ἐν λόγῳ «διαμαρτυρία», εἰς τὴν ὁποίαν ὁ "Αντλερ ἀποδίδει ρόλον κυριωτέρου κινήτρου, δὲν εἶναι κατὰ βάθος τίποτε ἄλλο παρὰ αἱ ἀπωθηθεῖσαι ὀρμαὶ τὰς ὁποίας ὁ "Αντλερ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸν ψυχολογικὸν μηχανισμόν, σεξουαλίζων αὐτάς, τοῦθ' ὅπερ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸν ἰσχυρισμόν του ὅτι δῆθεν, ἡ σεξουαλικότης δὲν ἔχει τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἀποδίδει εἰς αὐτὴν ἡ ψυχανάλυσις ἐν τῇ ψυχικῇ ζωῇ.

Ἡ ἀνδρική διαμαρτυρία ὑψίσταται ἀσφαλῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν θεωρήσῃ τις κυριώτερον κίνητρον τοῦ ψυχικοῦ γίνεσθαι, σημαίνει ὅτι μεταχειρίζεται τὴν παρατήρησιν ὡς ἀπλήν σανίδα ἄλλου, τὴν ὁποίαν ἐγκαταλείπει διὰ νὰ ἀρθῇ ὑψηλότερον. Ἄς λάβωμεν, ἐπὶ παραδείγματι, μίαν ἐκ τῶν κυριωτέρων μορφῶν τῆς παιδικῆς ἐπιθυμίας, ἐκείνην ἡ ὁποία προκύπτει ὅταν τὰ παιδιά παρατηροῦν σεξουαλικὰς πράξεις μεταξὺ ἐνηλίκων. Ἡ ἀνάλυσις ἀτόμων, τὰ ὁποῖα εὐρέθησαν ἀργότερον εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσουν τὴν ἰατρικὴν μαρ βοήθειαν, ἀποκαλύπτει ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ρηθείσης παρατηρήσεως, δύο ἐπιθυμίαι εἶχον κυριευθῆ τοῦ παιδίου : ἡ ἐπιθυμία (ἂν κρούεται περὶ ἀγοριοῦ) νὰ εὐρεθῇ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀνδρὸς διαδραματίζον τὸν ἴδιον ἐνεργητικὸν ρόλον, ἅμα δὲ καὶ ἡ ἀντίθετος ἐπιθυμία νὰ ταυτισθῇ μὲ τὴν γυναῖκα εἰς τὸν παθητικὸν ρόλον τῆς. Αἱ δύο αὗται ἐπιθυμίαι ἐξαντλοῦν τὰς δυνατοτάτας ἡδονῆς τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς καταστάσεως. Μόνον ἡ πρώτη ἐπιθυμία δύναται νὰ θεωρηθῇ μετέχουσα ἀνδρικῆς ποιότητος, ὑποτιθεμένου ὅτι ὁ ὄρος οὗτος ἔχει ἐν γένει ποιάν τινα ἔννοιαν. Ἡ δευτέρα, τῆς ὁποίας ἡ τύχη δὲν

ένδιαφέρει τὸν "Αντλερ ἢ ἀγνοεῖται παρ' αὐτοῦ, εἶναι έν-
τούτοις ἢ περισσότερον συντελεστικὴ εἰς τὴν μέλλουσαν
νεύρωσιν. Ὁ "Αντλερ ἐγκλείει τὸ "Εγὼ εἰς ἓνα ἐγωϊσμόν
τόσον ἀτίθασον, τὸν ρίπτει εἰς μίαν ἀπομόνωσιν τόσον ζη-
λότυπον, ὥστε νομίζει ὅτι δικαιούται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν
μόνον τὰς ὁδοὺς αἱ ὁποῖαι τὸν ένδιαφέρουν καὶ τὰς ὁποίας
μόνον ἀγαγνωρίζει. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ νέυρωσις, έν τῇ
ὁποίᾳ αἱ ὁδοὶ ἀντιτίθενται εἰς τὸ "Εγὼ, ἀφίνονται πέραν
τοῦ ὁρίζοντος τοῦ "Αντλερ.

"Αλλ' ἐκεῖ ὅπου ὁ "Αντλερ ἀπομακρύνεται σοβαρώτατα
ἀπὸ τὴν ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως ἀποκαλυφθεῖσαν πραγμα-
τικότητα καὶ προκαλεῖ μεγίστην σύγχυσιν ἰδεῶν, εἶναι ὅταν
ἀπολειφᾶται, συμφώνως πρὸς ἓνα τῶν βασικῶν κανόνων
τῆς ψυχανάλυσεως, νὰ ἀρύεται τὴν οὐσίαν τῆς θεωρίας
τοῦ ἀπὸ τὴν ψυχικὴν ζωὴν τοῦ παιδίου. Συγχέει, ἐπὶ τῇ
ἐδκαιρία ταύτῃ, κατὰ τὸν πλέον περίπλοκον καὶ ἀσυγχώρη-
τον τρόπον τὴν βιολογικὴν, κοινωνικὴν καὶ ψυχολογι-
κὴν έννοιαν τῶν λέξεων «ἀρσενικός» καὶ «θηλυκός». Δέν
ἐπιτρέκεται νὰ παραδεχθῶμεν, καὶ έν ἀνάγκῃ ἐπικαλού-
μεθα τὰ ἀντίθετα ἀποτελέσματα τῆς παρατηρήσεως, ὅτι τὸ
παιδί, ἄρρεν ἢ θῆλυ, βασιζει ὄλην τὴν περὶ τῆς ζωῆς ἀν-
τίληψίν του ἐπὶ τῆς ὑποτιμήσεως τῆς γυναικὸς καὶ υἰοθε-
τεῖ ὡς κατευθυντήριον γραμμὴν τοῦ τὴν ἐπιθυμίαν: «Θέλω
νὰ γίνω ἄνδρας ὑπὸ τὴν πλήρη σημασίαν τῆς λέξεως».

Εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ παιδί δέν ἔχει τὴν παραμικροτέραν
ιδέαν τῶν γεννητικῶν διαφορῶν. Εἶνε μᾶλλον πεπεισμέ-
νον ὅτι τὰ δύο φύλα ἔχουν τὸ ἴδιον γεννητικὸν ὄργανον
(ἀνδρικόν). Αἱ πρῶται περὶ τῶν σεξουαλικῶν σχέσεων σκέ-
ψεις του δέν ἀναφέρονται ποσῶς εἰς τὰς γεννητικὰς διαφο-
ράς καὶ ἡἰδέα τῆς κοινωνικῆς μειονεκτικότητος τῆς γυναικὸς
τοῦ εἶναι ἀπολύτως ξένη. Πολυάριθμοι εἶναι αἱ νευρωτικαὶ
γυναῖκες, εἰς τὰς νευρώσεις τῶν ὁποίων ἡ ἐπιθυμία «νὰ
γίνω ἄνδρας» δέν παίζει κανένα ρόλον. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ
τὴν «ἀνδρικὴν διαμαρτυρίαν», δέν εἶναι δύσκολον νὰ εὗρω-
μεν τὴν καταγωγὴν της εἰς τὰς ἀνωμαλίας, εἰς τὰς ὁποίας
ὑπόκειται ὁ πρωτογενὴς ναρκισισμὸς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς

ἀπειλῆς τοῦ εὐνουχισμοῦ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὑπὸ τὴν ἐπί-
δρασιν τῶν πρώτων ἐμποδίων ποῦ κωλύουν τὴν σεξουαλι-
κὴν ἱκανοποίησιν.

"Ὅλαι αἱ συζητήσεις περὶ τῆς ψυχογονίας τῶν νευρώ-
σεων θὰ λάβουν τέλος, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν αὐταὶ θὰ ἀνά-
γωνται εἰς τὸ πεδῖον τῶν παιδικῶν νευρώσεων. Ἀρκεῖ νὰ
κάμῃ τις εὐσυνείδητον καὶ λεπτομερῆ ἀνάλυσιν μᾶς οἰασ-
θήποτε νευρώσεως τῆς νωπῆς παιδικῆς ἡλικίας διὰ νὰ
ἴδῃ διασκορπιζόμενα ὅλα τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν αἰτιολογίαν
τῶν νευρώσεων σφάλματα καὶ ὅλας τὰς ἀμφιβολίας τὰς ἀ-
φορώσας τὸν ρόλον τῶν σεξουαλικῶν ὁρμῶν. Ἄλλως τε, ὁ
ἴδιος ὁ "Ἄντλερ ἠναγκάσθη εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ ἔργου
τοῦ Ἰούγγ «Ρῆξις τῆς παιδικῆς ψυχῆς», νὰ ὑπαινιχθῆ,
ὅτι τὰ ὕλικά τῆς περιπτώσεως αὐτῆς «εἶναι κάλλιστα δυνα-
τὸν νὰ ἔχουν παραλάβει ἀπὸ τὸν πατέρα» τὸν συνολικὸν
χαρακτῆρά των.

Δὲν θὰ ἐπιμείνω ἐπίσης πολὺ ἐπὶ τῆς βιολογικῆς πλευ-
ρᾶς τῆς θεωρίας τοῦ "Ἄντλερ καὶ δὲν θὰ ζητήσω νὰ ἐξε-
τάσω ἂν εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ ὁργανικὴ μειονεκτικότης
ἢ τὸ ὑποκειμενικὸν συναίσθημα αὐτῆς τῆς μειονεκτικότη-
τος (ἀδύνατον νὰ ἀποφανθῆ τις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου)
ποῦ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ "Ἄντλερ. Ἄς
εἴπωμεν μόνον ὅτι, κατὰ τὴν ἄποψιν τοῦ "Ἄντλερ, ἡ νευ-
ρωσις ἐμφανίζεται μόνον ὡς δευτερεύουσα συνέπεια γενι-
κῆς ἐκφυλίσεως, ἐνῶ ἐκ τῆς παρατηρήσεως διεπιστώσαμεν
ὅτι ὑπάρχει ἀναρίθμητον πλῆθος ἀνθρώπων ἰσχυρῶν, δυσ-
μόρφων, στραβοκομμένων, συρόντων βαθυτάτην φυσιολο-
γικὴν ἀθλιότητα, οἱ ὅποιοι ἐν τούτοις οὐδὲ κἄν φαντάζονται
τὴν νευρωσιν ὡς ἀνίδρασιν ἐναντίον τῶν ἐλαττωμάτων
καὶ ἀσχημιῶν των. Ἀφίνω ἐπίσης κατὰ μέρος τὸ ἐνδια-
φέρον τέχνασμα τοῦ "Ἄντλερ, ποῦ ταυτίζει τὸ συναίσθημα
μειονεκτικότητος μὲ τὸ συναίσθημα παιδισμοῦ. Τὸ τέχνα-
σμα τοῦτο μᾶς ἀποδεικνύει ὑπὸ ποίαν περιπέτειαν ὁ παρά-
γων «παιδισμός», ὁ ὅποιος παίζει ἕνα τόσον σημαντικὸν
ρόλον εἰς τὴν ἀνάλυσιν, ἐπανεμφανίζεται εἰς τὴν ἀτομικὴν
ψυχολογίαν. Περισσότερον ὁμοῦς θὰ σταματήσω ἐπὶ ὄρισμέ-

νων άλλων σημείων, διά να αποδείξω πῶς αἱ ψυχολογικαὶ κατακτήσεις τῆς ψυχναλύσεως ἐξητιμίσθησαν παρὰ τοῦ "Αντλερ.

Εἰς τὸ ἔργον «Ἡ νευρική κράσις», παριστᾷ τὸ ἀσυνείδητον ὡς ἓνα ψυχολογικὸν παράδοξον, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχον μὲ τὸ σύνολον τοῦ συστήματος. Βραδύτερον ἐδήλωσεν, συνεπῆς μὲ τὸν ἑαυτόν του, ὅτι ὀλίγον τὸν ἐνδιέφερε νὰ μάθῃ ἂν μία παράστασις εἶναι συνειδητὴ ἢ ἀσυνείδητος. "Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπόθῃσιν, δὲν ἠννόησε τίποτε περὶ αὐτοῦ. Λογοδοτῶν (κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1911) καὶ κατὰ μίαν ἀνακοίνωσιν γενομένην εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῆς Βιέννης λέγει τὰ ἑξῆς: «Εἰς μίαν περίπτωσιν, ὁ συγγραφεὺς δεικνύει ὅτι ὁ ἀσθενὴς οὔτε ἀπόθῃσε τὴν libido, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξήτησε πάντοτε νὰ προφυλαχθῇ, οὔτε κ.τ.λ. . . ».

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΠΩΘΗΣΙΣ

'Ὀλίγον βραδύτερον, κατὰ τὴν διάρκειαν μᾶς συζητήσεως εἰς Βιέννην, παρουσίασε τὴν ἑξῆς ἐπιχειρηματολογία: «Ἐὰν ἐρωτᾷτε πόθεν προέρχεται ἡ ἀπόθῃσις, σᾶς ἀπαντοῦν ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ἂν ἐρωτᾷτε πόθεν προέρχεται ὁ πολιτισμὸς, σᾶς ἀπαντοῦν ὅτι εἶναι προῖδον τῆς ἀπωθῃσεως. "Ὅπως βλέπετε, παῖζουν μὲ τὰ λόγια».

Χρησιμοποιῶν εἰς τὸ δῆλημα αὐτὸ ἔστω καὶ ἐλάχιστον μέρος τῆς εὐφυΐας μὲ τὴν ὁποίαν ὑπερημύνθη τῆς «νευρικής κράσεως», ὁ "Αντλερ θὰ εἶχεν ἀσφαλῶς εὔρει τὸν τρόπον νὰ τὸ λύσῃ. Θὰ εἶχεν ἀντιληφθῇ ὅτι, ἀφ' ἐνός, ὁ πολιτισμὸς ἐρεΐδεται ἐπὶ τῶν ἀπωθῃσεωντῶν συντελεσθεῖσών κατὰ τὰς παρελθούσας γενεάς, καὶ ὅτι, ἀφ' ἑτέρου, ἐκάστη νέα γενεὰ ἐκβαρύνεται μὲ τὴν διατήρησιν καὶ διαφύλαξιν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου, σεβομένη τὰς αὐτὰς ἀπωθῃσεις. Γνωρίζω τὴν περίπτωσιν ἐνός παιδίου, τὸ ὁποῖον ἐνόμαζεν ὅτι τὸ περιέπαιζαν, καὶ ἐφώναζεν, ἐπειδὴ ὅταν ἐρωτοῦσε: «πόθεν προέρχονται τὰ αὐγά;»: τοῦ ἀπῆντων: «ἀπὸ τὰ ὀρνίθια», καὶ ὅταν ἐρωτοῦσε: «πόθεν προέρχονται τὰ ὀρνί-

θια», τοῦ ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ. Καὶ ἐν τούτοις δὲν τὸ περιέπαιζαν, διότι δὲν τοῦ ἔλεγον παρὰ τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν.

Ὅχι ὀλιγώτερον ἀσήμαντα καὶ κενὰ εἶναι ὅσα ἔγραψεν ὁ Ἄντλερ περὶ τοῦ ὄνειρου, τοῦ Schibboleth τούτου τῆς ψυχανάλυσεως. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐθεώρει τὸ ὄνειρον ὡς ἀντικατάστασιν τῆς γυναικείας γραμμῆς ὑπὸ τῆς ἀνδρικήσ, τοῦθ' ὅπερ κατὰ τὸ βάθος δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπλὴν μετάφρασιν τῶν λέξεων «ἀνδρική διαμαρτυρία» τῆς θεωρίας ποὺ χαρακτηρίζει τὸ ὄνειρον, λέγων ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν πραγματοποίησιν ἐπιθυμιῶν. Ἀργότερον ἀνεγνώρισεν ὅτι ἐκεῖνο ποὺ ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ ὄνειρου, εἶνε τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπιτυχάνει εἰς τὸ ὄνειρον ἀσυνειδήτως πᾶν ὅ,τι τοῦ ἀρνεῖται ἐν καταστάσει ἐγρηγόρευσεως. Ὁ Ἄντλερ ἀκόμη συγχύζει τὸ ὄνειρον καὶ τὰς λανθανούσας ἰδέας τοῦ ὄνειρου, καὶ ἐπὶ τῆς συγχύσεως αὐτῆς βασιλεύει ἡ θεωρία του περὶ τῆς «προγραμματικῆς τάσεως». Ἀκολουθῶν αὐτὸν ὁ Μέντερ ἐπῆρε τὸν ἴδιον δρόμον. Ὅστις παραδέχεται τὴν σύγχυσιν ταύτην κλείνει οἰκειοθελῶς τὰ μάτια πρὸ τοῦ γεγονότος ὅτι πᾶσα ἐρμηνεία ὄνειρου, τὸ ὁποῖον δὲν παρουσιάζει γενικῶς τίποτε τὸ εὐνόητον, ἐὰν περιορισθῶμεν εἰς τὸ ἐκδηλον περιεχόμενόν του, βασιλεύει ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν ἰδίων κανόνων καὶ ἀρχῶν, τῶν ὁποίων ἀμφισβητοῦν τὴν ἀξίαν καὶ τὰ ἀποτελέσματα. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀντίστασιν, τὸ μόνον τὸ ὁποῖον εὗρισκει ὁ Ἄντλερ γὰ εἶπη εἶναι τὸ ὅτι χρησιμεύει εἰς τὸν ἀσθενῆ γὰ ἀντιδρᾷ ἐναντίον τοῦ ἱατροῦ. Ἀναμφιβόλως, τί ἄλλο σημαίνει αὐτὸ παρὰ ὅτι ἡ ἀντίστασις χρησιμεύει διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀντιστάσεως. Τὸ ζήτημα εἶναι ὅμως γὰ μάθωμεν πόθεν προέρχεται ἡ ἀντίστασις καὶ πῶς συμβαίνει ὥστε αἱ ἐκδηλώσεις αὐτῆς γὰ ἔρχονται πάντοτε εἰς εὐθετον χρόνον ἵνα χρησιμεύσουν εἰς τὸν ἀσθενῆ; Αὐτὰ τὰ ζητήματα ὁ Ἄντλερ τὰ παραβλέπει, ὡς μὴ ἔχοντα κανένα ἐνδιαφέρον διὰ τὸ Ἐγώ. Δὲν ἀσχολεῖται ἐπίσης μὲ τοὺς λεπτομερειακοὺς μηχανισμοὺς τῶν φαινομένων καὶ τῶν συμπτωμάτων, τῶν αἰτίων

τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὴν ποικίλιαν τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν νοσηρῶν ἐκδηλώσεων· ὀλίγον τὸν ἐνδιαφέρουν καὶ οἱ ἐν λόγῳ μηχανισμοὶ καὶ τὰ ἐν λόγῳ αἷτια, ἀρκεῖ οἱ μὲν καὶ τὰ δέ, οἷασθῆποτε φύσεως καὶ ἂν εἶναι, νὰ χρησιμεύουν διὰ νὰ δημιουργήσουν τὴν ἀνδρικήν διαμαρτυρίαν, τὴν δύναμιν τῆς ἐπιβολῆς καὶ εἰς ἄλλους τὴν ἔξαρσιν τῆς προσωπικότητος. Τὸ σύστημα εἶναι συμπληρωμένον εἰς ὅλα τὰ μέρη του, ἐστοίχισε εἰς τὸν συγγραφέα τεραστίαν ἐργασίαν ἐπανερμηνεύσεως δεδομένων καὶ διαπιστώσεων παλαιῶν, ἀλλὰ δὲν περιέχει οὐδὲ μίαν νέαν παρατήρησιν. Πιστεύω νὰ ἔχω δεῖξει, ὅτι δὲν ἔχει τίποτε τὸ κοινὸν μὲ τὴν ψυχανάλυσιν.

Ἡ ἀντίληψις περὶ τῆς ζωῆς, ὅπως αὕτη διμυροφώνεται εἰς τὸ σύστημα τοῦ "Ἀντλερ, βασιζέται καθ' ὅλοκληρίαν ἐπὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ κυριάρχου, ἂν ὄχι ἀποκλειστικῶς, ρόλου τὸν ὁποῖον παίζουν τὰ ἐπιθετικὰ ἔνστικτα. Δὲν χορηγεῖ καμμίαν θέσιν εἰς τὸν ἔρωτα. Εἶναι ἄκρως ἐκκλητικὸν πῶς μία τόσον ἀποθαρουντικὴ κοσμοθεωρία ἔτυχε καλῆς ὑποδοχῆς, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι, λυγίζουσα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν σεξουαλικῶν τῆς ἀναγκῶν, ἢ ἀνθρωπότης εἶναι ἐτοίμη νὰ παραδεχθῆ ὅ,τιδήποτε, ἀρκεῖ νὰ ἀντικατοπτρισθῆ πρὸ αὐτῆς ἢ πρόβλεψις μιᾶς «ἡττης τῆς σεξουαλικότητος».

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΙΟΥΓΓ

Ἡ ἀποσκήρτησις τοῦ "Ἀντλερ ἔλαβε χώραν πρὸ τοῦ συνεδρίου τοῦ Βαϊμάρης, τὸ 1911. Ὅλιγον μετὰ τὴν χρονολογίαν αὐτὴν ἐξεδηλώθη ἡ ἐξ' Ἑλβετίας αἴρεσις. Καί, ὅπερ περιεργότερον, αἱ πρῶται ἐνδείξεις ὑπῆρξαν ὀρισμένοι ὑπαινιγμοὶ τοῦ Ρίκλιν εἰς ἄρθρα ἐκλαϊκευτικῶς δημοσιευθέντα εἰς Ἑλβετίαν, ὑπαινιγμοὶ, χάρις εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ἀμύητοι ἔμαθον πρὸ τῶν εἰδικῶν ὅτι ἡ ψυχανάλυσις εἶχε κατορθώσει νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ ὀρισμένης θλιβερᾶς κλάνας, αἱ ὁποῖαι τὴν εἶχαν δυσφημήσει.

Εἰς μίαν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν μοῦ ἀπέστειλεν ἐξ Ἀμερικῆς, τὸ 1912, ὁ Ἰούγγ ἐκολακεύετο ὅτι εἶχεν ἐπι-

τύχει, δι' ὠρισμένων τροποποιήσεων, ἐπενεχθεισῶν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, νὰ κατανικήσῃ τὴν ἀντίστασιν τὴν ὁποίαν συνήντα ἡ ἐπιστήμη αὐτὴ ἐκ μέρους ἰκανοῦ ἀριθμοῦ προσώπων, αἴτια, ἕως τότε, τὴν ἀπέκρουον ἀσυζητητέ. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι, δὲν ἔβλεπα εἰς αὐτὸ τὸ κατόρθωμα κανένα τίτλον δόξης, καὶ ὅτι, ὅσον περισσοτέρας ἀληθείας θὰ ἐθυσίαζε ἐκ τῶν τόσων ἐπιπόνως ἀποκτηθεισῶν ὑπὸ τῆς ψυχανάλυσεως, τόσον περισσότερον θὰ καθίστα αὐτὴν εὐπρόσδεκτον εἰς τὴν δημοσίαν γνώμην.

Καὶ εἰς τί συνίστατο ἡ τροποποίησις, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπερηφανεύοντο οἱ Ἑλβετοί; Αὕτη ἔτινε ἀκριβῶς εἰς τὸ νὰ μειώσῃ θεωρητικῶς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ σεξουαλικοῦ παράγοντος. Ὁμολογῶ ὅτι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς εἶδα εἰς τὴν «πρόοδον» αὐτὴν μίαν ὑπερβολικὴν καὶ ἐπικίνδυνον ὑποχώρησιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπικαιρότητος.

Αἱ δύο αἰρετικαὶ αὗται ὀπισθοδρομικαὶ κινήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν παραλληλισμὸν πρόκειται τῶρα νὰ καθορίσω, ὁμοιάζουν καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐνοίαν τοῦ κοινοῦ, προβάλλουν ὠρισμένα ἐπιχειρήματα ἀνωτέρας φύσεως, προσποιούμενοι ὅτι ἀντιμετωπίζουν τὰ πράγματα *sub specie aeternitatis*. Οὕτω, ὁ Ἄντλερ διακηρύττει τὴν σχετικότητα πάσης γνώσεως καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀτόμου νὰ μεταπλάθῃ δίκην καλλιτέχνου τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης προσφερόμενα ὑλικά. Ὁ Ἰούγγ ἐπιμένει ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ δικαιώματος τῆς νεότητος νὰ ἀποτινάξῃ τὰς ἀλύσιους, τὰς ὁποίας θέλει νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς αὐτὴν τὸ τυραννικὸν γῆρας ἀκίνητοποιηθὲν εἰς τὰς ἀσθητὰς ἀντιλήψεις τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως.

Τὰ ἐπιχειρήματα αὐτὰ καθιστοῦν ἀναγκαίας μερικὰς ἀντιρροήσεις.

Ἡ σχετικότης τῆς γνώσεως εἶναι μία ἀπαίτησις, τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ ἀντιτάξῃ εἰς οἵανδήποτε ἐπιστήμην, διὰ τὸν ἴδιον, ὡς καὶ εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, λόγον. Εἶνε προῖδον ὠρισμένων ἀντιδραστικῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς μας, ἐχθρικῶς διακειμένων πρὸς τὴν ἐπιστήμην,

καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προβάλλουν αὐτὴν θέλουν νὰ λάβουν μίαν στάσιν ὑπεροχῆς ἀνάμοστον εἰς ἡμᾶς. Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ προσβλέψῃ τὴν ὀριστικὴν ἐτυμηγορίαν τὴν ὅποιαν ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἐκφέρῃ ἐπὶ τῶν θεωρητικῶν μας προσπαθειῶν. Γνωρίζομεν περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀρνητικὴ στάσις τριῶν γενεῶν ἀπέναντι ὀρισμένων ἀληθειῶν ἀπεκηρύχθη ἀπὸ τὴν ἐπομένην τετάρτην γενεάν, ἣτις καὶ ὑπεκλίθη πρὸ τῶν ἰδίων ἀληθειῶν. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, καθῆκον ἐκάστου εἶναι, ἀφοῦ ἀκούσῃ μὲ ὄλην τὴν προσοχὴν τόσον τὴν ἰδικὴν του κριτικὴν φωνήν, ὅσον καὶ τὴν τῶν ἀνταγόνων του, νὰ ὑποστηρίξῃ μὲ ὄλας του τὰς δυνάμεις τὰς ἐπὶ τῆς τείρας στηριζόμενας πεποιθήσεις του. Ὀφείλομεν νὰ ἀρκουώμεν εἰς τὸ νὰ εἴμεθα ἐν τάξει μὲ τὴν συνείδησίν μας καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀναλάβωμεν τὸν ρόλον κριτοῦ, ὃ ὅποιος διαφυλάσσεται ἀναγκαίως διὰ τὸ πολὺ ἀπώτερον μέλλον. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἐπικινδυνωδέστερον ἀπὸ τοῦ νὰ θέλῃ τις νὰ εἰσαγγῇ τὴν προσωπικὴν αὐθαιρεσίαν εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ πράγματα. Εἰς αὐτὸ τὸ αὐθαίρετον ὑπακούει ἀκριβῶς ὅστις ἀμφισβητεῖ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τῆς ψυχαναλύσεως, ἀξίαν τὴν ὅποιαν, ἄλλως τε, τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα καθορίζουν ἐντὸς ὀρισμένων ὁρίων. Ὅστις ἐκτιμᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν σκέψιν, θὰ ζητήσῃ μᾶλλον τοὺς τρόπους καὶ τὰς μεθόδους, διὰ τῶν ὁποίων δύναται νὰ μειώσῃ εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν ἐπέμβασιν τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ προσωπικῆς αὐθαιρεσίας ἐκεῖ ὅπου ὁ παράγων αὐτὸς παίζει ἓνα ὑπερβολικὸν ρόλον. Ἐξ ἄλλου, δὲν πρέπει νὰ ἀποκρίθωμεν ὅτι χάνομεν τὸν καιρὸν μας καταναλίσκοντες τὴν ἐνέργειάν μας εἰς ἀπολογητικὴν προσπάθειαν. Ὁ ἴδιος ὁ "Αὐτλερ δὲν παίρνει εἰς τὰ σοβαρὰ τὰ ἐπιχειρήματά του. Προορίζονται μόνον διὰ νὰ θίξουν τὸν ἀντίπαλον, ἀλλὰ σέβονται τὰς ἰδικὰς του θεωρίας. Δὲν ἠμπόδισαν τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ "Αὐτλερ νὰ τὸν ἐορτάσουν ὡς Μεσσίαν, τοῦ ὁποίου ἡ ἐμφάνισις ἀπὸ τόσους καὶ τόσους αἰῶνας εἶχεν ἀναγγελθῆ εἰς τὴν ἀνυπόμονον

άνθρωπότητα. "Ένας Μεσσίας, όμως, είναι κάθε άλλο παρά σχετικός.

Τὸ κυριώτερον ἐπιχείρημα τοῦ Ἰουγγ, ad captandam benevolentiam, στηρίζεται ἐπὶ τῆς αἰσιοδόξου προϋποθέσεως ὅτι, ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἐπιστήμης, ἠκολούθησε πάντοτε μίαν ἴσην γραμμὴν καὶ ἀδιάκοπον. Ὡς ἂν νὰ μὴν ὑπῆρχον ποτὲ ἐπίγονοι, ὥσάν νὰ μὴ συνέβησαν ποτὲ ἐπαναστάσεις, καταλήξασαι εἰς ἀντίδρασιν καὶ ἀποκατάστασιν παλαιῶν καθεστώτων, ὥσάν νὰ μὴ ἐγνώρισεν ἡ ἱστορία γενεάς αἱ ὁποῖαι, δι' ὀπισθοδρομικῆς κινήσεως, ἐγκατέλειψαν τὰς κατακτήσεις τῶν προηγούμενων γενεῶν.

Πλησιάζων περισσότερο πρὸς τὸ πλῆθος, ἐγκαταλείπων ὠρισμένας ἀληθείας, δυσαρέστους διὰ τὸ κοινόν, διορθῶνων τὴν ψυχανάλυσιν ὑπὸ τὸ ὡς ἄνω ρηθὲν πνεῦμα, ὁ Ἰουγγ μᾶς δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἠθέλησεν νὰ κάμῃ κάθε ἄλλο παρά μίαν χειρονομίαν νεανικὴν καὶ ἀπελευθερωτικὴν. Καὶ διὰ νὰ ἡξεύρωμεν ἂν μία χειρονομία εἶναι νεανικὴ, λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν ὄχι τὴν ἡλικίαν τοῦ δράστου, ἀλλὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς πράξεως.

Ἀπὸ τὰς δύο κινήσεις αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐνταῦθα, ἡ τοῦ "Αντλερ εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ πλεον σημαντικὴ. Ἐσφαλμένη εἰς τὴν ρίζαν τῆς, διακρίνεται ἐντούτοις διὰ τῆς λογικῆς οἰκοδομῆς καὶ τῆς συνεκτικότητός τῆς. Στηρίζεται καὶ αὐτὴ ἐπὶ μᾶς θεωρίας τῶν ἐνστικτων. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰουγγ εἰσαχθεῖσα τροποποίησις, ἀντιθέτως, διέκοψε τοὺς δεσμοὺς οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν φαινομένων καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἐνστικτων. Ἄλλως τε, ὡς ἡδη ἐτονίσθη ὑπὸ τῶν κριτικῶν του, (Ἄμπραχάμ, Φερέντση, Τζόνς) εἶναι τόσον συγκεχυμένη, σκοτεινὴ, περιπλεγμένη, ὥστε εἶναι δύσκολον νὰ καθορίσῃ τις τὴν στάσιν του ἀπέναντι αὐτῆς. Ἀπὸ οἰανδήποτε πλευρᾶν καὶ ἂν ἐξετάζετε αὐτήν, νὰ εἰσθε βέβαιος ὅτι εἰς τὸ τέλος θὰ σᾶς εἰπουν ὅτι κακῶς τὴν ἐννοήσατε, καὶ ἀπορεῖ τις τί πρέπει νὰ κάμῃ, πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ διὰ νὰ τὴν ἐννοήσῃ καταλλήλως καὶ ὀρθῶς. Αὐτὴ ἡ ἴδια παρουσιαζε-

ται ὑπὸ κολλαπλᾶς καὶ ποικίλλας ὄψεις, ὅτε μὲν «ὡς λεπτοτάτη διαφορά ἢ ὅποια δὲν ἀξίζει τὸν θόρυβον ὃ ὅποιος γίνεται περὶ αὐτήν» (Ἰουγγ), ὅτε δὲ ὡς νέον Εὐαγγέλιον, ποῦ ἔρχεται νὰ ἐγκαινιάσῃ νέαν ἐποχὴν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, ἴσως καὶ ὡς μία νέα ἀντίληψις τοῦ κόσμου ἀπολύτως νέα διὰ τὴν ὑπόλοιπον ἀνθρωπότητα.

Πρὸ τῶν ἀντιφάσεων τῶν παρατηρουμένων μεταξὺ ὀρισμένων ἐκδηλώσεων, δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν, τοῦ Ἰουγγ, δικαιούται τις νὰ διερωτηθῇ τί πρέπει νὰ καταλογισθῇ, εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν υπόθεσιν, εἰς τὴν σύγχυσιν ποῦ βασιλεύει εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἰουγγ καὶ εἰς τὰ πνεύματα τῶν θιασωτῶν του, καὶ τί εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐντιμότητος. Εἴμεθα ἐντούτοις ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας διδασκαλίας εὗρισκονται εἰς δύσκολον θέσιν. Καταπολεμοῦν σήμερον ὃ,τι εἶχον προασπίσει εἰς τὸ παρελθόν, καὶ τὸ καταπολεμοῦν ὄχι διότι νέαι παρατηρήσεις ἀπεκάλυψαν εἰς αὐτοὺς νέα γεγονότα, ἀλλὰ διότι διὰ νέων μεθερμηνεύσεων βλέπουν τὰ πράγματα ὑπὸ μορφὴν ἐντελῶς διαφορετικὴν ἀπὸ τὴν πρώτην. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν σπεύδουν νὰ διακόψουν τὰς σχέσεις μὲ τὴν ψυχανάλυσιν τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν πάντοτε, καὶ ἐν γνώσει ὄλων, ἀντιπρόσωποι, ἀλλὰ προτιμοῦν νὰ ἀναγγελοῦν ὅτι ἐτροποποίησαν τὴν ψυχανάλυσιν.

Κατὰ τὸ συνέδριον τοῦ Μονάχου, ἠναγκάσθη νὰ διαλίσω τὴν ἐν λόγῳ παρεξήγησιν, δηλῶν ὅτι δὲν θεωρῶ ποσῶς τὰς ὑπὸ τῶν Ἑλβετῶν ἐπενεχθείσας καινοτομίας ὡς λογικὴν συνέπειαν τῆς ψυχαναλύσεως, τῆς ὁποίας εἶμαι ὁ δημιουργός.

Ὁρισμένοι κριτικοί, ἐντελῶς ξένοι πρὸς τὴν ψυχανάλυσιν (ὁ Φουρτιμέλερ, ἐπὶ παραδείγματι) εἶχον ἤδη ἀναγνωρίσει τὴν πραγματικὴν θέσιν τοῦ ζητήματος, καὶ ὁ Ἄμπραχαμ εἶχεν ἤδη τονίσει, δικαίως, ὅτι ὁ Ἰουγγ ἐπρόκειτο νὰ ἀποχωρήσῃ ὀριστικῶς ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν. Εἶμαι βεβαίως διατεθειμένος νὰ ἀναγνωρίσω εἰς τὸν καθένα τὸ δικαίωμα νὰ λέγῃ καὶ νὰ γράφῃ ὃ,τι νομίζει καλόν, ἀλ-

λά ὄχι ἄλλας ιδέας νὰ πρεσβεύη καὶ ἄλλας νὰ ἐκθέτῃ.
 Ὅπως αἱ ἔρευναι τοῦ Ἄντλερ ἔφεραν εἰς τὴν ψυχανά-
 λυσιν κάτι νέον, δηλ. τὰ στοιχεῖα μιᾶς ἀτομικῆς ψυχολογίας,
 μὲ τὴν ἀξίαν νὰ ἐξαγοράσῃ διὰ τῆς συνεισφορᾶς του τὸ
 δικαίωμα νὰ ἀπορρίψῃ ὅλας τὰς βασικὰς θεωρίας τῆς ψυ-
 χαναλύσεως, οὕτως, ὁ Ἰούγγ καὶ οἱ ὁπαδοὶ του ἔλαβον ἐξ
 ἴσου ὡς ἀφετηρίαν τῆς πάλης των ἐναντίον τῆς ψυχανα-
 λύσεως μίαν νέαν ἀπόκτησιν, μὲ τὴν ὁποίαν, ὡς ἰσχυρί-
 ζονται, ἐπλούτισαν αὐτήν. Παρακολούθησαν τὴν ἐξέλιξιν
 διὰ τῆς ὁποίας τὰ περιεχόμενα τῶν σεξουαλικῶν παραστά-
 σεων, τῶν ἐκπηγαζουσῶν ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸν σύμπλεγ-
 μα καὶ τὰς αἰμομικτικὰς τάσεις, χρησιμοποιοῦνται διὰ νὰ
 ἐκφράζωνται τὰ ἀνώτερα ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ συμφέ-
 ροντα τοῦ ἀνθρώπου: δηλ. μετουσιώσεις τῶν ἐρωτικῶν
 τάσεων εἰς τάσεις αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν
 ὡς «ἐρωτικαί».

Ἡ ἐξήγησις αὐτῆς τῆς μετουσιώσεως ἦτο ἡ συνει-
 σφορὰ τοῦ Ἰούγγ καὶ τῶν ὁπαδῶν του. Ἐνημονίζετο κάλ-
 λιστα μὲ τὰς προϋποθέσεις τῆς ψυχαναλύσεως καὶ συνεπι-
 βάζετο προφανῶς μὲ τὴν ἀντίληψιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ
 νεύρωσις εἶναι μία ἀναδρομικὴ διάλυσις αὐτῆς τῆς μετου-
 σιώσεως, καθὼς καὶ ἄλλων τοιούτων.

Ἄλλὰ, φεῖ! ὁ κόσμος θὰ ξεγεγίρστω καὶ δὲν θὰ ἀπέ-
 κρηκτε τὴν ἀγανάκτησιν του ἐναντίον αὐτῆς τῆς σεξουαλι-
 κοποιήσεως τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας!

Διὰ μίαν φορὰν ἔστω, ρέπω πρὸς τὸν «τελεολογικόν»
 τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ παραδέχομαι ὅτι οἱ πρωτεργά-
 ται τῆς ἀνακαλύψεως, περὶ τῆς ὁποίας ὠμλήσαμεν, δὲν
 ἦσαν τοιούτου ἀναστήματος ὥστε νὰ ἀντιμετωπίσουν μίαν
 ἐκρηξίν γενικῆς ἀγανάκτῆσεως. Εἶναι ἐπίσης δυνατόν νὰ
 ἔχη ἀρχίσει νὰ ἀποσοβῆται ἡ ἀγανάκτησις αὐτῆ ἀπ' αὐτοὺς
 τοὺς ἰδίους. Τὰ θεολογικὰ προηγούμενα τῶν Ἑλβετῶν
 ἐπηρέασαν τὴν στάσιν των ἀπέναντι τῆς ψυχαναλύσεως
 εἰς τὸ ἴδιον μέτρον εἰς τὸ ὁποῖον καὶ τὰ σοσιαλιστικὰ προ-
 ηγούμενα τοῦ Ἄντλερ ἔπαιξαν ρόλον εἰς τὴν διαμόρφω-
 σιν τῆς ἀτομικῆς του ψυχολογίας. Ἐνθυμοῦμαι, ἀκουσίως,

τὸ περίφημον διήγημα εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Μάρκ Τουαλν ἠμ-
λειεὶ περὶ τῶν περιπετειῶν τοῦ ὄρολογίου του καὶ τὴν ἐκ-
φρασιν ἀπορίας τοῦ τέλους: «And he used to wonder
what became of all the unsuccessful thinkers, and
gunsmiths, and shoemakers, and blacksmiths; but
nobody could ever tell him».

Θὰ προσφύγω εἰς μίαν παραμοίωσιν. Ἄς ὑποθέσω-
μεν ὅτι ἔχομεν νὰ κάμωμεν μὲ ἓνα νεόπλουτον, ὁ ὁποῖος
ὑπερηφανεύεται ὅτι κατάγεται ἀπὸ μίαν ἀρχαίαν εὐγενῆ
οἰκογένειαν, ξένην ὁμως πρὸς τὴν κοινωνίαν εἰς τὴν ὁποίαν
ζῆ ὁ ἴδιος. Καὶ ἰδοὺ ὅτι ἔρχονται καὶ τοῦ ἀποδεικνύουν
ὅτι οἱ γονεῖς του κατοικοῦν ἐκεῖ πλησίον καὶ εἶναι
ἄνθρωποι ταπεινῆς οικονομικῆς θέσεως. Δὲν τοῦ ἀπομέ-
νει τότε παρὰ ἓνας τρόπος ὑπεκφυγῆς, καὶ τὸν μεταχειρί-
ζεται. Μὴ δυνάμενος νὰ ἀπαρνηθῆ τοὺς γονεῖς του, ἰ-
σχυρίζεται ὅτι, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι τέως εὐγενεῖς, καὶ
προμηθεύεται ἀπὸ κάποιον φιλόφρονα δημόσιον ὑπάλλη-
λον πιστοποιητικόν, βεβαιοῦν τὴν εὐγένειάν των.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, οἱ Ἑλβετοὶ ἐνήργησαν κατὰ
τὸν ἴδιον τρόπον. Ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ θρησκεία εἶναι ἀπὸ κα-
ταγωγὴν κάτι «ἀνώτερον» καὶ δὲν πρέπει νὰ σεξουαλικο-
ποιηθοῦν. Πολὺ καλὰ. Ἄλλ' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος δὲν δύνανται
αὐτοὶ νὰ ἀρνηθοῦν τὸ γεγονός ὅτι αἱ ἀναφερόμεναι εἰς
τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν θρησκείαν παραστάσεις ἀπορρέουν
ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸν καὶ τὸ αἰμομικτικὸν σύμπλεγ-
μα. Πῶς λοιπὸν νὰ συμβιάσουν τὴν ἀπαίτησιν περὶ
μὴ σεξουαλικοποιήσεως τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρη-
σκείας μὲ τὸ ρηθὲν γεγονός; Ἀπλούστατα. Διισχυρίζον-
ται ὅτι τὰ συμπλέγματα δὲν σημαίνουν ἀρχῆθεν ὅτι θὰ
ἠδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ ἐρμηνεύων αὐτὰ αὐτολεξεί, ἀλ-
λὰ μίαν «ἀναγωγικὴν» (Γερμανιστί: anagogisch, κατὰ τὴν
ὄρολογίαν τοῦ Ζίλμπερερ) ἔννοιαν ἣ ὁποία καθιστᾷ δυνα-
τὴν τὴν προσαρμογὴν αὐτῶν (τῶν συμπλεγμάτων) εἰς τὰς
ἀφαιρέσεις τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας.

Ἴσως νὰ μοῦ φέρουν τὴν ἀντίρρῃσιν ὅτι κακῶς ἠν-
νόησα τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν πρόθεσιν τῆς νεο-ζυριχικῆς

θεωρίας, ἀλλὰ ἔχω τὴν υποχρέωσιν νὰ λάβω προκαταβολικῶς προφυλακτικὰ μέτρα, ἵνα μὴν ἀποδώσουν εἰς ἐμὲ τὰ—ἀντίθετα πρὸς τὰς ἀπόψεις μου—συμπεράσματα, ἅτινα προκύπτουν ἀπὸ τὰς δημοσιεύσεις τῆς ἐλβετικῆς σχολῆς. Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω διαφοροτρόπως τὸ σύνολον τῶν ἀναθεωρήσεων τοῦ 'Ιουγγ, οὔτε νὰ συλλάβω μίαν ἐνιαίαν παράστασιν περὶ αὐτῶν. Ἡ ἐπιθυμία του νὰ ξεκαθαρίσῃ ὅ,τι ἀποκρουστικὸν ὑπάρχει εἰς τὰ οἰκογενειακὰ συμπλέγματα, ἵνα μὴ τὸ ἐπανεύρῃ εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἠθικὴν, ὑπηγόρευσε εἰς τὸν 'Ιουγγ ὅλας τὰς τροποποιήσεις, τὰς ὁποίας ἐπέφερεν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν. Ἡ σεξουαλικὴ libido ἀντικαταστάθη ὑπὸ μιᾶς ἀφηρημένης ἐννοίας ἢ ὁποία παραμένει μυστηριώδης καὶ δυσνόητος, ἴσως διὰ τοὺς σοφοὺς, ὅσον καὶ διὰ τοὺς ἀπλοϊκοὺς. Εἰς τὸ οἰδιπόδειον σύμπλεγμα ἐδόθη μία «συμβολικὴ» σημασία ὅπου ἡ μήτηρ συμβολίζει τὸ ἀπραγματοποιήτον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ παραιτήται ὁ ἄνθρωπος, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ πολιτισμοῦ, ἐνῶ ὁ πατήρ, ὅστις εἰς τὸν μῦθον τοῦ Οἰδίποδος πίπτει θῦμα φόνου, ἀντιπροσωπεύει τὸν «ἔσωτερικόν» κατέρα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸ άτομον ὀφείλει νὰ ἀπελευθερωθῇ διὰ τὴν ἀποκτίσιν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐλευθερίαν. Ἀναμφιβόλως, καὶ ἄλλα περιεχόμενα τῶν σεξουαλικῶν παραστάσεων θὰ ὑποστοῦν σὺν τῷ χρόνῳ ἀναλόγους μεθερμηνεύσεις. Τῷ ὄντι, εἰς τὴν θέσιν τῆς ρῆξεως μεταξὺ τῶν ἐναντίον τοῦ 'Εγὼ τεταγμένων ἐρωτικῶν τάσεων καὶ τῆς τάσεως πρὸς ἐπικράτησιν τῆς ἐμφύτου τοῦ 'Εγὼ, ἐμφανίζεται (εἰς τὴν ἐλβετικὴν σχολὴν) ἡ ρῆξις μεταξὺ τῆς «ζωτικῆς ἀποστολῆς» καὶ τῆς «ψυχικῆς ὀκνηρίας». Ἡ συνείδησις ἐνοχῆς, τὴν ὁποίαν διαπιστοῦμεν παρὰ τοῖς νευρωτικοῖς, ἐρμηνεύεται ἀπλῶς ὡς ἡ ἀσυνείδητος ἐπίτληξις, τὴν ὁποίαν ὁ νευρωτικὸς ἀπευθύνει εἰς τὸν ἑαυτὸν του, διότι δὲν ἐκπληροῖ τὴν ζωτικὴν ἀποστολήν. Καὶ οὕτως ὠκοδομήθη εἰς ἕνα νέον ἠθικο-θρησκευτικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον, ὅπως τὸ ἀντλερικόν, ἠναγκάσθη, ἵνα ἀποκτῇ συνσκευτικότητα καὶ περιεχόμενον, νὰ ἐρμηνεύσῃ ὑπὸ νέαν ἐννοίαν, νὰ παραμορφώσῃ ἢ νὰ ἐκβιάσῃ τὰ πραγματικὰ

δεδομένα τῆς ψυχανάλυσεως. Εἰς τὴν πραγματικότητα, οἱ Ἑλβετοὶ ἀνταλήφθησαν, ἀπὸ τὴν χωροφάνειαν τοῦ παγκοσμίου γίνεσθαι, μόνον τὸ ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ ἐξυμνούμενον μέρος, ἐνῶ ἐκώφευσαν πρὸς τῆς μελωδίας τῶν ἐνστικτικῶν, παρ' ὅλην τὴν πρωτόγονον ἔντασίν των.

Ἴνα ἐξασφαλισθῇ ἡ διατήρησις τοῦ συστήματος τούτου, ἐδέησε νὰ ἐγκαταλειφθῇ πλήρως ἡ παρατήρησις καὶ ἡ τεχνικὴ τῆς ψυχανάλυσεως. Εὐκαιρίας δοθείσης, ἐλάβανον τὴν ἐλευθερίαν, ἐν ὀνόματι τῆς μεγάλης ἰδέας, νὰ περιπαίξουν τὴν ἐπιστημονικὴν λογικὴν. Οὕτω, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Ἰούγγ, ἀδυνατῶν νὰ εὕρῃ τὸ οἰδιπόδειον σύμπλεγμα ἑπαρκῶς «προσδιοριστικόν» διὰ τὴν αἰτιολογίαν τῶν νευρώσεων, ἀποδίδει τὴν προσδιοριστικότητα αὐτὴν εἰς τὴν ὀκνηρίαν, δηλαδὴ εἰς τὴν γενικωτέραν ἰδιότητα τῶν ἐμφύχων καὶ ἀψύχων σωμάτων.

Κατὰ τὴν ἑλβετικὴν σχολήν, τὸ «οἰδιπόδειον σύμπλεγμα» ἀντιπροσωπεύει ἀπλῶς ἓνα κριτήριον, ποὺ ἐπιτρέπει εἰς τὸ ἄτομον νὰ σχηματίσῃ μίαν ἰδέαν τῶν δυνάμεών του, χωρὶς τὸ ἴδιον τὸ σύμπλεγμα νὰ εἶναι μία δύναμις, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς «ψυχικῆς ὀκνηρίας».

Ναὶ μὲν ἡ ἀτομικὴ ἐξερεύνησις ἀπεκάλυψε καὶ θὰ ἀποκαλύψῃ πάντοτε ὅτι τὰ σεξουαλικὰ συμπλέγματα, ὑπὸ τὴν ἀρχικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, εἶναι πάντοτε ζωτανὰ καὶ ἐν ἐνεργείᾳ ἐν τῷ ἀτόμῳ. Οἱ Ἑλβετοὶ ὅμως δὲν στενοχωροῦνται δι' αὐτό: ἐγκαταλείπουν τὴν ἀτομικὴν ἐξερεύνησιν καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐξαγάγουν συμπεράσματα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν αποτελεσμάτων τῆς ἐθνικῆς ἐξερευνήσεως. Ἀνατρέχοντες μέχρι τῆς πρώτης παιδικῆς ἡλικίας τοῦ ἀνθρώπου, ὑπῆρχεν ὅλως ἰδιαιτέρως ὁ κίνδυνος νὰ εὕρεθον πρὸς τῆς ἀσυγκάλυπτου καὶ πραγματικῆς σημασίας τῶν συμπλεγμάτων, ἅτινα ἤθελον νὰ μεθερμηνεύσουν. Πρὸς πρόληψιν τοῦ κινδύνου τούτου, ἡ νέα ἑλβετικὴ σχολὴ υἱοθέτησε ὡς θεραπευτικὸν κανόνα νὰ σταματᾷ ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον εἰς τὸ παρελθόν, καὶ σπεύδουσα νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν παρούσαν ρῆξιν, εἰς τὴν ὁποίαν, δόξα σοι ὁ θεός, ἐξαφανίζεται ἀπὸ τὴν

μέση πᾶν ὅ,τι εἶναι τυχαῖον καὶ προσωπικόν, διὰ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν εἰς τὸ εἰδικόν καὶ οὐσιαστικόν στοιχείον: τὴν μὴ ἐκπληρῶσιν τῆς ζωτικῆς ἀποστολῆς.

Καὶ ὁμως, εἴχομεν ἀκούσει ὅτι ἡ παροῦσα ρῆξις τοῦ νευρωτικοῦ καθίστατο εὐληπτος καὶ εὐλντος μόνον ὅταν συνεδέετο μὲ τὴν παραφνημένην ἱστορίαν τοῦ ἀσθενοῦς, δι' ἀναδρομῆς, κατ' ἀντίστροφον κατεύθυνσιν τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησεν ἡ libido μέχρις ὅτου κατέληξεν εἰς τὴν ἀσθενείαν.

Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοιούτων τάσεων, ἡ νεο-ζυριχικὴ θεραπευτικὴ σχολὴ ἔλαβε ἓνα προσανατολισμόν, τὸν ὁποῖον δύναμαι νὰ περιγράψω ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων ἑνὸς ἀσθενοῦς, ὃ ὁποῖος εἶχε δοκιμάσει τὰ ἀποτελέσματα ἐπ' αὐτοῦ. «Αὐτὴν τὴν φορᾶν, λέγει ὁ ἀσθενής, δὲν λαμβάνεται ποσῶς ὑπ' ὄψιν τὸ παρελθόν· καὶ ἡ μεταβίβασις. Ὅσακις ἐνόμιζα ὅτι εἶχα συλλάβει αὐτήν, μοῦ ἐδήλουν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ καθαροῦ συμβόλου τῆς libido. Αἱ ἠθικαὶ συμβολαὶ ἦσαν πολὺ ὄραται, καὶ συνεμορφούμενη πρὸς αὐτὰς ἀστηρῶς, χωρὶς ὁμως νὰ κάμω ποτὲ ἓνα βῆμα πρὸς τὰ ἔμπροσ. Τοῦτο ἦτο περισσότερον δυσάρεστον εἰς ἐμὲ παρὰ εἰς αὐτόν, ἀλλὰ τί ἤμποροῦσα νὰ κάμω ;... Ἄντι νὰ μοῦ φέρῃ μίαν ἀναλυτικὴν ἀπελευθέρωσιν, ἐκάστη ὄρα μοῦ ἐπέβαλλε νέας ἐξαιρετικὰς ἀπαιτήσεις, τὰς ὁποίας ἔπρεπε δῆθεν νὰ ἱκανοποιήσω ἂν ἐπεθύμουν νὰ ὑπερνικήσω τὴν νευρώσιν, π.χ.: ἐσωτερικὴν συγκέντρωσιν δι' αὐτοσκοπήσεως, θρησκευτικὴν σκέψιν, ἐπανάληψιν τῆς κοινῆς ζωῆς μετὰ τῆς συζύγου μου, δι' ἐρωτικῆς ἀφοσιώσεως, κτλ. Τοῦθ' ὅπερ ὑπερέβαινε τὰς δυνάμεις μου, διότι ἐκεῖνο ποῦ ἀπῆτουν ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μου ἦτο μίᾳ ριζικῇ μεταβολῇ τοῦ βαθιτέρου Ἐγὼ μου. Ἐβγαίνα ἀπὸ ἐκάστην ἀναλυτικὴν συνεδρίασιν ὡς ἓνας πτωχὸς ἀμαρτωλός, πλήρης κατανύξεως, ἐμπορούμενος ἀπὸ τὰς καλυτέρας προθέσεις, ἀλλὰ ἐντελῶς ἀηλιτισμένος. Ὅ,τι μοῦ συνίστα, ὁποσοδήποτε ἱερεὺς ἠδύνατο νὰ τὸ εἴπῃ! Ἄλλὰ ποῦ νὰ ἀνλήθῃ κανεὶς τὴν δύναμιν πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῶν τῶν συστάσεων ;»

Ὁ ἄσθενής λέγει ὅτι, ἐπειδὴ εἶχεν ἀκούσει διὰ τὴν ἀνάλυσις ἀρχίζει μετὰ τὴν ἀνάλυσις τοῦ παρσλθόντος καὶ τῆς μεταβιβάσεως, ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν θεραπεύοντα ψυχαναλυτὴν του, τοῦ ἐδόθη δὲ ἡ ἀπάντησις ὅτι εἶχεν ἤδη ἐπαρκῶς ἀναλυθῆ ὑπὸ τὰς δύο αὐτὰς ἐπόψεις. Ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὴ ἡ ἀνάλυσις δὲν ἀπεδείχθη ἀποτελεσματικὴ, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ συμπεράνω ὅτι ἡ ἀνάλυσις ὑπῆρξε μᾶλλον ἀνεπαρκῆς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ μεταγενεστέρα θεραπεία δὲν ἔδωσε κανένα ἀποτέλεσμα καὶ δὲν διστάζω νὰ δηλώσω ὅτι δὲν ἐδικαιούτο νὰ ὀνομασθῆ αὐτὴ «ψυχαναλυτικὴ». Ἀπορῶ διατὶ οἱ Ἑλβετοὶ ἔκριναν ἀναγκαῖον νὰ κάμουν μίαν στροφὴν ἀπὸ τὴν Βιέννην διὰ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ τέλος εἰς τὴν Βέρνην, ὅπου ὁ Ντιμποῦα θεραπεύει τὰς νευρώσεις μετὰ τὸσας θωπευτικὰς ἠθικὰς ἐνθαρρύνσεις.

Τὸ ὅλως ἀσυμβίβαστον μεταξὺ τῆς νέας ἑλβετικῆς κατευθύνσεως καὶ τῆς ψυχαναλύσεως, ἐκδηλοῦται ἐπίσης εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ἀπωθήσεως, περὶ τῆς ὁποίας σπανιώτατα γίνεται μνεσία ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἰουγγ, ἐπίσης εἰς τὴν παραγνώρισιν τοῦ ὄνείρου, τὸ ὁποῖον ὁ Ἰουγγ, ἐγκαταλείπων τὴν ψυχολογίαν τοῦ ὄνείρου, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἄντλερ, συγχέει μετὰ τὰς λανθανούσας ἰδέας τοῦ ὄνείρου, ἐπίσης εἰς τὴν πλήρη ἀνικανότητά του νὰ ἐννοήσῃ τὸ ἀσυνείδητον, τέλος ἐπὶ ὅλων τῶν οὐσιωδῶν σημείων τῆς ψυχαναλύσεως. Ἀκούων τις τὸν Ἰουγγ νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ αἰμομικτικὸν σύμπλεγμα ἔχει μόνον τὴν ἀξίαν ἐνὸς συμβόλου καὶ καμμίαν πραγματικὴν ὑπόστασιν, καὶ ὅτι, ὁ ἄγριος, μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ αἰσθάνεται ἔλξιν τινὰ διὰ τὴν γηραιὰν μητέρα του ἢ τὴν μάμην του, προτιμᾷ μίαν νεαρὰν καὶ ὄραϊαν γυναῖκα, εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην, διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν φαινομενικὴν ἀντίφασιν ἢ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ἀπόψεως τοῦ Ἰουγγ καὶ τῆς ψυχαναλύσεως, νὰ παραδεχθῆ ὅτι, «σύμβολον» καὶ «καμμία πραγματικὴ ὑπόστασις» σημαίνουν ὅτι ἀκριβῶς εἰς τὴν ψυχανάλυσιν λέγομεν «ἀσυνείδητος κατάστασις», λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἐκδηλώσεις καὶ τὰ παθογενῆ ἀποτελέ-

σματα, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζεται ἡ ἐν λόγῳ «ἀσυνείδητος ὑπόστασις».

Ἐὰν συλλογισθῇ τις ὅτι τὸ ὄνειρον περιέχει ἀκόμη ἄλλα στοιχεῖα ἐκτὸς τῶν λανθανουσῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων πλέκεται, δὲν θὰ ἐκπλαγῇ παρατηρῶν ὅτι οἱ ἀσθενεῖς ὄνειρευόνται πράγματα ὅπως «ζωτικὴν ἀποσιολήν», «στάσιν ἀπὸ ἄνω», «στάσιν ἀπὸ κάτω», μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς γερμίζον τὸ πνεῦμα κατὰ τὴν θεραπείαν. Βεβαίως, εἶναι δυνατόν νὰ διευθύνωνται τὰ ὄνειρα τῶν ὑπὸ ἀνάλυσιν ὑποκειμένων, ὅπως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπηρεάζωνται τὰ ὄνειρα διὰ μέσου πειραματικῶν ἐρεθισμῶν. Δύναται τις νὰ καθορίσῃ κατ' ἀρέσκειαν ἓνα μέρος τῶν ὑλικῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται τὸ ὄνειρον. Ἀλλά, αἱ τοιαύτης φύσεως ἐπεμβάσεις δὲν ἀλλάζουν τίποτε εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸν μηχανισμόν τοῦ ὄνειρου. Δὲν πιστεύω τὰ λεγόμενα «βιογραφικὰ» ὄνειρα νὰ ἐπέρχωνται ἔξω ἀπὸ τὴν ἀναλυτικὴν θεραπείαν. Ἐὰν, ἀντιθέτως, ἀναλύσῃ τις τὰ ὄνειρα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν πρὸ τῆς θεραπείας, ἐὰν ἐξετάσῃ τις ὅτι ὁ ὄνειρευόμενος προσθέτει εἰς ἕσα τοῦ ὑπεβλήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θεραπείας, ἐὰν τέλος δύναται τις νὰ ἀπέχη ἀπὸ νὰ τοῦ ἐπαβάλλῃ νέα καθήκοντα, δὲν θὰ παραλείψῃ νὰ διαπιστώσῃ ὅτι τίποτε δὲν εἶναι περισσότερον ξένον εἰς τὸ ὄνειρον ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τὴν ὁποίαν τοῦ ἀποδίδει ὁ Ἰοῦγγ, ὅτι δηλαδὴ τὸ ὄνειρον ἀποτελεῖ ἀπόπειραν λύσεως τῆς ζωτικῆς ἀποσιολῆς. Τὸ ὄνειρον δὲν εἶναι παρὰ μόνον μία μορφή τῆς σκέψεως, καὶ ἡ μορφή αὕτη παραμένει ἀπολύτως ἀκατανόητος ἐὰν ἀναφέρεται εἰς ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν ἰδεῶν. Πρέπει τις νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν κυρίως τὴν ἐργασίαν, ἡ ὁποία συντελεῖται εἰς τὸ ὄνειρον.

Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἀνασκευάσωμεν, στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν γεγονότων, τὴν ἐσφαλμένην ἐρμηνεύσαν τῆς ψυχανάλυσεως ὑπὸ τοῦ Ἰοῦγγ καὶ τὰς ἀντιρροήσεις τὰς ὁποίας ἀντιτάσσει εἰς αὐτήν. Πᾶσα ἀνάλυσις, διεξαγομένη συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας, καὶ πρὸ παντὸς διεξαγομένη ἐπὶ ἐνὸς παιδίου, ἐνδυμαζόμενοι περισ-

σότερον τὰς πεποιθήσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ψυχανάλυσις καὶ ἀποκαλύπτει τὸ ἀβάσιμον τῶν νέων ἐρμηνεϊῶν, τῶν ἀποτελουσῶν τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Ἄντλερ καὶ τοῦ συστήματος τοῦ Ἰουγγ. Ὁ τελευταῖος οὗτος εἶχεν ἐκτελέσει καὶ δημοσιεύσει, πρὸ τῆς μεταστροφῆς του, μίαν ἀνάλυσιν παιδίου. Μήπως σκέπτεται νὰ μᾶς προμηθεύσῃ νέαν ἐρμηνεϊάν, στηριζομένην (κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἄντλερ) ἐπὶ μᾶς «νέας συνθετικῆς ἀντιλήψεως τῶν γεγονότων»;

Ἡ γνώμη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ σεξουαλικὴ παράστασις «ἀνωτέρων ἰδεῶν εἰς τὸ ὄνειρον καὶ εἰς τὴν νεύρωσιν δὲν εἶναι παρὰ ἀρχαῖκόν μέσον ἔκφρασεως, εἶναι ἀσφαλῶς ἀσυμβίβαστος μὲ τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὰς νευρώσεις, τὰ σεξουαλικά αἰετὰ συμπλέγματα ἐμφανίζονται ὡς φορεῖς τῶν ἀπὸ τὴν πραγματικὴν ζωὴν ἀποσπασθεισῶν ποσοτήτων τῆς libido. Καὶ ἐὰν δὲν ἐπρόκειτο παρὰ περὶ ἑνὸς εἰδικοῦ σεξουαλικοῦ ἰδιώματος, πάλιν δὲν θὰ προέκυπτε καμμία μεταβολὴ εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς libido. Ὁ ἴδιος δὲ Ἰουγγ συμφωνεῖ μὲ τοῦτο εἰς τὸ ἔργον του «Darstellung der psychoanalytischen Theorie», ὅπου διατυπώνει τὸν θεραπευτικὸν κανόνα, κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀποσπασθῇ τὸ ἀφροδισιακὸν φόρτωμα ἀπὸ τὰ ἐν λόγῳ συμπλέγματα. Ὅμως, τοῦτο τὸ ἀποτέλεσμα, δὲν δυνάμεθα ποτὲ νὰ τὸ ἐπιτύχωμεν στρέφοντες τὰ νῶτα εἰς τὰ συμπλέγματα καὶ παροτρύνοντες τὸν ἀσθενῆ εἰς τὴν ἐξύψωσιν: πρέπει νὰ ἀσχολούμεθα μὲ τὰ συμπλέγματα μὲ τὴν μεγαλυτέραν μᾶς προσοχήν, ἵνα τὰ καταστήσωμεν πλήρως συνειδητά.

Ἡ πρώτη πραγματικὴ κατάστασις, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἀσθενής, εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀσθένειά του. Ὁ ἰατρός δὲ ὁποῖος θὰ ἐξήτει νὰ τοῦ ἐξοικονομήσῃ τὸ σοβαρὸν αὐτὸ ἔργον, θὰ ἀπεκάλυπτε ἀπλῶς ὅτι εἶναι ἀνίκανος νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀσθενῆ εἰς τὴν ὑπερνίκησιν τῶν ἀντιστάσεών του, ἢ θὰ ἀπεδείκνυεν ὅτι ὑποχωρεῖ πρὸ τῶν ἐνδεχομένων ἀποτελεσμάτων τῆς ἐργασίας αὐτῆς.

Τελευτῶν, θὰ εἶπω ὅτι ἡ ψυχανάλυσις τοῦ Ἰουγγ ἑμοιάζει πρὸς τὴν περίφημον μάχαιραν τοῦ Λίχτενμπεργ.

Ἄφοῦ ἥλλαξε τὴν λαβὴν καὶ ἀναικατέστησε τὴν λεπίδα θέλει νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι κατέχει τὴν παλαιὰν μάχαιραν ἐπειδὴ φέρει τὰ ἴδιον σῆμα.

Νομίζω, ἀπ' ἐναντίας, ὅτι ἀπέδειξα πὼς ἡ νέα διδασκαλία σημαίνει τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἀναλύσεως καὶ τὸν χωρισμὸν ἀπ' αὐτὴν. Καὶ ἡ ἀποσκίρτησις τοῦ Ἰουγγ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμβάλλῃ τινὰς εἰς ἀνησυχίαν ὡς πρὸς τὸ μέλλον τῆς ψυχαναλύσεως, δεδομένου ὅτι πρόκειται περὶ προσώπων τὰ ὁποῖα ἔπαυαν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν κίνησίν μας. Τὴν ἀνησυχίαν αὐτὴν δὲν συμμαρτίζομαι.

Οἱ ἄνθρωποι καθίστανται ἰσχυροὶ ὅταν ὑπερασπίζουσι μίαν ἰσχυρὰν ἰδέαν. Περιέρονται εἰς ἀδυναμίαν τὴν στιγμὴν ποῦ θέλουσι νὰ ἀντιταχθῶσι εἰς αὐτήν. Ἡ ψυχανάλυσις θὰ δυνηθῆ κάλλιστα νὰ ὑποστῆ αὐτὴν τὴν ἀπώλειαν καὶ νὰ εὕρῃ νέους ὁπαδοὺς πρὸς ἀποζημίωσιν αὐτῆς.

Φθάσας εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου, εὐχομαι καλὸ ταξεῖδι εἰς τὰ ὕψη εἰς ὅσους δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑποφέρουσι τὴν διαμονὴν εἰς τὸν ὑποχθόνιον κόσμον τῆς ψυχαναλύσεως. Εἶθε οἱ ἄλλοι νὰ τελειώσουσι αἰσίως τὸ ἔργον των εἰς τὰ βαθειὰ στρώματα τοῦ κόσμου τούτου!

Τ Ε Λ Ο Σ